

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

ŠPELA PRITRŽNIK

Mentorica: doc. dr. Andreja Jaklič

VSTOPNE STRATEGIJE NA TRG LR KITajsKE

DIPLOMSKO DELO

**LJUBLJANA
2006**

Najlepše se zahvaljujem svoji mentorici prof. dr. Andreji Jaklič za vso podporo in strokovno pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi prof. dr. Mitji Sajetu s Filozofske fakultete, g. Ljubu Ulagi z Oddelka za mednarodno sodelovanje Gospodarske zbornice Slovenije in g. Dragu Lemutu, da so si bili pripravljeni vzeti čas in z menoj deliti svoje dragocene informacije.

Zahvaljujem se tudi podjetju Gorenje, d.d. za njihovo pomoč med študijem.

Na koncu pa se najlepše zahvaljujem svojim staršem, ki so me podpirali in mi stali ob strani vsa leta mojega študija.

KAZALO

SEZNAM TABEL IN SLIK	6
SEZNAM KRATIC	7
PREDGOVOR	8
PRVI DEL: PEST ANALIZA MAKROOKOLJA LR KITAJSKE	14
1 POLITIČNO OKOLJE	14
1.1 Centralni organi oblasti in politične stranke	14
1.2 Sistem administrativne delitve in lokalna samouprava	17
1.3 Povezovanje v mednarodne organizacije	20
2 EKONOMSKO OKOLJE	23
2.1 Splošni pregled	23
2.2 BDP	24
2.3 Inflacija	26
2.4 Trg delovne sile	26
2.5 Finančni sektor	28
2.6 Režim deviznega tečaja	29
2.7 Trgovina	29
3 SOCIOKULTURNE ZNAČILNOSTI	32
3.1 Prebivalstvo	32
3.2 Profil kitajskega potrošnika	34
3.3 Značilnosti kitajskega pogajalskega vedenja	39
4 TEHNOLOŠKO OKOLJE	44

4.1	Splošni pregled	44
4.2	Regionalne razlike v tehnološkem razvoju	45
4.3	Nacionalni programi za razvoj znanosti in tehnologije	47
DRUGI DEL: VSTOPNE STRATEGIJE NA TRG LR KITAJSKE		49
1	TEMELJNE STRATEGIJE ZA SPODBUJANJE TUJIH INVESTICIJ	49
1.1	Industrijska razvojna politika	49
1.2	Regionalna politika	51
1.3	Davčna politika	51
1.4	Politika za razvoj tehnologije	52
1.5	Finančna podpora	52
2	INVESTICIJSKE LOKACIJE	52
2.1	Oblike posebnih ekonomskih območij	55
2.1.1	PEC	55
2.1.2	ETRC	56
2.1.3	PIC	57
2.1.4	VTIRC	58
2.1.5	OEO	58
2.1.6	PTC	59
2.1.7	Shanghai Pudong	59
3	PRAVNE PODLAGE, POLITIKE IN POSTOPKI ZA USTANOVITEV IN DELOVANJE OBLIK NEPOSREDNIH TUJIH INVESTICIJ	62
3.1	Pravnoorganizacijske oblike	63
3.1.1	Predstavništvo	64
3.1.2	Kitajsko-tuja skupna naložba	69
3.1.3	Podjetje v popolni tuji lasti	82

3.2	Davčni sistem	89
3.2.1	Glavne davčne kategorije za neposredne tuje investicije in tujce v LR Kitajski	89
3.2.2	Davčna registracija	92
3.2.3	Davčne olajšave in oprostitve za podjetja s tujim kapitalom	93
3.3	Zaposlovanje	95
3.3.1	Zaposlitveni postopek	96
3.3.2	Prekinitev pogodbe o delovnem razmerju	98
3.3.3	Plače in delovni čas	99
3.3.4	Socialno zavarovanje	100
3.3.5	Reševanje sporov	100
3.4	Zaščita intelektualne lastnine	101
3.4.1	Avtorske pravice	102
3.4.2	Zaščita patentov	103
3.4.3	Registriranje blagovne znamke	104
3.4.4	Ukrepi proti kršenju pravic, povezanih z intelektualno lastnino	107
3.5	Zemljiška zakonodaja	108
3.5.1	Pravice do uporabe zemljiške posesti	109
3.5.2	Pravne podlage za prenos pravic do uporabe zemljiške posesti	110
3.5.3	Davki	112
4	SKLEP	113
5	POVZETEK V KITAJSKEM JEZIKU	117
	LITERATURA IN VIRI	119
	PRILOGI	130

SEZNAM TABEL IN SLIK

PRVI DEL

Slika 1.1: Sestava državnega sveta LRK	9
Slika 1.2: Administrativna delitev LRK	12
Slika 2.1: Rast BDP na prebivalca v USD v obdobju 1994–2000	17
Tabela 2.1: BDP v obdobju 1994–2002	18
Slika 2.2: Stopnja inflacije v obdobju 1999–2004	19
Tabela 2.2: Število zaposlenih v obdobju 20002–004	20
Slika 2.3: Rast uvoza in izvoza LRK v obdobju 1999–2004	23
Slika 2.4: Rast trgovinskega primanjkljaja ZDA s Kitajsko v obdobju 1999–2004	24
Tabela 3.1: Gostota prebivalstva v nekaterih provincah	25
Slika 3.1: Stopnje rasti prebivalstva v obdobju 20002004	26
Slika 3.2: Struktura povprečne potrošnje na gospodinjstvo leta 1995 in 2002	27

DRUGI DEL

Slika 1.1: ETRC	48
Slika 1.2: MEO	50
Slika 1.3: Posebna ekonomska območja v Shanghai Pudong	51
Slika 3.1: Postopek ustanovitve predstavništva	58
Tabela 3.1: Deleži posameznih oblik NTI	78
Tabela 3.2: Dohodninski davčni razredi	81
Slika 3.2: Sistem zaščite intelektualne lastnine v LRK	90
Tabela 3.3: Davčne stopnje davka na dobiček od prenosa pravic do uporabe zemljiške posesti	101

SEZNAM KRATIC

APEC	Azijsko – Pacifiško ekonomsko sodelovanje
ASEAN	Zveza jugovzhodnih azijskih držav
ETRC	Ekonomske in tehnološke razvojne cone
KPK	Komunistična partija Kitajske
LRK	Ljudska republika Kitajska
OEO	Obmejna ekonomska območja
PURM	Posebna upravna regija Macao
NTI	Neposredne tuje investicije
OEC	Odprte ekonomske cone
OPM	Odprto priobalno mesto
PEC	Posebne ekonomske cone
PIC	Proizvodno izvozna cona
PTC	Prostotrgovinske cone
R in R	Raziskave in razvoj
RMB	Renminbi (kitajski yuan)
SCO	Organizacija šanghajskega sodelovanja
UZTES	Urad za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje
CVK	Centralna vojaška komisija
VZLP	Vsedržavni zbor ljudskih predstavnikov
VTIRC	Visokotehnološke industrijske razvojne cone
STO	Svetovna trgovinska organizacija
OZN	Organizacija združenih narodov

PREDGOVOR

Zavedajoč se razlik v ekonomski rasti med Kitajsko in ostalimi državami, so konec 70-ih let 20. stoletja kitajski voditelji pod vodstvom Deng Xiaopinga [邓小平] sprejeli ključne odločitve za reformiranje desetletja starega ekonomskega sistema. Prvih trideset let po ustanovitvi Ljudske republike Kitajske leta 1949 je država prakticirala sistem planskega gospodarstva, kar je pomenilo, da so o vseh sferah ekonomskega razvoja odločali posebni »planski komiteji« (China 2003, 2003: 106). Dobrine so proizvajali izključno v skladu z državnimi plani, njihova količina, kvaliteta in cene so bile fiksne in določene vnaprej. Vse to je oslabilo vitalnost gospodarstva in upočasnilo ali celo zaustavilo njegov razvoj.

Potreba po reformah je bila očitna. Teh je bilo najbolj potrebno podeželje in tukaj so se leta 1978 reforme tudi začele. Leta 1984 se je prestrukturiranje gospodarstva premaknilo iz podeželja v urbano okolje. Takratni glavni cilj kitajske vlade je bil podvojiti BDP iz leta 1980 in predvsem prebivalstvu zagotoviti zadostno količino hrane. Danes je cilj povečati BDP per capita na stopnjo srednje razvitih držav najkasneje do sredine 21. stoletja (China 2003, 2003: 108), kar bi pomenilo uresničitev kitajske modernizacije.

Po dobrem desetletju reform in odpiranja Kitajske svetu se je torej v državi začelo novo obdobje v ideoloških okvirih Dengove nove doktrine socializma s kitajskimi posebnostmi. Uveljavljati se je začela nova politika socialističnega tržnega gospodarstva, kjer javni in privatni sektor soobstajata, vendar ima javni sektor še vedno primarno vlogo, privatni pa ga dopolnjuje. Seveda se to razmerje počasi spreminja in nagiba v prid privatnega sektorja.

S prestrukturiranjem gospodarstva se je pričelo postopno odpiranje Kitajske navzven tako v političnem kot tudi v ekonomskem smislu. Ti premiki so povzročili, da je postala Kitajska privlačna za svet in danes jo mnogi pojmujejo kot eno izmed bodočih najpomembnejših, najvplivnejših in zagotovo največjih svetovnih gospodarstev. Že celo desetletje predstavlja ta država atraktivno tržišče s preko 1.3 milijarde potrošnikov in ekstremno 8-odstotno povprečno letno gospodarsko rastjo. Kitajski trg so že zdavnaj preskusile vse večje svetovne multinacionalke, nove poslovne izzive pa v tej azijski državi danes išče tudi vse več manjših

podjetij in med njimi tudi nekatera slovenska. Kranjsko podjetje Le-Tehnika je na Kitajskem skupaj s podjetjema Iskra Mehanizmi in Iskra Zaščite ustanovilo prvo in zaenkrat edino podjetje v stoddstotni slovenski lasti. Direktor Le-Tehnike Drago Lemut navaja nekaj razlogov za selitev proizvodnje:

»/.../Prvi razlog je bil vsekakor velik trg. To je pomenilo, da nismo želeli samo izdelovati na Kitajskem, temveč tam tudi prodajati. Drugi razlog je bila selitev informacijske industrije iz Evrope in Amerike na Daljni vzhod. Večina naših kupcev se je že preselila tja in, če smo jim želeli biti blizu, smo morali za njimi. Naslednji razlog je bila poceni delovna sila, ki je skoraj sedemkrat cenejša kot pri nas. Medtem ko bo v Sloveniji cena delovne sile naraščala, bo na Kitajskem še dolgo na sedanji ravni. Je pa res, da so plače v velikih industrijskih centrih višje kot v oddaljenih predelih Kitajske. Oddaljeni kraji so za vlagatelje manj zanimivi zaradi težav s transportom, zlasti z mednarodnim. Četrty razlog za postavitve tovarne na Kitajskem je bila ugodnejša nabava sestavnih delov. Komponente, ki smo jih prej kupovali od ameriških in drugih podjetij, so pa kitajskega porekla, kupujemo zdaj neposredno na Kitajskem. Peti razlog je bila hitra rast kitajskega gospodarstva. Podjetnik mora enostavno iti tja, kjer trg raste./.../In končno, zaradi cenejše delovne sile smo lahko okrepili tehnično bazo v Sloveniji. V matičnem podjetju se je povečala potreba po znanju, ker tukaj tečejo vse priprave, razvoj in izdelava zahtevnejših orodij./.../« (Kaučič po Lemut, 2003)

Podjetja vstopajo na Kitajsko na različne načine, pri tem pa se srečujejo z večjimi in manjšimi težavami, ki so lahko posledica nezadostne seznanjenosti s kitajskim birokratskim aparatom in upravnimi postopki ali nepoznavanja svojih poslovnih partnerjev, nenazadnje pa predstavljata v veliki meri omejitve tudi kitajski jezik, kitajske vrednote in norme – torej kultura kot *integracijski sistem naučenih vedenjskih vzorcev, ki so značilni za pripadnike, v tem primeru kitajske družbe* (Czinkota, Ronkainen in Moffett, 2005: 37).

METODOLOŠKI OKVIR DELA

Namen in cilji raziskave

Gorenje, d.d. je eno izmed slovenskih podjetij, ki si je pred kratkim z odprtjem predstavništva zagotovilo prisotnost na Kitajskem. Kot njihova štipendistka in sinologinja sem izbrala temo, ki

bi koristila tej njihovi poti iskanja novih poslovnih priložnosti na tako specifičnem trgu. Ob vstopanju na novo tržišče se pojavljajo mnoga vprašanja. Na kakšen način vstopati? Katero strategijo izbrati? Najti kitajskega partnerja ali ustanoviti lastno podjetje? Kakšni so birokratski postopki in kolikšni stroški? Kako promovirati proizvode? Katero investicijsko lokacijo izbrati? Cilj naloge je podrobneje predstaviti kitajsko makrookolje in izluščiti osnovne informacije o Kitajski in kitajskem življenju, predstaviti različne pravno-organizacijske oblike tujih investicij in potrebne upravne postopke ter s tem odgovoriti na vsaj nekatera od zgoraj zastavljenih vprašanj, ki so sestavni del oblikovanja strategije vstopa na tuje trge. Za vstop na kitajski trg obstajajo različni načini, od katerih ima vsak svoje prednosti in slabosti, ki so odvisne predvsem od narave pravnih podlag in značilnosti širšega kitajskega okolja. In ravno zaradi tega je smiselno, da se podjetja najprej seznanijo z omenjenimi vsebinami in šele nato oblikujejo svojo vstopno strategijo.

Definicija mednarodnega poslovanja pravi, da je le-to sestavljeno iz številnih poslovnih aktivnosti, ki se izvajajo zunaj nacionalne meje z namenom zadovoljiti cilje posameznikov, podjetij in organizacij. Aktivnosti zavzemajo različne oblike, ki so pogosto medsebojno povezane, med primarnimi pa sta trgovanje preko izvoza in uvoza ter neposredne tuje investicije (NTI). Slednje se lahko pojavljajo v obliki podjetja v popolni tuji lasti ali v obliki skupne naložbe. Cilj vsakega podjetja je spodbuditi rast in povečati dobiček in eden od vse pogostejših in učinkovitih načinov za doseg le-tega predstavljajo danes investicije na tuje trge. Pojavi se vprašanje, kdaj je takšna strategija več kot smiselna? Številna podjetja so s pomočjo NTI premostila težave z visokimi uvoznimi tarifami in kvotami, ki so jih postavljale države, da bi zaščitile domačo proizvodnjo, spet druga so se za NTI odločila, ker jim je to omogočalo lažji in cenejši dostop do potrebnih surovin. Konkurenca sili podjetja, da delujejo učinkoviteje in s čim nižjimi stroški. Za doseg takšnih rezultatov je seveda potreben cenejši kapital, cenejša delovna sila, cenejše surovine in cenejša energija. Za uresničitev boljše konkurenčnosti so slovenska podjetja izbrala predvsem trge bivše Jugoslavije in Vzhodne Evrope, najbolj »drzni« pa tudi iz naše majhne Slovenije selijo svojo proizvodnjo na Kitajsko, v Indijo in Južno Ameriko. Vzrokov za tuje investicije je še več, vendar vsi izhajajo iz osnovne ideje, t.j. pretok kapitala (Czinkota, Ronkainen, Moffett, 2005: 174). Teoretični okvir diplomske naloge sestavljajo teorije mednarodnega poslovanja. Tukaj bi izpostavila predvsem *elektično teorijo* Johna Dunninga, ki

pravi, da morajo biti za uspešne investicije na tuje trge izpopolnjeni trije ključni pogoji. Prvi pogoj je, da mora imeti tuje podjetje v primerjavi z lokalnimi določeno prednost, ki ni dosegljiva vsem in s katero lahko doseže dolgoročno konkurenčnost. Drugi pogoj so lokacijske prednosti države gostiteljice. V primeru Kitajske predstavljajo takšne prednosti predvsem nizka cena delovne sile, posebna ekonomska območja in številne preferencialne davčne politike. Zadnji pogoj, ki ga opredeljuje Dunning, je, da ostaja nadzor nad NTI v rokah matičnega podjetja, zato daje prednost predvsem podjetjem v popolni tuji lasti (Ball in McCulloch, 1999: 113). Ostale relevantne teorije so še *teorija podjetij kot izkoriščevalcev nepopolnosti trgov*, ki je delo Hymerja, Kindlebergerja in Cavesa. Naslednja teorija se imenuje *teorija internalizacije* in predstavlja dopolnitev prejšnje. Pravi, da podjetja z licenciranjem izgubljajo svojo konkurenčnost, s pomočjo NTI pa lahko ta znanja prenesejo tudi drugam, vendar se le-to ohrani v okvirih lastnega podjetja (Czinkota, Ronkainen in Moffett, 2005: 177). Na to teorijo bi navezala predvsem problem Kitajske pri zaščiti intelektualne lastnine. Na koncu bi omenila še Vernonovo *teorijo cikla proizvodov*, ki pravi, da je strategija v obliki NTI ena od stopenj v »življenjskem« ciklu proizvoda. Vseh omenjenih teoretičnih izhodišč v vsebinskem delu ne izpostavljam posebej, saj diplomsko delo opredeljuje predvsem konkretno kitajsko okolje, njegov vpliv ter delovanje podjetij z NTI.

Hipoteze

Prva hipoteza **H1** se nanaša na prvi del pričujočega diplomskega dela in se glasi, da **na Kitajskem sociokulturni faktorji pomembno vplivajo na poslovne uspehe**. Postavila sem jo na osnovi Hallove klasifikacije kulture na *kulturo z visokim oz. nizkim pomenom konteksta* in Kitajsko bi lahko po Hallu uvrstili med *kulture z visokim pomenom konteksta*, kar pomeni, da je le-ta pomemben najmanj toliko kot vse, kar je bilo rečeno oz. »kar ni izrečeno, ima lahko večji pomen, kot tisto, kar je«. V *kulturah z nizkim pomenom konteksta* se večina informacij podaja eksplicitno z besedami, nasprotno pa v *kulturah z visokim pomenom konteksta* poleg jezika igrajo pomembno vlogo tudi ostali sociokulturni faktorji, kot npr. religija, vrednote, pravila vedenja, navade in običaji, materialni elementi, estetika, izobrazba in v primeru Kitajske tudi filozofija. Proces akulturacije – prilagoditve novemu kulturnemu okolju – je v takšnih kulturah danes eden ključnih dejavnikov uspeha v mednarodnem poslovanju (Czinkota, Ronkainen in Moffett po Hall,

2005: 37). Tudi Axtell je mnenja, da je učinkovit nastop na tujih trgih v veliki meri funkcija kulturne adaptacije, za kar sta potrebni predvsem potrpežljivost in prilagodljivost (Czinkota, Ronkainen in Moffett po Axtell, 2005: 36). Tematika je še posebej aktualna ravno za slovenska podjetja, saj so raziskave pokazale, da Slovenija spada med tiste države, ki v poslovnem svetu poslovni kulturi in upoštevanju kulturnih razlik posvečajo zelo malo pozornosti (Jaklič in Svetličič, 2003: 153).

Hipotezo **H2** sem poskušala dokazati v drugem delu v poglavju, kjer sem primerjala različne pravno-organizacijske oblike tujih naložb in se glasi, **da se podjetje v popolni tuji lasti v primerjavi s skupno naložbo ustanovi hitreje in se lažje upravlja**. Uporabljeni kriteriji za primerjavo različnih investicijskih pravnoorganizacijskih oblik so:

- potreben ustanovitveni čas;
- stroški ustanovitve oz. zahtevani minimalni kapital;
- potek ustanovitvenega postopka od vloge prošnje za ustanovitev do prejema registracijskega certifikata;
- prednosti in slabosti posamezne investicijske pravnoorganizacijske oblike.

Podjetje v popolni tuji lasti je ponavadi zadnja stopnja NTI, ki sledi skupnim naložbam. Tako se smatra tudi kot najzahtevnejša tako v smislu ustanavljanja, kot tudi upravljanja, čeprav številni avtorji navajajo mnoge prednosti podjetja v popolni tuji lasti. Te prednosti lahko postanejo zelo očitne predvsem v okoljih kot je Kitajska in kjer lahko pomanjkljive pravne podlage ter razlike med sociokulturnimi okolji otežijo ustanavljanje in delovanje skupne naložbe.

Tretja hipoteza **H3** se nanaša na vpliv države v poslovanju podjetij s tujimi naložbami oz. tujih podjetjih in pravi, **da kljub razvoju privatnega sektorja poslovanje mimo države na Kitajskem še vedno ni možno**. Hipotezo bom utemeljila z analizo vloge države pri privabljanju in reguliranju NTI ter predstavitvijo odobritvenih in ustanovitvenih postopkov za tuje naložbe. Uradna doktrina na Kitajskem je še vedno socializem s kitajskimi posebnostmi, ki ni konsistenten prvotni socialistični ureditvi. Po Ballu in McCullochu (1999) bi lahko Kitajsko šteli med države z

LDC socializmom¹, kar pomeni, da ima država v lasti večino produkcijskih sredstev ter nadzor nad distribucijo in izmenjavo, vendar pa so možne izjeme, ko država dovoljuje investiranje kapitala predvsem takrat, ko uvidi prednosti, ki jih lahko prinese le privatni kapital. Kitajska je spoznala, da privatni kapital in NTI pravzaprav oživljajo celotno gospodarstvo, zato po eni strani velikodušno sprejema tuje naložbe, po drugi strani pa še vedno budno spremlja, nadzoruje in vpliva na dogajanja v poslovnem svetu. Dunning v svoji elektični paradigmi sicer vpliva države neposredno ne omenja, pa vendar so na Kitajskem mnoge lokacijske prednosti posledica vladnih politik.

Raziskovalne metode in tehnike

Zbiranje virov se nanaša na zbiranje in pregled že obstoječe literature o predmetu raziskovanja. Analiza in interpretacija sekundarnih virov vključuje analizo razpoložljivih monografskih publikacij, člankov iz revij, ustave LRK, zakonov in podzakonskih aktov ter seminarskih gradiv. Z namenom pridobiti konkretne podatke o izkušnjah slovenskih podjetij, ki so na Kitajskem že prisotna, sem izvedla polstrukturirani intervju z gospodom Ljubom Ulago z Oddelka za mednarodno sodelovanje na Gospodarski zbornici Slovenije, ki je pristojen za celotno kitajsko regijo, države ASEAN-a in Srednjo Azijo. Za raziskovanje makrookolja Kitajske sem kot orodje uporabila PEST analizo, ki je zelo preprosta metoda za pridobivanje podatkov o državi, katere tržišče zanima neko podjetje in je akronim za politične, ekonomske, sociokulturne in tehnološke faktorje. Prvi del temelji na opisni metodi, v drugem delu pa sem združila pisno in primerjalno metodo, s katero sem potrdila prvi dve hipotezi.

Struktura analize

Kot sem že omenila, je sama naloga sestavljena iz dveh delov. Prvi del je PEST analiza kitajskega makrookolja, ki predstavlja nekakšen uvodni del drugemu delu. Ko se podjetje odloča za investicije na Kitajsko, mora izbrati primerno pravnoorganizacijsko obliko in seveda investicijsko lokacijo. Na Kitajskem obstajajo številna posebna ekonomska območja, ki imajo svoje prednosti, zato je drugo poglavje v celoti namenjeno predstavitvi le-teh. Tretje poglavje je

---

¹ Less developed countries socialism

zastavljeno zelo široko, saj opisuje štiri najpogostejše pravnoorganizacijske oblike za NTI, kitajski davčni sistem, zaposlovanje, zaščito intelektualne lastnine in zemljiško zakonodajo.

PRVI DEL: PEST ANALIZA MAKROOKOLJA LR KITAJSKE

1 POLITIČNO OKOLJE

Ljudska republika Kitajska [中华人民共和国: *zhonghua renmin gongheguo*] je socialistična republika, ki je bila ustanovljena 1. oktobra leta 1949 pod vodstvom takratnega predsednika Vsedržavnega zbora ljudskih predstavnikov [全国人民代表大会: *quanguo renmin daibiao dahui*] Mao Zedonga [毛泽东]. Za Rusijo in Kanado je to tretja največja država na svetu, Kitajci pa predstavljajo petino celotnega svetovnega prebivalstva. V ustavi iz leta 1982 so opredeljena štiri osnovna izhodišča kitajskega političnega sistema: socializem, demokratična diktatura ljudstva, ideje marksizma-leninizma-maoizma in kot zadnja vodilna vloga Komunistične partije Kitajske (KPK) [共产党: *gongchan dang*].

1.1 Centralni organi oblasti in politične stranke

Centralni organi oblasti

Po ustavi iz leta 1982 obstaja na Kitajskem sistem centralnih organov, ki ga sestavljajo Vsedržavni zbor ljudskih predstavnikov (VZLP), Stalni komite Vsedržavnega zbora ljudskih predstavnikov, predsednik LRK, vlada in Centralna vojaška komisija (CVK).

VZLP je po ustavi najvišji organ oblasti in šteje 2,985 sedežev. Člane volijo člani narodnih kongresov lokalnih samoupravnih enot na nivoju provinc, avtonomnih pokrajin in štirih mest pod centralno oblastjo. Volitve potekajo vsakih pet let, mandat članov pa se lahko podaljša v primeru

izrednih razmer za največ leto dni po koncu teh razmer. Naslednje volitve bodo potekale konec leta 2007 in v začetku 2008. Kongres si skupaj z njegovim Stalnim komitejem deli zakonodajno oblast, vendar ima pri tem kongres vplivnejšo vlogo pri sprejemanju zakonov, medtem ko jih Stalni komite lahko spreminja in dopolnjuje, vendar z določenimi omejitvami (Jovičić, 1984: 281). Poleg zakonodajne funkcije opravlja VZLP tudi imenovanja in odpoklice predsednika ter članov Stalnega komiteja, predsednika in podpredsednika republike, predsednika države, članov vlade, članov CVK ter njenega predsednika.

Stalni odbor VZLP je njegov Stalni komite, ki ga sestavljajo predsednik, podpredsednik, generalni sekretar in člani, med katerimi so tudi predstavniki manjšin. Odbor voli Kongres v časovnih intervalih petih let in mu je odgovoren, saj ga mora obveščati o svojem delu, vendar so se njegova pooblastila z ustavo iz leta 1982 povečala, prav tako pa se je povečal obseg področij in dela, ki ga opravlja (Jovičić, 1984: 282).

Z ustavo leta 1982 so ponovno uvedli funkcijo predsednika države, ki je bila ukinjena med Kulturno revolucijo. Sedanji predsednik LRK je Hu Jintao [胡锦涛], ki je bil izvoljen marca 2003 in je hkrati tudi predsednik CVK po umiku Jiang Zemina [江泽民]. Kot že rečeno, predsednika države voli VZLP za dobo petih let in z možnostjo podaljšanja za en mandat. Kot v večini držav, tudi na Kitajskem predsednik opravlja predvsem reprezentativno funkcijo.

Najvišji organ državne uprave in hkrati najvišji organ izvršilne oblasti je vlada, ki jo sestavljajo predsednik, svetniki, ministri, generalni sekretar in generalni nadzornik. Sedanji predsednik vlade je Wen Jiabao. Podrejena je VZLP, kadar ta ne zaseda, pa Stalnemu komiteju. Člane vlade izvoli Kongres, prisotni pa morajo biti tudi na njegovih zasedanjih in odgovarjati na morebitna poslanska vprašanja (Jovičić, 1984: 283). Vlada ima izjemno moč na področju političnih in izvršno-upravnih pooblastil. Pri zakonodajnem procesu sodeluje tako, da pripravlja besedila za vse zakone in zakonske akte, oblikuje razvojni plan države in sestavi proračun ter nadzira delo lokalnih organov državne uprave.

Slika 1.1: Sestava vlade LRK

Vir: China in Diagrams, 2003: 14

Zadnji centralni organ je VCK, ki vodi kitajske vojaške sile. Z ustavo leta 1982 so jo ustanovili z namenom preprečiti manipulacije z vojaško močjo (Jovičić, 1984: 284). Za delo komisije je odgovoren njen predsednik, ki ima za razliko od drugih neomejen mandat. S tem ko je predsednik za delo VCK odgovoren le VZLP, je ustavodajalec omejil vpliv KPK na vojaške zadeve.

Politične stranke

Po Sartorijevi tipologiji strankarskih sistemov gre na Kitajskem za enostrankarski sistem z ideološko stranko hegemonom, ki jo predstavlja KPK že od nastanka LRK. To je torej sistem, ko obstajajo še druge stranke in jih zakon dopušča, vendar pa so le sateliti osrednje stranke, kar pomeni, da z njo v resnici ne morejo tekmovati za oblast (Della Porta, 2003: 76).

KPK je bila ustanovljena leta 1921 in ima danes več kot 66 milijonov članov in preko 3.5 milijona svojih organizacij (China 2003, 2003: 62). Novembra 2002 je potekal 16. ljudski kongres KPK [中国共产党全国代表大会: *zhongguo gongchandang quanguo daibiaohui*], ki poteka vsakih pet let. Ideologija KPK še vedno temelji na marksizmu-leninizmu, Mao Zedongovi misli, Deng Xiaopingovi teoriji socializma s kitajskimi posebnostmi in Jiang Zeminovih »Treh predstavništvi«.

Poleg KPK je na Kitajskem prisotnih še osem drugih strank, ki nimajo posebnega vpliva na državne politike in so v primerjavi s KPK številčno zelo majhne. V preteklosti jih je oblast potrebovala za ustvarjanje bolj demokratičnega videza države, danes bolj zaradi njihovega intelektualnega kapitala in povezav s prekomorskimi Kitajci (Seymour, 1987: 112).

1.2 Sistem administrativne delitve in lokalna samouprava

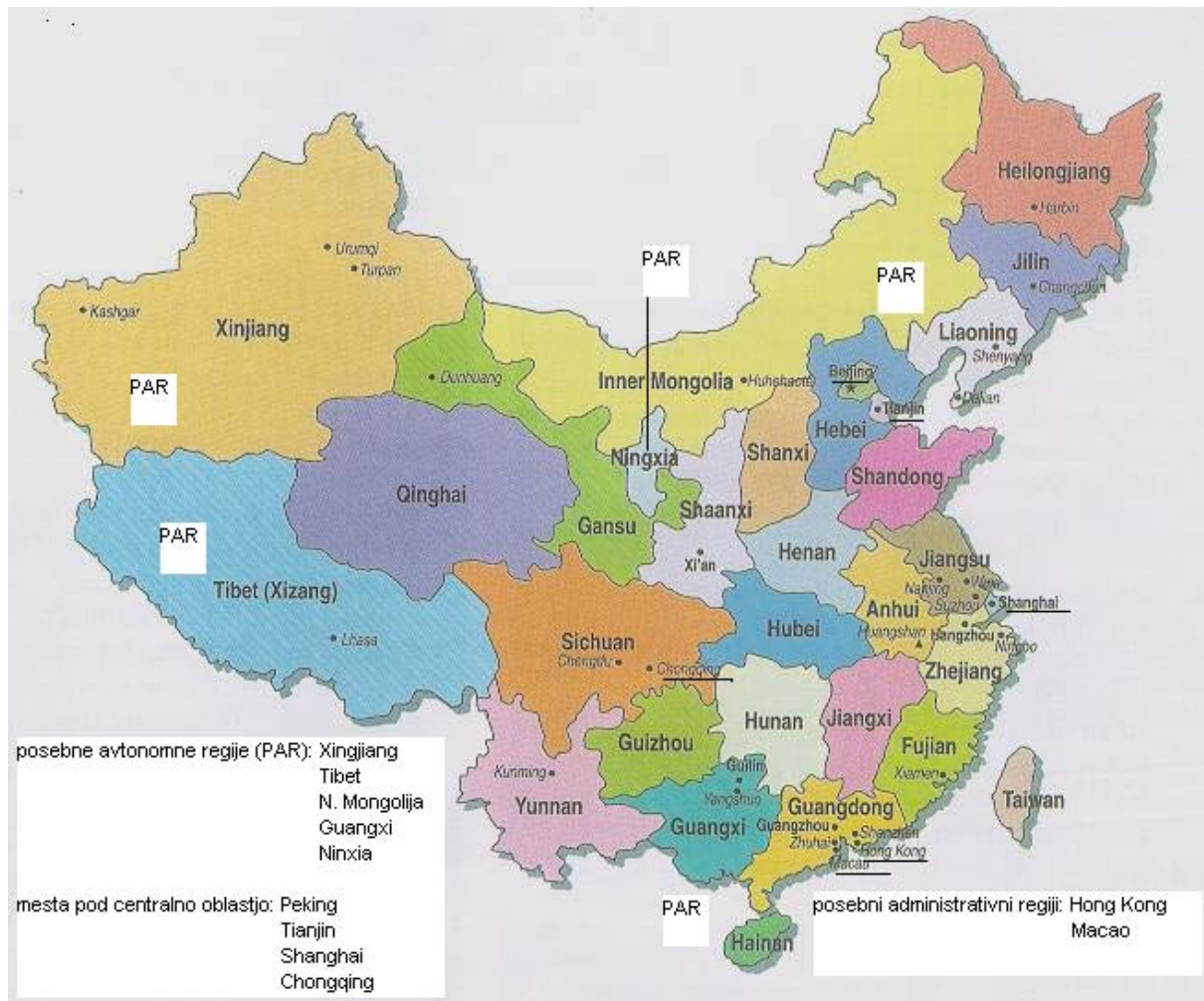
Na Kitajskem lahko govorimo o vertikalni delitvi lokalne samouprave, t.j. delitev na več različnih nivojev, ki so med seboj v hierarhičnem razmerju in vsi podrejeni VZLP kot najvišjemu organu v državi. Glavna funkcija lokalne samouprave je vzpodbujati gospodarski napredek na določenem območju, kar zajema oblikovanje družbenoekonomskih strategij in načrtov za dolgoročni

gospodarski napredek, koordiniranje proizvodnje, skrb za spoštovanje gospodarske zakonodaje in regulative, odpuščanje in najemanje kadrov ter zagotavljanje infrastrukture in storitev za nemoten ekonomski razvoj.

Kitajske administrativne enote temeljijo na tristopenjski delitvi na province, okrožja in mestne občine. Celotna Kitajska je razdeljena na dvaindvajset provinc [省: *sheng*], čeprav Kitajci kot provinco LRK vključujejo tudi Tajvan [台湾] (China 2003, 2003: 69), vendar se otok sam smatra kot neodvisen od matične države, medtem ko je bistvo politike LRK do Tajvana »mirna združitev in ena država, dva sistema« in po njihovem prepričanju »neločljivi sestavni del kitajskega ozemlja«. Enak status kot province imajo tudi štiri najpomembnejša mesta [市: *shi*] pod centralno oblastjo, čeprav spadajo po strukturi lokalne samouprave na nižji nivo okrožij. Poleg mest ima podoben status v lokalni samoupravi tudi pet avtonomnih regij [自治区: *zizhiqu*], ki so etnično avtonomna območja. Hong Kong [香港: *xiang gang*] in Macao [澳门: *ao men*] sta posebni upravni regiji [特别行政区: *tebie xingzheng qu*] in ju bom v tem poglavju opisala nekoliko kasneje.

Peking [北京: *beijing*] je prestolnica države in hkrati eno od štirih mest neposredno pod centralno oblastjo. Je politični in hkrati kulturni, znanstveni in izobraževalni center. Največje mesto je Šanghaj [上海: *shanghai*] s 13.2 milijoni prebivalcev. Kot pomembna industrijska baza in pristanišče igra ključno vlogo v kitajskem gospodarstvu in je prav tako mesto pod centralno oblastjo. Sem spadata še Tianjin [天津], ki je glavno industrijsko in trgovsko mesto na severu države in Chongqing [重庆], ki ima enako vlogo v jugozahodni Kitajski.

Slika 1.2: Administrativna delitev LRK

Vir: <http://www.chinapage.com/map/province-english.jpg>

Posebna upravna regija Hong Kong

Hong Kong je lociran vzhodno od ustja Biserne reke, ki meji na mesto Shenzhen [深圳] in provinco Guangdong [广东]. Sestavljen je iz Otoka Hong Kong, Kowloon in Novih ozemelj s skupno površino 1.092 km² in 7-milijonsko populacijo (China 2003, 2003: 75).

Leta 1997 je Hong Kong izpod britanske zastave zopet prešel pod Kitajsko in takrat tudi uradno pridobil status posebne upravne regije. Zakonsko je določena avtonomija političnega, ekonomskega, kulturnega in izobraževalnega sistema, medtem ko odnos med Hong Kongom in

LRK temelji na politiki »ena država, dva sistema«, »visoki stopnji avtonomije« in »upravljanju regije le s strani prebivalcev Hong Konga«. Visoka avtonomija predstavlja svobodno odločanje Hong Konga o vseh zadevah, razen o zunanji politiki in obrambnih zadevah, o katerih odločajo centralne avtoritete LRK.

Posebna upravna regija Hong Kong je prosto ekonomsko območje. Že dolgo nastopa kot eden glavnih finančnih centrov, trgovine, pomorskega in letalskega prometa.

Posebna upravna regija Macao

Macao se nahaja zahodno od ustja Biserne reke v provinci Guangdong. Njegovih 23,8 km² zajema polotok Macao ter otoka Taipa in Coloane. Macao je bila najstarejša evropska kolonija, ki je leta 1999 izpod Portugalske prešla nazaj pod Kitajsko. Šteje 438.000 prebivalcev in od tega je le 2 % Portugalcev, 95 % je Kitajcev, ostali 3 % prebivalstva pa so mešanica med Portugalci, Kitajci in Afričani.

Stopnja avtonomije, ekonomski, kulturni in izobraževalni sistemi so podobni tistim, ki jih uživa Hong Kong, prav tako tudi politika, ki jo vodi LRK do posebnih administrativnih regij (China 2003, 2003: 75).

1.3 Povezovanje v mednarodne organizacije

STO

Decembra 2001 je Kitajska formalno postala 143. članica Svetovne trgovinske organizacije. Za državo je to pomenilo okrepitev gospodarskih reform in neizbežno tranzicijo. Vstop v STO je ugoden tako za svetovno trgovino kot za Kitajsko samo, čeprav se bo v začetni fazi država zagotovo srečevala s številnimi problemi, ki bodo nastali zaradi zahtev po takojšnjem sprejemanju pravil organizacije.

Največje spremembe v kitajskem gospodarstvu po vstopu v STO se kažejo v telekomunikacijah, avtomobilski industriji, bančništvu, zavarovalništvu, kmetijstvu, tekstilni industriji in naftni industriji. Glavne zahteve STO so bile sledeče (Braunstein in Epstein, 2002: 29-30):

- a. znižanje carinskih tarif na kmetijske proizvode na povprečnih 17.5 % do leta 2004;
- b. sprostitev uvoza večine kmetijskih proizvodov;
- c. znižanje carinskih tarif na industrijske proizvode na povprečnih 9.4 % do leta 2005;
- d. ukinitvev carin za visokotehnološke proizvode;
- e. znižanje avtomobilskih carin z 80–100 % na 25 % do leta 2006;
- f. ukinitvev uvoznih kvot in uvoznih dovoljenj do konca leta 2005;
- g. večja uvozna in prodajna dovoljenja za tuja podjetja, ki omogočajo ustanovitev podjetij v popolni tuji lasti, svobodno prodajo, odpravo blaga itd.;
- h. možnost tujih investicij v bančništvo in zavarovalništvo;
- i. možnost 50-odstotnega lastniškega deleža v telekomunikacijskih dejavnostih;
- j. večji dostop tujih investorjev v strokovnih storitvenih dejavnostih, ki vključujejo pravna svetovanja, informacijsko tehnologijo, računovodske storitve in medicinsko oskrbo;
- k. vzpostavitev mednarodnih standardov pri zaščiti intelektualne lastnine.

Pridružitvev STO je imela velik vpliv na izvoz, saj je pred tem Kitajska izvajala politike, ki so spodbujale izvoz in omejevale uvoz. V skladu s pridružitvenim protokolom je morala vlada najkasneje do leta 2004 sprostiti nadzor na področju mednarodne trgovine, kar je pomenilo ukinitvev določenih monopolnih proizvodov in ukinitvev potrebnih uvoznih, izvoznih ter distribucijskih pravic. Slednje pomeni, da lahko danes tuja podjetja na Kitajskem svoje proizvode prodajajo tudi znotraj države. Pred vstopom v STO so lahko tuja podjetja svoje proizvode na Kitajskem prodajala le v primeru, da so bili ti proizvedeni v LRK. S članstvom se je morala ukiniti tudi večina subvencij, s katerimi je vlada poskušala spodbuditi kitajski izvoz. Pri tem je škodo utrpelo predvsem kmetijstvo (World Trade Organization: Report of the Working party, 2001: 63), saj se tako na domačem kot tujem trgu sooča s tujo konkurenco, svojih proizvodov pa zaradi ukinitve subvencij ne more več prodajati po nižjih cenah.

APEC

Azijsko – Pacifiško ekonomsko sodelovanje (APEC) je mednarodna organizacija za pospeševanje gospodarske rasti, trgovine in investicij v azijsko-pacifiški regiji. Sestavlja jo 21 članic, ki skupaj tvorijo okrog 60 % svetovnega BDP in predstavljajo 47 % svetovne trgovine. Od novembra 1991 je članica APEC-a tudi Kitajska.

SCO

Poleg Kitajske so v Organizacijo šanghajskega sodelovanja (SCO) vključene še Rusija, Kazahstan, Kirgizistan, Tadžikistan in Uzbekistan. SCO je bila ustanovljena z namenom varnostnega in gospodarskega sodelovanja, danes pa želijo povečati regionalni in mednarodni vpliv te organizacije. Glavno poslanstvo je torej ohranjati politično stabilnost regije in pospešiti regionalni razvoj.

OZN

Leta 1945 je bila Kitajska ena izmed ustanoviteljic Organizacije združenih narodov in ena izmed stalnih članic Varnostnega sveta OZN. Pred časom je močno nasprotovala poskusom vstopa Tajvana v organizacijo, saj je zanjo to pomenilo nespoštovanje njene suverenosti in ozemeljske celovitosti ter vmešavanje v njene notranje zadeve (China 2003, 2003: 101). Trenutno si Kitajska skupaj z ZDA prizadeva za zavrnitev predloga za vstop Nemčije, Japonske, Indije in Brazilije med stalne članice Varnostnega sveta, kar je ena od predlaganih reform OZN, ki jih je letos objavil Kofi Anan. Po besedah kitajskega veleposlanika pri OZN Wang Guangya bi širitev izzvala ostre spore, delovala rušilno in celo privedla do zloma same organizacije.

2 EKONOMSKO OKOLJE

2.1 Splošni pregled

Proces gospodarskih reform z začetkom leta 1978 je povzročil prehod iz planskega v tržno gospodarstvo. Vse spremembe so se dogajale pod budnim očesom KPK, danes pa je državni nadzor nad gospodarskim sektorjem vse šibkejši.

Vse od začetka obnove gospodarstva so potekali petletni plani, ki so zarisali smernice razvoja za določeno prihodnje obdobje. Prva pomembnejša sprememba je bila zagotovo prehod iz sistema kolektivne odgovornosti na sistem družinske odgovornosti in odpiranje Kitajske za zunanjo trgovino ter priliv tujega kapitala. Vse novosti so prinesle velike uspehe in tako je Kitajska postala najhitreje rastoče gospodarstvo na svetu.

Kmetijstvo je predstavljalo na Kitajskem leta 2004 13.8 % BDP. Čeprav je polovica zaposlenih še vedno v primarnem sektorju, pa pomembnost le-tega za nacionalno gospodarstvo upada. Sekundarna dejavnost oblikuje 52.9 % BDP, vedno pomembnejši pa postaja storitveni sektor, ki je leta 2004 predstavljal kar 33.3-odstotni delež celotnega BDP. Delež kmetijstva se iz leta v leto manjša, medtem ko se deleža sekundarnega in storitvenega sektorja večata. Za primerjavo je leta 1996 delež kmetijstva znašal 20 % BDP, delež sekundarnih dejavnosti 49 % BDP, delež storitvenega sektorja pa je bil 31-odstoten.

Na Kitajskem obstaja velika razlika tudi med posameznimi regijami. Letni BNP niha med 300 USD (Guizhou [贵州]) in 3,000 USD (Šanghaj). Tako nastajajo ogromne razlike med ruralnim in urbanim okoljem. Še vedno najbolj razvito območje so obalne regije, medtem ko ostaja zahodna Kitajska relativno nerazvita, a bogata s surovinami. To je vzrok, da je začela kitajska vlada uvajati politike, ki vzpodbujajo investicije v ta nerazvita območja.

Zaradi planskega gospodarstva v preteklosti imajo v industriji državna podjetja še vedno velik delež. Le-ta na žalost še danes razpolagajo z zelo zastarelo tehnologijo in tako so njihovi

proizvodi za tržišče večkrat neprimerni. 50 % teh podjetij posluje z izgubo, ki jo nato krijejo iz državnega proračuna.

Med letom 1978 in 1995 so osebni dohodki narasli za 600 %, vendar je porazdelitev zelo neenakomerna, saj je bil leta 1999 mesečni dohodek mestnega prebivalca 708 USD, na podeželju pa le 266 USD in po podatkih Svetovne banke 200 milijonov Kitajcev še vedno živi v pomanjkanju.

2.2 BDP

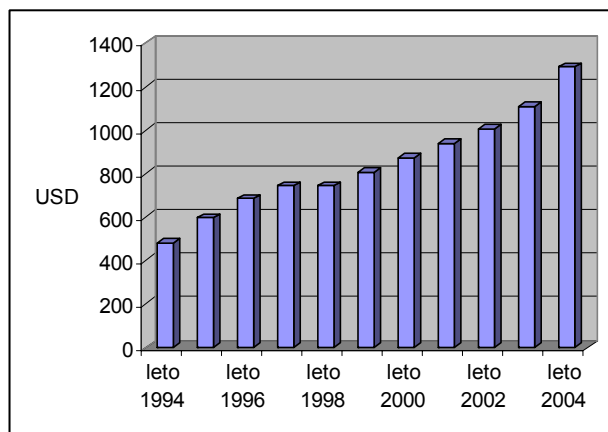
Vse od ustanovitve Ljudske republike dalje so za Kitajsko značilni drastični upadi in ponovni dvigi rasti gospodarstva. V začetku je največje posledice gospodarstvu zadal projekt Veliki skok naprej in kasneje še Kulturna revolucija. Z liberalizacijo, ki je prinesla tuje naložbe in pojav privatnih podjetij, se je BDP začel kontinuirano višati, kar je občasno povzročalo pregrevanje gospodarstva.

V obdobju 1989–91 je vlada načrtno upočasnila gospodarsko rast, nižanje pa je povzročil tudi upad tujih naložb kot posledica pokola na Tiananmenu [天安门] leta 1989. Ponovni poskus »brzdanja« pregretega gospodarstva je leta 1993 izvedel Zhu Rongji.

V tem času se je življenjski standard zelo povečal, še posebej v urbanih predelih, saj se je letni BDP per capita iz leta 1973, ki je znašal 38 USD, v dvajsetih letih povečal na 362 USD, leta 2004 pa je znašal že 1292 USD. Višanje letnega BDP per capita v obdobju 1994–2004 je prikazano v spodnjem grafu.

Slika 2.1: Rast BDP na prebivalca v USD v obdobju 1994–2004

Vir: www.chinability.com/GDP.htm

Po podatkih iz vladnih poročil je rast BDP od sredine devetdesetih let dokaj konstantna. Zabeležena gospodarska rast za leto 2004 je 9.5-odstotna in vključuje 6.3-odstotno rast kmetijstva, 11.1-odstotno rast sekundarnega sektorja in 8.3-odstotno rast storitvenega sektorja. BDP za leto 2004 znaša 1,679 mrd USD in predstavlja 4 % svetovnega BDP, njegova predvidena rast za leto 2005 pa je malenkost nižja. Spodnja tabela kaže rast BDP v desetih letih od leta 1994 dalje.

Tabela 2.1: BDP v obdobju 1994–2002

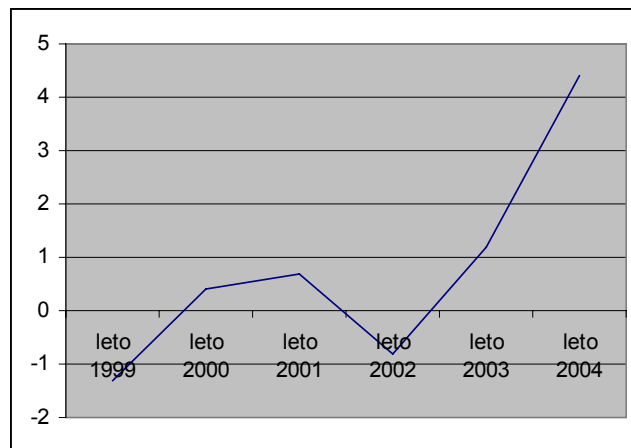
Leto	BDP v mrd USD	Letna rast v %
1994	575	12,6
1995	719	10,5
1996	835	9,6
1997	915	8,8
1998	964	7,8
1999	1,009	7,4
2000	1,100	8,0
2001	1,197	7,5
2002	1,289	8,0
2003	1,435	9,4
2004	1,679	9,5

Vir: www.chinability.com/GDP.htm

2.3 Inflacija

Med leti 1978 in 1994 je bila letna povprečna stopnja inflacije 10.7-odstotna. Najvišja, 20-odstotna stopnja, je bila dosežena leta 1989 in 1994, kasneje pa sta strožja monetarna politika in učinkovitejši nadzor cen prehrabnenih izdelkov povzročila, da je inflacija do leta 1999 strmo padla in nastala je celo 1.3-odstotna deflacija, ki je trajala tri leta. Leta 2000 je bila inflacijska stopnja 0.4-odstotna, naraščati pa je začel tudi neto razpoložljiv dohodek. Posledici teh dveh dejstev sta bili višja kupna moč in spremembe potrošniških navad. Leta 2001 je inflacija narasla na 0.7 %, kar je še vedno relativno nizka stopnja v primerjavi z zahodnimi državami. Ponovna deflacija se je pojavila leta 2002, po tem obdobju pa se je zopet pojavila inflacija, ki začela hitro naraščati in leta 2004 je znašala že 4.1 %.

Slika 2.2: Stopnja inflacije v obdobju 1999–2004

Vir: [http://www.indexmundi.com/china/inflation_rate_\(consumer_prices\).html](http://www.indexmundi.com/china/inflation_rate_(consumer_prices).html)

2.4 Trg delovne sile

Kitajska ima 40-urni delovni teden, od tega je v tednu obvezen en dela prost dan. Delavci so upravičeni od 7- do 18-dnevnega letnega dopusta.

V preteklosti je bilo delo povezano z zagotavljanjem stanovanj, zdravstvene oskrbe in izobrazbe, delovne pogodbe pa so bile navadno doživljenjske. Danes je slika seveda popolnoma drugačna.

Tranzicija v tržno gospodarstvo je povzročila, da je 87 % zaposlenih pogodbenih delavcev in rezultat tega je, da socialno varstvo in izobrazba nista več samoumevna, ampak odvisna od vsakega posameznika posebej. Za revno podeželje je to velik problem, situacijo pa je poslabšalo še vladno zmanjšanje proračuna za izobraževanje, kar pomeni, da imajo ljudje v ruralnem okolju še manjše možnosti za pridobitev zadostne izobrazbe. Zaradi takšnih razmer južna Kitajska in seveda celotno ruralno področje na trgu delovne sile težko konkurira urbanemu prebivalstvu.

Po podatkih za leto 2003 je zaposlenih 760.8 milijonov Kitajcev, kar predstavlja 58.24 % celotnega prebivalstva. Od tega je 49 % še vedno zaposlenih v kmetijstvu, v industriji 22 %, storitveni sektor pa predstavlja 29 % vseh zaposlenih.

Tabela 2.2: Število zaposlenih v obdobju 2000–2004

Leto	2000	2001	2002	2003	2004
Delovna sila v mio	706	744	752	761	754

Vir: <http://www.capitals.com/geos/ch.html>

Leta 2003 je po uradnih podatkih nezaposlenost v mestih znašala 4.2 %. Večina nezaposlenih je nizko usposobljenih delavcev v tradicionalnih sektorjih, nezaposlenost pa povečujejo še prizadevanja po večji mehanizaciji proizvodnje v privatnih podjetjih in zapiranje državnih podjetij (2004/2005 Global Retail & Consumer Study from Beijing to Budapest, 2005: 20).

Čeprav po Mao Zedongu »ženske podpirajo pol neba« in predstavljajo skoraj polovico zaposlenih, pa tega podatka vendarle ne moremo razumeti, da sta ženska in moška delovna sila v sorazmerju, saj predstavljajo ženske v kmetijstvu več kot 60 % delovne sile, medtem, ko npr. v parlamentu zasedajo le 20 % sedežev (A Woman's Right To Sue , 2005).

2.5 Finančni sektor

S prestrukturiranjem gospodarstva so se na Kitajskem zgodile velike spremembe v finančnem sektorju. Številna populacija, rastoči dohodki, varčevanje in priključitev Kitajske STO so vzroki, da finančni sektor raste in se odpira za tuje investicije.

V preteklosti je leta 1948 ustanovljena Kitajska banka [中国人民银行: *zhongguo renmin yinhang*] igrala dvojno vlogo centralne in komercialne banke. Po letu 1979 se je reformiral tudi finančni sektor in od leta 1984 dalje je bila le-ta pristojna izključno za izvajanje funkcij centralne banke. Najpomembnejše naloge te največje kitajske banke so postale torej oblikovanje monetarne politike, izdajanje domače valute Renminbi [人民币] (RMB) in nadzor ostalih finančnih institucij (China 2003, 2003: 114–115).

Leta 1994 so Industrijska in komercialna banka Kitajske [中国工商银行: *zhongguo gongshang yinhang*], Kmetijska banka Kitajske [中国农业银行: *zhongguo nongye yinhang*] in Kitajska banka izgradnje [中国建设银行: *zhongguo jianshe yinhang*] postale državne komercialne banke, poleg tega pa so bile ustanovljene še tri banke za ekonomsko podporo, in sicer Kmetijska razvojna banka Kitajske [中国开发农业银行: *zhongguo kaifa nongye yinhang*], Državna razvojna banka [国家开发银行: *guojia kaifa yinhang*] in Kitajska uvozno izvozna banka.

Pod nebančne institucije sodijo zavarovalnice, kooperativne finančne institucije, investicijski skladi in borze. Ponovno so se začele uveljavljati v začetku osemdesetih, njihov delež v finančnem sektorju pa je v primerjavi z bankami zelo majhen (China 2003, 2003: 148).

Po vstopu Kitajske v STO so se v finančnem sistemu odprle tudi možnosti za tuje naložbe in danes je delež tujih in kitajsko-tujih finančnih institucij zelo narasel. Od leta 1999 lahko tuje

banke ustanavljajo svoje podružnice v vseh glavnih mestih provinc, vendar velja omejitev, da lahko vsaka tuja banka odpre letno le eno.

2.6 Režim deviznega tečaja

21. julija 2005 Kitajska banka oznanila prevrednotenje kitajske valute in napovedala reformiranje režima deviznega tečaja. S tem se je spremenil enajst let trajajoči režim, ki je kitajski RMB vezal na ameriški dolar po menjalnem tečaju 8.28. Nov menjalni tečaj tako znaša 8.11 RMB za en ameriški dolar, kar predstavlja 2,1-odstotni dvig vrednosti kitajske valute. Po novem je RMB vezan na košarico valut, med katere spadajo kot najpomembnejše ameriški dolar, evro, japonski jen in južnokorejski won. Poleg teh vsebuje košarica še valuto Singapurja, Malezije, Rusije, Avstralije, Tajske in Kanade (Chinese Puzzles, 2005). Ljudska banka Kitajske je omejila fluktuacijo RMB napram dolarju na 0.3 %, medtem, ko je napram evru, jenu in ostalim valutam iz košarice možna 3-odstotna fluktuacija.

Povod za spremembe je bila po vsej verjetnosti pridružitev STO in rastoči trgovinski primanjkljaj ZDA pri trgovanju s Kitajsko. Mnoge države so po letu 2001 Kitajski očitale, da z vezanostjo RMB na dolar vzdržuje nizko vrednost svoje valute, kar omogoča konkurenčnost kitajskega blaga na globalnem trgu. Prevrednotenje kitajske valute je kitajsko blago podražilo in tako zmanjšalo njeno konkurenčnost (The Yuan's Winners and Losers, 2005).

Kitajci so nov režim poimenovali voden drseči režim deviznega tečaja, kar ne izključuje bojazni, da le-ta ne bo temeljil le na ponudbi in povpraševanju trga, ampak bo nad njim še vedno izvajala precejšen nadzor centralna banka (Speigel, 2005). Kakorkoli, reforme bodo gotovo nekoliko upočasnile rast in zavrle pregrevanje kitajskega gospodarstva (How Far Will It Go?, 2005).

2.7 Trgovina

Vse do poznih 80-ih je mednarodna trgovina z LRK večinoma potekala preko Hong Konga. Z uvedbo prvih posebnih ekonomskih con (PEC) in modernizacijo pristanišč pa se je delež

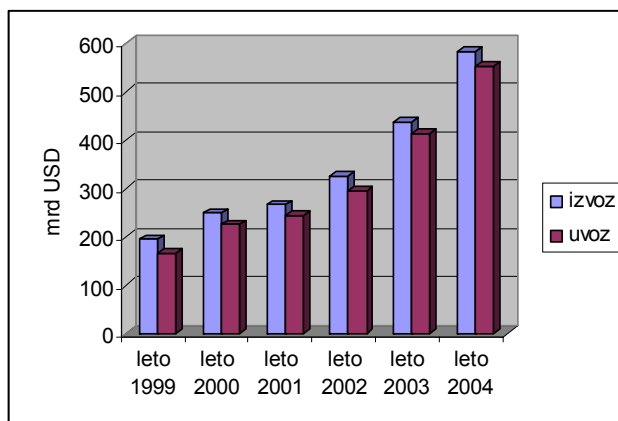
neposrednega trgovanja z Ljudsko republiko povečal in danes gre preko te posebne administrativne regije le še okrog 30 % mednarodne trgovine.

S Kitajsko trguje več kot 220 držav. Njene najpomembnejše trgovinske partnerice so Japonska, ZDA, EU, Hong Kong, članice ASEAN-a, Južna Koreja, Tajvan, Avstralija, Rusija in Kanada.

Leta 2004 je bila največja uvozna partnerica ZDA, saj je Kitajska tja izvozila kar 34.2 % celotnega letnega izvoza. V tem letu je v LRK največ izvozila Japonska, sledila pa sta ji Tajvan in Južna Koreja. Od držav EU Kitajska največ trguje z Nemčijo, ki po deležu trgovanja v svetovnem merilu zaseda šesto mesto. Leta 2004 je trgovina med Slovenijo in Kitajsko v grobem zanašala 0.3 mrd USD. Podatki kažejo na izjemen porast trgovanja med državama, saj je npr. leta 1992 trgovina znašala le 21 mio USD. Iz Slovenije se na Kitajsko izvažajo predvsem zdravila, strojeno usnje, papir in karton, vata, elektromehanski gospodinjski aparati in električni kondenzatorji. Iz Kitajske pa v Slovenijo prihaja predvsem računalniška oprema, električni transformatorji, usnjeni izdelki in izdelki iz umetnega usnja, oddajniki, igrače in seveda oblačila.

Izvoz Kitajske je leta 2004 znašal 583.1 mrd USD, kar predstavlja nekaj več kot 35-odstotno rast. Rast uvoza je bila tega leta za 2 % nižja kot leta 2003. Ministrstvo za trgovino predvideva za leto 2005 18- do 22-odstotno rast uvoza in 16- do 18-odstotno rast izvoza, vendar so nekateri strokovnjaki mnenja, da bo izvoz veliko večji kot uvoz (China's Trade Performance 2004, 2004: 2).

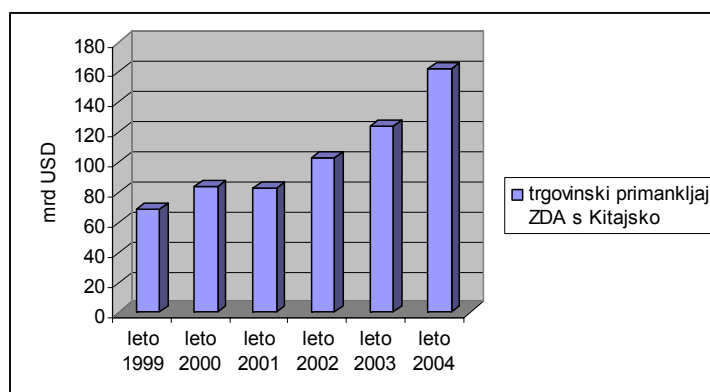
Slika 2.3: Rast uvoza in izvoza LRK v obdobju 1999–2004

Vir: <http://www.uschina.org/statistics/2005tradeperformance.html>

Največji bilateralni primanjkljaj ima ZDA prav s Kitajsko, saj je ta konec leta 2004 znašal 162 mrd USD, do septembra 2005 pa le-ta znaša 146 mrd USD (Trade in Goods (Imports, Exports and Trade Balance) with China, 2005). Po nekaterih podatkih naj bi ameriški primanjkljaj v letu 2005 v trgovini s Kitajsko presegel 200 mrd USD (Ilić, 2005). V EU je prav tako na prvem mestu primanjkljaj s Kitajsko, ki je konec leta 2004 znašal približno 78.5 mrd EUR (Bilateral Trade Relations, 2004). Kitajska ima primanjkljaj pri trgovanju s Tajvanom. Ta je konec leta 2004 znašal 45 mrd USD (Chinese Mainland's Trade Deficit with Taiwan Set to Rise, 2004). Glavni vzrok za to je, da med celino in otokom ni neposrednih trgovskih povezav, kar pomeni, da večina trgovanja še vedno poteka preko Hong Konga in Macaa, poleg tega pa na Tajvanu veljajo stroge omejitve glede investicij in proizvodov, ki prihajajo s celine.

2.4: Rast trgovskega primanjkljaja ZDA s Kitajsko v obdobju 1999–2004

Vir: <http://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.htm>

Od izvoznega blaga so po zneskih v mrd USD na prvem mestu električni aparati in oprema, sledijo električni generatorji, oblačila, pohištvo, optični in medicinski pripomočki, čevlji, igrače, mineralna goriva in olja ter organske in neorganske kemikalije. Največ uvoza zopet predstavljajo električni aparati in oprema ter generatorji. Na tretjem mestu so mineralna goriva in olja, nato optični in medicinski pripomočki, železo in jeklo, plastika in plastični izdelki, organske in neorganske kemikalije, žlindra in pepel, vsa vozila razen vlakov ter nazadnje baker in bakreni izdelki (China's Trade Performance 2004, 2004: 1–2).

Po vstopu v STO je Kitajska dopolnila zunanjetrgovinsko zakonodajo. Eden od razlogov je seveda izpolnjevanje zahtev organizacije, po drugi strani pa je država hotela zaščititi panoge, ki jih bo nova trgovinska politika najbolj prizadela. Dodani so bili amandmaji na področju zaščite intelektualne lastnine in nezakonitega poslovanja, po novem pa lahko v zunanji trgovini sodelujejo tudi posamezniki.

3 SOCIOKULTURNE ZNAČILNOSTI

3.1 Prebivalstvo

Kitajska populacija znaša 1.3 milijarde prebivalcev, kar predstavlja eno petino celotnega svetovnega prebivalstva. Povprečna gostota prebivalstva je 134 prebivalcev na km², vendar je zelo neenakomerno porazdeljena, saj na najbolj gosto naseljenih vzhodnih obalnih območjih živi tudi povprečno preko 400 prebivalcev na km². V osrednji Kitajski je gostota prebivalstva okrog 200 prebivalcev na km², najredkeje pa je poseljen zahod, saj tam znaša gostota le 10 prebivalcev na km². Najbolj gosto naseljene province so Hebei [河北], Shanxi [山西], Shandong [山东], Jiangsu [江苏] in Zhejiang [浙江], najmanj pa zahodne province Xinjiang [新疆], Qinghai [青海] in planota Tibet [西藏: *xizang*]. Spodnja razpredelnica kaže gostoto prebivalstva v nekaterih provincah iz leta 1999.

Tabela 3.1: Gostota prebivalstva v nekaterih provincah

Provinca	Celotna populacija (milijoni)	Gostota (preb./km²)
Shandong	86.2	562
Guangdong/Hainan	72.6	343
Jiangsu	68.0	663
Hunan	62.5	306
Anhui	58.7	420
Hubei	55.9	301
Liaoning	39.8	273
Shanxi	29.6	189
N. Monogolija	22.0	19
Tianjin	8.9	787

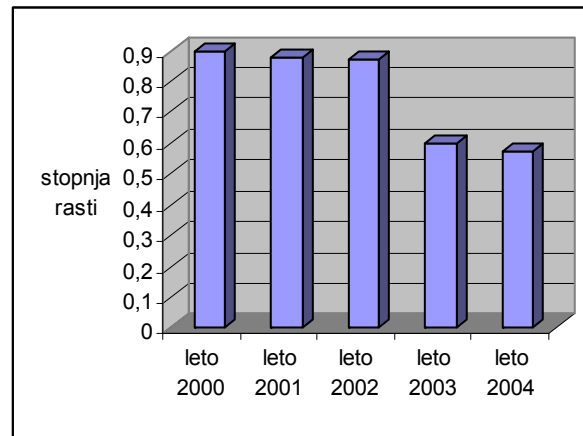
Vir: <http://iiasa.ac.at/Research/LUC/ChinaFood>

V kitajskih mestih živi danes 40 % prebivalstva, na podeželju pa 60 %, vendar se to razmerje spreminja, saj se vedno več ljudi seli v mesta.

Eden od velikih populacijskih problemov, s katerimi se srečuje država, je staranje prebivalstva. Trenutni delež starejših nad 65 let znaša 7.3 % celotnega prebivalstva, delež tistih med 15 in 64 znaša 70 %, delež mlajših od 14 let pa 22.7 % (China 2003, 2003: 80). Raziskave kažejo, da se bo delež ostarelega prebivalstva do leta 2050 drastično zvišal.

Od ustanovitve LRK je prebivalstvo v dvajsetih letih s 541.67 milijonov naraslo na 806.71 milijonov. Da bi zajezila rast prebivalstva, je začela vlada leta 1970 izvajati »politiko enega otroka«, in tako je število rojstev pričelo upadati, medtem ko se življenjska doba konstantno viša. Leta 1992 je rodni prirastek znašal 14.7 ‰ (Natek, Perko in Huzjan, 1993:188), danes pa že 13.14 ‰ (China 2003, 2003: 81). Smrtnost je leta 2004 znašala 6.94 ‰ in pada. Spodnji graf, ki zajema podatke od leta 2000 do 2004, kaže, kako se stopnja rasti prebivalstva zaradi »politike enega otroka« vztrajno niža.

Slika 3.1: Stopnje rasti prebivalstva v obdobju 2000-2004

Vir: http://www.indexmundi.com/china/population_growth_rate.html

Drugi problem je neenakomerna struktura prebivalstva po spolu, saj se po zadnjih podatkih na 100 novorojenih deklic rodi 116,9 dečkov, kar povzroča neenakomerno strukturo družbe.

Hani so kitajsko večinsko prebivalstvo in predstavljajo 91 % celotne populacije. Živijo predvsem v vzhodni tretjini dežele, ostali dve tretjini pa sta poseljeni s 90 milijoni pripadnikov nacionalnih manjšin. Kitajska vlada namenja tem manjšinam veliko pozornosti, saj so naseljene na strateško zelo pomembnih mejnih območjih ali pa so le-ta bogata s surovinami. Manjšinska območja imajo pravico do lastne samouprave in večino upravnih mest v regionalnih organih zasedajo pripadniki le-teh, razen ključnih položajev, ki jih zasedajo Hani.

3.2 Profil kitajskega potrošnika

Z 1,3 milijarde prebivalcev predstavlja Kitajska velikansko potrošniško tržišče in s tem povezane velike potenciale za prihodnost. Zaradi zelo neenakomerne porazdeljenosti blaginje se potrošnja koncentriira predvsem v urbanih središčih. Deset največjih mest, kjer prebiva 9 % celotne populacije, predstavlja 19 % celotne domače prodaje, saj njihov BDP per capita znaša trikrat več kot v ruralnih predelih.

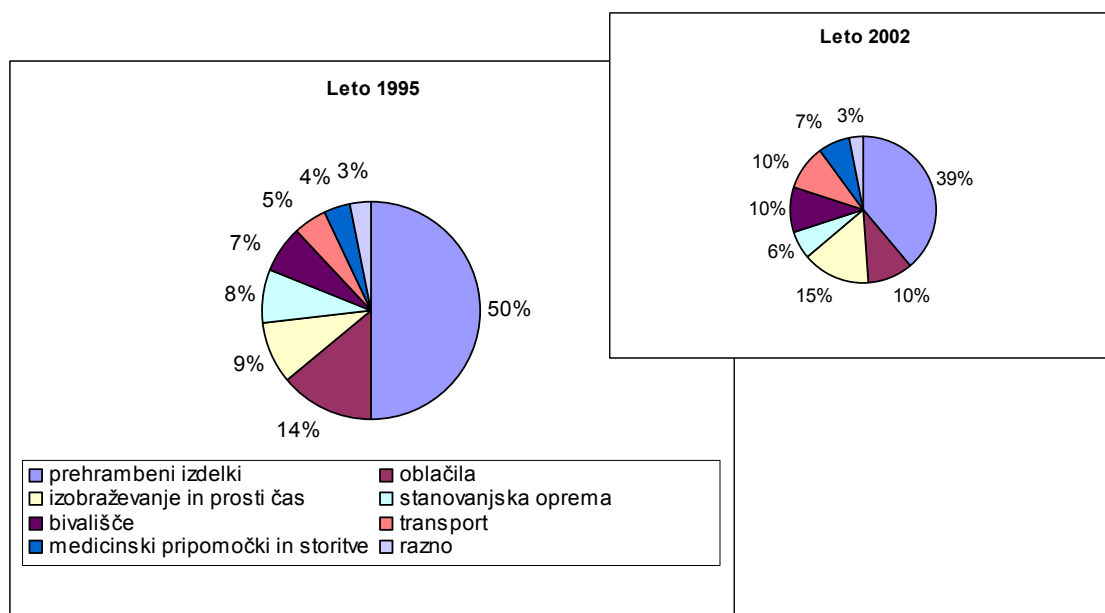
Po kupni moči je na prvem mestu Šanghaj, kjer srednji razred predstavlja visok delež tamkajšnje populacije, povprečna potrošnja na gospodinjstvo pa znaša kar 16,500 RMB, kar je skoraj trikrat

več od nacionalnega povprečja. Šanghaju po vrstnem redu sledijo Guangzhou [广州], Peking, Hangzhou [杭州], Tianjin, Shenyang [沈阳], Dalian [大连], Fuzhou [福州], Xiamen, Nanjing [南京], Qingdao [青岛] in Chongqing (2004/2005 Global Retail & Consumer Study from Beijing to Budapest, 2005: 23).

Rezultat neenakomerne porazdeljenosti blaginje so zelo različne želje potrošnikov in hitrost spreminjanja in večanja le-teh. V urbanem okolju so kupci zahtevnejši in njihova potrošnja ni namenjena le zagotavljanju osnovnih potrebščin, ampak je pogosto povezana z njihovimi željami po višji kakovosti življenja.

Kitajci še vedno največ poročajo za prehranske artikle in obleko. S hitrejšim tempom življenja se je povečala tudi potreba po kvalitetnejšem preživljanju prostega časa, s tem pa tudi potrošnja za rekreativne in zabavne aktivnosti ter oddih.

Slika 3.2: Struktura povprečne potrošnje na gospodinjstvo leta 1995 in 2002

Vir: http://www.pwchk.com/webmedia/doc/1117778841748_retail_bj_budapest_2005_cn.pdf

Čeprav so Kitajci zelo dovzetni za sprejemanje zahodnih oz. tujih vrednot in vedenjskih vzorcev kot tudi tujih produktov, pa ne gre pričakovati, da bodo sprejeli prav vse, kar je tujega izvora. Za

uspeh je dobro, da proizvajalec oz. ponudnik upošteva naslednjih šest psihosocialnih dimenzij kitajske potrošniške družbe, ki je posledica kombinacije večtisočletne kulture in nekaterih vladnih politik.

Varčnost pred potrošnjo

V nasprotju z Zahodom, kjer so nakupi osnovani na trenutnih in prihodnjih dohodkih, je za kitajskega potrošnika značilno, da določen nakup temelji na v preteklosti privarčevanih sredstvih in je planiran vnaprej.

Na Kitajskem ni v navadi, da se za relativno poceni nakupe najamejo krediti. Eden od razlogov je preprosto ta, da banke vse do leta 1990 niso izdajale posojil za privatne namene, danes pa mnogi niti ne zaslužijo dovolj, da bi jim kredite sploh odobrili. Drugi vzrok izvira iz bojazni do »izgube obraza«², ki je globoko zakoreninjena v kitajski družbi. Veliko Kitajcev je namreč mnenja, da je izposojanje denarja za nakup neke materialne dobrine sramotno. Nakup je pokazatelj posameznikove finančne zmožnosti in socialnega statusa, izposoja denarja pa lahko pomeni dvoje: da so njegovi dohodki nizki ali pa ni zmožen niti toliko potrpljenja, da bi denar privarčeval.

Omenjene družbene vrednote skupaj z aktualnim bančnim sistemom torej spodbujajo varčnost.

Tekmovalnost v nakupih

Na posameznikov nakup zelo vpliva dejstvo, da je nek določen produkt na trgu dosegel zelo visoko popularnost in ga pravzaprav kupujejo prav vsi, od sorodnikov do sosedov. Poleg tega Kitajci hitreje sprejmejo nekaj, kar so pred njim preizkusili drugi, saj zaupajo tako neformalnim in osebnim informacijam kot marketinškemu oglaševanju v medijih.

Tekmovalnost v nakupih izvira tudi iz tradicionalne vrednote o absolutni enakosti znotraj posameznega družbenega sloja. Tukaj se zopet pojavi občutek »izgube obraza« v primeru, da si

---

² Glej str. 34

nekdo nečesa ne more privoščiti, še posebej, kadar je ta dosegljiv ostalim z enakim socialnim statusom.

»Poleti leta 1997 so v Pekingu razprodali vse klimatske naprave. Čeprav je bilo poletje resnično vroče, pa je k temu najbolj pripomoglo dejstvo, da so klimatske naprave postale prava modna muha, saj jo je vsako pekinško gospodinjstvo enostavno moralo imeti.«
(Wang, 1998: 118)

Vpliv »politike enega otroka«

Pred leti je vlada implementirala »politiko enega otroka«, da bi zajezila rast prebivalstva in vsaj v urbanih predelih se danes ta dosledno izvaja. »Dovoljen« je le en potomec, ki je postal središče tako ožje kot tudi širše družine, saj mu ta poskuša zagotoviti le najboljše. S tem je povezano dejstvo, da je edinec postal tudi najbolj privilegiran potrošnik v kitajski družbi, saj je večina potrošnje, razen resnično osnovnih potrebščin in dražjih nakupov, usmerjena v njegove potrebe in želje. Po nekaterih podatkih naj bi zanj družina porabila kar 66.3 % celotne mesečne porabe.

Posledično se dobrine, namenjene otrokom, na kitajskem trgu zelo dobro prodajajo in nekoliko kruto rečeno, otroci so postali najbolj dobičkonosne tarče kitajskega poslovnega sveta (Wang, 1998:120). Poleg tega je dolgoročno gledano malo verjetno, da bi ti otroci, ko enkrat odrastejo, zmanjšali potrebe po materialnih dobrinah in s tem svojo potrošnjo.

Nakupi kot dokaz višjega družbenega statusa

Tovrstno vedenje je omejeno na zelo majhno, pa vendar vplivno skupino kitajskih potrošnikov znotraj družbe. Večinoma jo sestavljajo dobro situirani posamezniki, ki prihajajo iz poslovnih krogov. Značilno zanje je, da se nemalokrat izpostavljajo z nakupi dražjih dobrin in s tem dokazujejo svoj socialni status.

Odnos do blagovnih znamk in tujih produktov

Za generacije, starejše od 55 let, je značilno, da nerade menjajo preizkušene znamke in proizvode. Nasprotno so mlajše generacije pripravljene sprejeti vse novo, kar gre v korak s časom

in simbolizira višji družbeni status. Cena pogosto niti ne igra tolikšne vloge, saj mnogi nanjo gledajo kot na dokaz kvalitete. Prav tako je za kitajskega potrošnika dokaz kvalitete tudi znamka, ki pogosto odloča o končnem nakupu.

Potrošniki imajo na kitajskem trgu veliko možnost izbire tako med domačimi kot tujimi proizvajalci. Sicer so za tuje produkte sicer zelo dovzetni, vendar tudi domače produkte vrednotijo zelo visoko, poleg tega pa tudi kitajska oblast precej ščiti domače proizvajalce in izdelke (Pavlin po Murko, 2005). Nekatera kitajska podjetja zelo uspešno konkurirajo tujim in se širijo na globalno raven. Tak primer je npr. proizvajalec večjih gospodinjskih aparatov Haier [海尔], ki je imel leta 2002 16.4-odstotni tržni delež, in pivovarna Qingdao z drugim največjim tržnim deležem.

Prodaja tujih proizvodov je tesno povezana s kitajskim izrazom *guo qing*, ki je opisan v sledeči točki.

Guo qing [国情]

V angleško-kitajskem slovarju je izraz *guo qing* preveden kot *the condition of a country* oz. *national conditions*. V slovenščini bi lahko to razumeli kot nacionalne značilnosti oz. okolščine.

Če proizvajalci želijo, da je njihov produkt na kitajskem tržišču cenjen, potem morajo upoštevati *guo qing* oz. se prilagoditi kitajskim kulturnim in družbenim značilnostim ter upoštevati njihove navade in običaje.

Guo qing se v vedenju potrošnikov izraža na različne načine. Lep primer za to je prodor *Coca-Cole* na kitajsko tržišče v 20-ih letih 20. st. Izraz so v kitajščino prevedli kot *Ke Kou Ke Le* [可口可乐: *kekou kele*], kar zveni zelo podobno originalnemu imenu in v dobesednem prevodu pomeni »odličen okus in sreča« in prav gotovo je to veliko pripomoglo k uspešni prodaji. Ime kozmetične znamke *Revlon* je drugi zelo uspešen prevod, ki se v kitajskem jeziku glasi *Lu Hua Nong* in je povezan z znano pesnitvijo o ljubezni med cesarjem dinastije Tang in eno izmed štirih

najlepših žensk v kitajski zgodovini (Yan, 2004: 131). Prevod *Lu Hua Nong* pomeni »vonj cvetlic, pokritih z jutranjo roso« in se lepo ujema s prodajo kozmetičnih izdelkov.

3.3 Značilnosti kitajskega pogajalskega vedenja

Družbena razmerja in vedenjski vzorci so na Kitajskem še vedno tesno povezani s konfucianizmom in še več, te vrednote se danes krepijo in ponovno prodirajo na mnoga področja družbenega življenja.

Začetnik konfucianizma [儒家: *rujia*] je filozof Konfucij [孔子: *kongzi*], ki se je rodil okrog leta 551 pr. n. št. v današnjem Shandongu [山东]. Bistvo njegove filozofije in modela državne ideologije so bile zanj družbene norme in vrednote, ki bi jih za dosego harmoničnega socialnega življenja moral upoštevati sleherni posameznik. Te vrednote so hierarhija, kolektivizem, dostojanstvo (»obraz«), spoštovanje tradicije in starosti ter enakost znotraj posameznega družbenega razreda.

»Ena od posebnosti kitajske poslovne kulture, ki temelji na več kot tisočletje in pol trajajoči tradiciji konfucianizma, zapoveduje dosledno upoštevanje hierarhije. Na formalnih podjetniških sestankih se tako od celotne delegacije med seboj pogovarjajo le vodje, drugi udeleženci pa poslušajo (Podjed po Mazej Kukovič, 2005).«

Prvine konfucianizma so danes osnova kitajskih nacionalnih vrednot, vplivajo na vse aspekte kitajske družbe in imajo nenazadnje močan vpliv tudi v kitajskem poslovnem svetu. Tega bi se moral zavedati prav vsak, ki potuje na Kitajsko zaradi poslovnih namenov, in ne glede na to, kolikšne so njegove pogajalske izkušnje. Konec koncev gre za gostovanje v tuji deželi in že zaradi tega dejstva je primerno pridobiti vsaj nekaj informacij o sprejemljivem in pravilnem vedenju. Sploh v primeru, da gre za tako specifično okolje, kot je kitajsko, in kjer lahko napaka, ki se je sami morda sploh ne zavedamo, pomembno vpliva na odločitve naših kitajskih partnerjev.

Seveda ni le konfucianizem tisti, ki je pomembno vplival na kitajsko pogajalsko vedenje. Tukaj je še dejstvo, da je bila Kitajska stoletja agrarna dežela, kar daje Kitajcem močan kolektivni čut in pripravljenost za sodelovanje. Velja omeniti tudi nezaupljiv odnos do tujcev, ki je posledica grenke preteklosti napadov in kolonialnih osvajanj z vseh strani sveta in se odraža v previdnem in dolgotrajnem oblikovanju poslovnih partnerskih odnosov.

Pod omenjenimi vplivi se je oblikoval jasen pogajalski stil, ki se mnogim zahodnjakom zdi težaven in zapleten še posebej, ker so tukaj poleg vsega prisotne še jezikovne prepreke. V nadaljevanju sledi sedem ključnih elementov³, katerih poznavanje je bistveno za uspešna poslovna pogajanja.

GUANXI [关系] – medosebni odnosi in poznanstva

Izraz *guanxi* pravzaprav pomeni odnos, razmerje, vendar ga lahko v poslovnem svetu razumemo kot osebne zveze oz. osebna poznanstva. Gre za posameznikov družbeni kapital, ki je na Kitajskem pomembnejši kot institucionalna pravila in pridobivanje informacij. Sestavljen je iz prijateljev, sorodnikov in najbližjih poslovnih partnerjev. Najpreprosteje povedano, kdor ima dobre osebne zveze in poznanstva, bo lažje dosegel želene cilje v poslovnih pogajanjih.

»/.../Trženje močno temelji na poznanstvih in prijateljih./.../Poznanstva in družabna srečanja imajo veliko težo. Obvezno je druženje na kosilih in večerjeh.« (Rudmann po Lemut, 2004)

Dobri medosebni odnosi temeljijo tudi na sistemu recipročnosti v smislu »ti meni, jaz tebi«, ki ga Kitajci imenujejo *hui bao* [回报]. Usluge se vedno vrnejo, vendar ni nujno, da takoj, kar predstavlja tudi neke vrste podlago za dolgotrajne uspešne poslovne in prijateljske odnose.

---

³ povzeto po Graham in Lam (Harvard Business Review on Doing Business in China , 2004: 38-53)

ZHONGJIAN REN [中间人] – pogajalski posrednik

Pogajalski posrednik oz. *zhongjian ren* ima lahko dve funkciji, in sicer na začetku ali med samim pogajalskim procesom. To je lahko nekdo, ki nas na nek način pripelje do želenih poslovnih partnerjev, kar je nedvomno lažji in uspešnejši način, kot pa če jih iščemo sami. Tukaj gre zopet za zaupanje in prijateljske vezi. Npr., oseba B osebi C predstavi osebo A pod predpostavko, da med osebama B in C vlada dober poslovni ali prijateljski odnos. Oseba B je torej pogajalski posrednik med A in B in A ima tako boljše možnosti za uspešno poslovno sodelovanje s C.

Druga funkcija pogajalskega posrednika je, da sam neposredno sodeluje v pogajalskem procesu, še posebej z lokalnimi upravnimi kadri.

SHEHUI DENGJI [社会等级] – družbeni status

Na Kitajskem je družbeni status močno povezan s hierarhijo. V podjetju ga določajo položaj, starost, izobrazba in delovne izkušnje. Odnosi med tistimi na nižjih položajih in med tistimi na višjih so še vedno strogo formalni in pričakovano je, da se tovrstne razlike tudi dosledno upoštevajo. Hierarhična razmerja morajo upoštevati tudi v podjetjih, ko izbirajo glavnega pogajalca.

»Neko ameriško podjetje je na pogajanja z visokimi predstavniki kitajskega podjetja poslalo mlajšega predstavnika prodaje z nižjim položajem. Na pogajanjih je predstavnik kitajskega podjetja pripomnil: »Oh, saj ste približno iste starosti kot moj sin.« Kitajci so se čutili užaljene, da so jim Američani poslali mlajšega predstavnika z nižjim položajem od njih samih in pogajanja so propadla.« (Harvard Business Review on Doing Business in China, 2004: 43)

RENJI HEXIE [人际和谐] – medosebna harmonija

Odgovornost, pozitivna čustva in prijateljske vezi so osnova za harmonične medosebne odnose tudi v kitajskem poslovnem okolju. Dobrih odnosov seveda ne gre ustvariti čez noč, ker gre za

dolgotrajen in kompleksen proces, ki temelji na dobrem poznavanju človeka in lahko traja dneve, tedne ali celo mesece.

Proces zahteva celega človeka in vključuje obiske na dom, vabila na športne in druge dogodke ali dolge večerje.

Če s kitajskimi partnerji vzpostavimo zadovoljiv *renji hexie*, potem lahko upamo na najboljše tudi v primeru, ko se stvari zapletejo, ker Kitajcem zaupanje pogosto pomenita več kot podpisana pogodba.

ZHENGTI GUANNIAN [整体观念] – holistično razmišljanje

Za Kitajce je značilno holistično razmišljanje, kar je v nasprotju z Zahodom, kjer se kompleksna pogajalska vprašanja razčlenijo na več tematik in se nato o vsaki razpravlja posebej. Ta razlika v pogajalskem načinu tuje pogajalce večkrat zmede, saj je v navadi, da se napredek meri linearno in o že dorečenih zadevah se kasneje ne razpravlja več. Za Kitajce velja, da ni dokončno nič, vse dokler pogajanja niso v celoti zaključena in včasih je težko presoditi, ali so sploh uspešna.

MIANZI [面子] – »obraz«

Tako kot v kitajski družbi nasploh, tudi v poslovni kulturi posameznikov ugled temelji na ohranjanju dostojanstva oz. »obraza«. Koncept je primerljiv z našim konceptom prestiža in dobrega družbenega položaja. Na Kitajskem je to najpomembnejše merilo za družbeno veljavo in vključuje premoženje, inteligenco, privlačnost, veščine, položaj na delovnem mestu in seveda dobre odnose ter poznanstva.

Za razliko od našega dojetja posameznikovega prestiža oz. položaja v družbi, ko gre za to, da ga nekdo ima ali pa ga preprosto nima, lahko na Kitajskem nekdo »obraz« pridobi in ga tudi izgubi.

Hitro se lahko zgodi, da med pogajanja kdo popolnoma nenamerno in nezavedno povzroči, da se Kitajski pogajalci čutijo osramočene in izgubijo »obraz«. Zato je zelo pomembno, da nikoli ne dajemo občutka, da izgubljam potrpljenje, ne izražamo jeze, se nikoli ne posmehujemo njihovim predlogom, čeprav so za nas popolnoma nesprejemljivi. Vedno jim moramo dajati občutek, da jih cenimo in spoštujemo ter nikoli ne prelomimo danih obljub.

CHIKU NAILIAO [吃苦耐劳] – vztrajnost in delavnost

Na Zahodu se talent oz. nadarjenost šteje kot ključen za doseganje uspeha, nasprotno pa ima na Kitajskem večji pomen vztrajnost in delavnost. Za pogajalsko mizo se to kaže na dva načina. Prvi je ta, da se Kitajci zelo temeljito pripravijo na pogajanja, kot drugi pa, da se na samih pogajanjih vsaka točka obravnava zelo izčrpno, podrobno in z nešteti vprašanji.

Dobro je, da tudi sami pokažemo svojo doslednost, vztrajnost in delavnost, naš *chiku nailiao*. Priporočljivo je, da tudi sami postavljamo številna vprašanja in naše partnerje večkrat prosimo, da nam določeno stvar ponovno razložijo.

Za podjetje je izbira primerne pogajalca bistvenega pomena. Posameznikove izkušnje so seveda pomembne, vendar ne dovolj, če ta ne pozna temeljnih značilnosti kitajskega pogajalskega vedenja, ki je povrh vsega še zelo specifično. Če povzamem, so za Kitajce še vedno veliko bolj kot pa podpisan list papirja pomembna vzpostavitev medsebojnega zaupanja in dobri odnosi. Dobrih odnosov ne moremo oblikovati na hitro. Zanje so potrebni večkratni obiski na Kitajskem. Sama pogajanja, ki sledijo, so dolgotrajna, premišljena in tuje partnerje večkrat pustijo v negotovosti. Na vse to se je potrebno odzivati potrpežljivo, z zavestjo, da je to pogosto le ena od taktik kitajskega pogajalskega vedenja.

Naloga podjetja je, da izbere posameznika z izkušnjami, primernim položajem, odprtostjo za sprejemanje tujega in nenazadnje s pravo osebnostjo, poleg vsega tega pa, da mu da na razpolago dovolj časa, da ustvari dobre *guanxi* za nadaljnja uspešna pogajanja.

»Poslovneži z visokim kulturnim količnikom bodo prav ta (kitajski, op. p.) posebni pogled hitreje doumeli.« (Podjed, 2005)

4 TEHNOLOŠKO OKOLJE

4.1 Splošni pregled

Dolgoročna rast življenjskega standarda je v veliki meri odvisna tudi od tehnološkega napredka, ki raste na osnovi domačih tehnoloških inovacij ali uvoza tehnologije iz tehnološko naprednejših držav.

Pred začetkom ekonomskih reform so bili raziskovalni projekti in tehnološki razvoj odvisni od vnaprej določenih vladnih planov in v pristojnosti raziskovalnih inštitutov, ki jih je prav tako financirala vlada. Danes je vladni nadzor še vedno prisoten, vendar v veliko manjši meri, saj tehnološki razvoj in raziskovalne aktivnosti v glavnem usmerja trg. Leta 1991 je imela vlada pri financiranju znanosti in tehnologije še 30-odstotni delež, sama podjetja pa le 28-odstotni. Podatki za leto 2002 kažejo, da se je delež podjetij pri financiranju znanosti in tehnologije zvišal na 57-odstotni, medtem ko je vladni delež znašal le še četrtno celotne finančne podpore (Hu in Jefferson, 2004: 8).

Poleg vladnih programov in razvojnih aktivnosti posameznih podjetij imajo pri tehnološkem napredku pomembno vlogo tudi raziskovalni inštituti. Leta 2002 jih je bilo na Kitajskem registriranih 4,347, od teh jih je bilo 744 neposredno pod vladno pristojnostjo. Raziskovalnim inštitutom je namenjenih 24 % celotnih izdatkov za razvoj znanosti in tehnologije (Hu in Jefferson, 2004: 9).

Leta 2003 so stroški za R in D znašali 152 mrd RMB (19 mrd USD), kar je predstavljalo 1 % BDP. V okviru programa za razvoj ključnih nacionalnih tehnologij je bilo implementiranih 1,573 projektov, v programu za razvoj visoke tehnologije pa 4,479 (China 2004, 2004: 183).

Kitajska ima velik potencial za povečanje potrošnje in hiter razvoj visoke tehnologije. Eden od razlogov je gotovo dokaj visoka izobraženost mlajše populacije, ki jih zanimajo proizvodi in storitve visoke tehnologije, kot npr. v telekomunikacijah, računalništvu in medicini. Drugi razlog je odsotnost starih tehnoloških infrastruktur, kar daje prostor novim in bolj naprednim tehnologijam. Nenazadnje je tu še velikost kitajskega trga, ki je povzročila, da visokotehnološke multinacionalke množično selijo svojo proizvodnjo na Kitajsko in s tem uvoz tehnološko sofisticiranega blaga ni potreben.

4.2 Regionalne razlike v tehnološkem razvoju

Kitajska se v svojem tehnološkem razvoju še vedno srečuje z dvema velikima problemoma. Prvi je ta, da obstaja med LRK in ostalimi razvitimi državam kljub dobrim potencialom in bliskovitemu razvoju na tem področju še vedno velika razlika. Po drugi strani pa velik prepad v razvitosti tehnologije ostaja tudi med posameznimi kitajskimi regijami, ki mu je do nedavnega botrovala še neenakomerna porazdelitev razvojnih sredstev in programov. Danes vladni programi zajemajo težnje po enakomernem tehnološkem razvoju na področju celotne Kitajske, kar pomeni, da so posebni napori usmerjeni predvsem v zahodno in osrednjo Kitajsko.

Wu in Li (2002) sta na podlagi analize razporeditev sredstev, namenjenih raziskovalnim in razvojnim dejavnostim, naravnih virov in intenzitete R in D v posameznih provincah in mestih oblikovala sedem regionalnih kategorij, ki se med seboj razlikujejo po tehnološkem napredku in jih bom opisala v nadaljevanju.

Kategorija I: Guangdong, Šanghaj, Peking

Celotna provinca Guangdong, Šanghaj in Peking spadajo pod posebna regionalna območja, za katera je značilen visok ekonomski in tehnološki napredek, vendar ima vsaka regija tudi svoje posebne karakteristike. Peking razpolaga z največjimi tehnološkimi zmogljivostmi, vendar je njegov gospodarski razvoj nekoliko počasnejši od Šanghaja in celotnega Guangdonga. Le-ta ima sicer visoko stopnjo ekonomskega razvoja, vendar je stopnja tehnološke razvitosti najnižja v tej kategoriji. Tehnološki in ekonomski napredek v Šanghaju sta uravnovežena.

V nasprotju z visokim gospodarskim in tehnološkim razvojem imajo omenjena območja najnižji koeficient naravnih surovin v celotni državi.

Kategorija II: Jiangsu, Zhejinag [浙江], Tianjin, Shandong [山东], Liaoning [辽宁],

Fujian [福建]

V splošnem je gospodarska razvitost teh regij visoka. Stopnja tehnološkega razvoja je nekoliko nižja od stopnje ekonomskega razvoja, vendar se prva zaradi potreb industrije konstantno viša.

Kategorija III: Sichuan [四川], Shanxi, Hubei [湖北]

Značilno za zgornje regije je, da je tehnološka moč večja od gospodarske. Kitajska vlada tem območjem namenja za tehnološki razvoj več sredstev, še posebej za namene obrambne tehnologije.

Kategorija IV: Hebei [河北], Heilongjiang [黑龙江], Henan [河南], Hunan [湖南],

Jilin [吉林]

Na teh območjih sta gospodarski in tehnološki razvoj zmerna, regije niso bogate z naravnimi surovinami, sredstva, ki jih namenja vlada v raziskovalne in razvojne namene, pa so relativno nizka.

Kategorija V: Yunnan [云南], Gansu [甘肃], Jiangxi [江西], Anhui [安徽],

Neimenggu [内蒙古], Hainan [海南]

Ekonomski razvoj je tukaj relativno nizek. Veliko vlogo pri tehnološkem razvoju teh regij ima vlada, saj so sredstva, ki jih namenja v raziskovalne in razvojne namene, dokaj visoka.

Kategorija VI: Chongqing, Guizhou [贵州], Ningxia [宁夏], Guangxi [广西]

Na teh območjih je stopnja gospodarskega razvoja nizka, prav tako ni bogatih nahajališč naravnih virov. Tudi vladna sredstva so zelo nizka, zato se izvaja tudi majhno število raziskovalnih dejavnosti.

Kategorija VII: Shaanxi [陕西], Qinghai [青海], Xinjiang [新疆], Tibet

Tipično za te regije je, da so bogate z naravnimi surovinami, zato so do določene stopnje odvisne od njih. Gospodarstvo je slabo razvito in tehnološke zmogljivosti so šibke. Vladni programi za regionalni razvoj temeljijo na dejstvu, da je potrebno tukajšnje naravne vire izkoristiti za preoblikovanje industrijske strukture.

4.3 Nacionalni programi za razvoj znanosti in tehnologije

V začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja je kitajska vlada oblikovala številne programe za razvoj znanosti in tehnologije, da bi s tem povečala konkurenčnost LRK na tem področju. Med vsemi nacionalnimi programi jih pet igra še posebej pomembno vlogo in jih izvajajo še danes.

Raziskovalni in razvojni program ključnih tehnologij

Raziskovalni in razvojni program ključnih tehnologij, ki so ga začeli izvajati leta 1982, je največji tovrstni program na Kitajskem v 20. stoletju. Glavni programski cilj je bil rešiti večje probleme, ki zadevajo ekonomski in družbeni razvoj, in je zajemal kmetijstvo, energetske vire, transport, varstvo okolja, zdravstveno oskrbo itd. Za program je bilo zadolženih preko 10,000 strokovnjakov v 1,000 raziskovalnih inštitutih po vsej državi. Za izvedbo je bilo namenjenih največ državnih sredstev, pustil pa je tudi največji vpliv na celotno nacionalno gospodarstvo.

Program 863 (Nacionalni program za razvoj visoke tehnologije)

Začetek izvajanja programa sega v leto 1986. Vanj je bilo vključenih 20 različnih področij, kot npr. biotehnologija, preučevanje vesolja, informacijska in laserska tehnologija, avtomatizacija, energetika, razvoj novih materialov in pomorstvo. Pri izvedbi programa so bile naloge vladnih oddelkov makro nadzor in podporne storitve, medtem ko naj bi bila glavna odgovornost za samo izvedbo na strani strokovnjakov.

Program 973 (Program za razvoj temeljnih znanstvenih raziskav)

Program 973 je bil uveden leta 1998, njegovo bistvo pa je zagotoviti teoretično osnovo in znanstvene temelje ter tehnološko podporo za reševanje problemov v kmetijstvu, energetiki, populacijski politiki in zdravstvu.

Program »Svetloba«

Z začetkom leta 1988 je program »Svetloba« najpomembnejši program za razvoj visoke tehnologije. Vključuje organiziranje in izvajanje projektov za razvoj visoke tehnologije v skladu z visokotehnološkimi standardi, ustanavljanje visokotehnoloških razvojnih con ter preučevanje najustrežnejših operativnih mehanizmov. Programske projekte izvajajo na področju biotehnologije, razvoju novih materialov in informacijski tehnologiji.

Program »Iskra«

Program iz leta 1986 je namenjen revitalizaciji ruralnega gospodarstva s pomočjo znanosti in tehnologije ter nasploh večjemu zanimanju za znanost in tehnologijo na podeželju. V okviru tega programa je bilo do danes izvedenih več kot 100,000 znanstvenih projektov na 85 % celotnega ruralnega območja.

DRUGI DEL: VSTOPNE STRATEGIJE NA TRG LR KITajsKE

1 TEMELJNE STARETGIJE ZA SPODBUJANJE TUJIH INVESTICIJ

V več kot 20-ih letih ekonomskih reform in liberalizacije je Kitajska oblikovala vrsto učinkovitih zakonov, regulativ in politik za spodbujanje NTI in tujega kapitala. Tovrstne politike so pokrivalo predvsem industrijski, regionalni in tehnološki razvoj ter oblikovanje novega davčnega sistema, ki bi bil ugoden za tuje naložbe in so bistveno prispevale k hitremu gospodarskemu napredku države.

Velik dotok tujih investicij na Kitajsko je posledica prav vseh spodbujevalnih politik, ki jih je oblikovala in implementirala kitajska vlada, vendar ima pri tem največjo vlogo gotovo ugoden davčni sistem Kitajske kot uvoznice.

1.1 Industrijska razvojna politika

Leta 1995 je kitajska vlada oblikovala in razglasila nove predpise za NTI in izdala *Katalog za tuje investicije po dejavnostih* [外商投资产业指导目录: *waishang touzi chanye zhidao mulu*] (glej Prilogo P1), ki je bil nazadnje revidiran leta 2002. Gre za dokument, ki zajema tri kategorije panog: spodbujane NTI, omejene NTI in prepovedane NTI. Vse ostale dejavnosti, ki v Katalogu niso omenjene, se klasificirajo kot dovoljene, ne pa spodbujane. Kasneje je bil izdan še *Katalog prioritetenih dejavnosti za tuje investicije v centralnih in zahodnih regijah*, ki je začel veljati septembra 2004. Omenjena dokumenta veljata kot osnovi za odobritev tujih investicijskih projektov in registracij tujih podjetij v LRK.

Investicijski projekti, ki sicer spadajo v kategorijo dovoljenih NTI, se lahko obravnavajo kot spodbujane NTI v primeru, da gredo vsi proizvodi v izvoz, po drugi strani pa se lahko investicije, ki spadajo pod omejene NTI, obravnavajo kot dovoljene NTI, če izvoz predstavlja več kot 70 %

celotne prodaje. Za tovrstne primere je potrebna posebna odobritev s strani provincialnih oz. mestnih vlad ali pristojnega oddelka državnega sveta.

Pri investicijah iz kategorije omejenih in prepovedanih NTI se lahko nekatere omejitve spregledajo v primeru, da so projekti izjemno koristni za razvoj osrednjih in zahodnih regij.

Kataloga določata tudi oblike NTI za nekatere dejavnosti, saj so določene investicije možne npr. le kot skupne naložbe kitajskih in tujih partnerjev s kitajskim večinskim deležem.

Spodbujane NTI

- a. investicije za razvoj novih tehnologij v kmetijstvu, energetiki, transportu in razvoju novih materialov;
- b. investicije, ki vključujejo novejšo visoko tehnologijo, s katero Kitajska še ne razpolaga in so namenjene izboljšanju proizvodov, izdelavi nove opreme in novih materialov;
- c. projekti za nadgradnjo proizvodov in povečanje njihove konkurenčnosti ter projekti, ki odpirajo nove trge;
- d. investicije v tehnologijo in opremo, ki je namenjena ekonomični porabi oz. regeneraciji energije in naravnih surovin ter zmanjšanje onesnaževanje okolja;
- e. projekti, ki so koristni za razvoj osrednjih in zahodnih regij in so v skladu s kitajsko industrijsko politiko.

Omejene NTI

- a. investicije z zastarelo tehnologijo;
- b. investicije, ki vključujejo neekonomično porabo energetskih virov in ne prispevajo k zmanjšanju onesnaževanja okolja;
- c. izkopavanje zaščitene rudnin;
- d. investicije v dejavnosti, ki se postopno in počasi liberalizirajo.

Prepovedane NTI

- a. investicije, ki ogrožajo nacionalno varnost;
- b. investicije, ki onesnažujejo okolje, ogrožajo naravne vire ali škodujejo zdravju;
- c. investicije, ki zahtevajo veliko površino obdelane zemlje;
- d. investicije, ki bi za izvajanje dejavnosti uporabljale metode in tehnologije, s katerimi razpolaga samo Kitajska.

1.2 Regionalna politika

Kitajska vlada je za gospodarski razvoj osrednje in zahodne Kitajske oblikovala posebno strategijo, ki zajema vrsto preferencialnih politik za spodbujanje pritoka tujega kapitala tudi na relativno nerazvita območja. Enake politike veljajo tudi za posebne obmejne ekonomske cone.

Z vladno odobritvijo lahko podjetje v osrednji in zahodni Kitajski začne izvajati tudi dejavnosti, ki so še v procesu liberalizacije. Tuje banke lahko poslujejo v domači valuti RMB, podjetjem pa je dovoljeno investirati v telekomunikacije, zavarovalništvo, turizem in ostale storitvene dejavnosti.

Za spodbujanje tujih naložb so se v ta del Kitajske povečala tudi posojila tujih vlad in mednarodnih finančnih institucij, ki so trenutno namenjena razvoju ključnih delov infrastrukture in zaščiti okolja.

1.3 Davčna politika⁴

Od začetka reform do danes se je na Kitajskem oblikovala posebna davčna politika za podjetja s tujim kapitalom. Gre predvsem za ugodne olajšave pri davku na dobiček podjetij, oprostitev davka pri prenosu tehnologije, zmanjšanje DDV za nakup kitajske opreme, oprostitev carin in DDV na uvoz lastne opreme za izvajanje dejavnosti, ki je spodbujana s strani vlade.

---

⁴ Davčni sistem je podrobneje opisan v poglavju 3.2.

1.4 Politika za razvoj tehnologije

Do nedavnega je bila Kitajska tehnološko zaostala država z zastarelo opremo in tehnološkimi znanji, ki niso zadostovala, da bi v razvoju dohitela tehnološko naprednejše države. Tako je kitajska vlada oblikovala politiko, s katero bi privabljala tuja podjetja, ki bi s seboj prinesla moderno tehnologijo, nova tehnološka znanja in nove metode upravljanja podjetij.

Za podjetja z napredno tehnologijo poleg navedenih davčnih olajšav veljajo še dodatne davčne ugodnosti. Podjetja, ki prenesejo svoje tehnologije v domača kitajska podjetja, so oproščena plačila davka na storitve, od plačila davka na dobiček podjetij pa so lahko ob odobritvi pristojnega davčnega organa izvzeta vsa tuja podjetja, ki za svojo dejavnost uporabljajo napredno visoko tehnologijo. V primeru, da so izdatki za tehnološki razvoj v posameznem letu več kot za 10 % višji od prejšnjega leta, je podjetje upravičeno do plačila 7.5 % davka na dobiček podjetij.

1.5 Finančna podpora

Kitajski finančni sistem omogoča tujim gospodarskim subjektom, da lahko pri ustanavljanju investicijskega projekta pri kitajskih komercialnih bankah zaprosijo za posojilo v RMB. Tako tuje kot kitajske banke s tujim kapitalom lahko nato izdajo jamstvo v tuji valuti. Pri najemanju posojil veljajo za tuja podjetja podobni pogoji, provizije in obrestne mere kot za domača podjetja.

Obstaja tudi poseben gospodarski naložbeni sklad, ki je namenjen predvsem kitajskim podjetjem, ki želijo s tujim gospodarskim subjektom ustanoviti skupno naložbeno podjetje. Iz tega fonda lahko kitajska podjetja pridobijo namensko posojilo v primeru, da za skupno naložbo nimajo zadostnega kapitala.

2 INVESTICIJSKE LOKACIJE

Na Kitajskem določene investicijske lokacije nudijo različne davčne in finančne ugodnosti, boljšo infrastrukturo, fleksibilnejši trg delovne sile in manj zapletene birokratske postopke.

Poimenovala jih bom posebna ekonomska območja in so nastala v okviru gospodarskih reform, njihov glavni namen pa je bil v posameznih dejavnostih z ugodnimi investicijskimi politikami spodbuditi tako domače kot tuje investicije in s tem pospešiti tehnološki in ekonomski razvoj.

Ustanovitev PEC je bila pravzaprav najbolj izstopajoč del reformne politike odpiranja Kitajske, ki je bistveno vplival na razvoj takratnega gospodarstva, čeprav jih je Deng Xiaoping uradno označil le kot neke vrste »testna območja« za preverjanje novih pristopov na področju upravljanja podjetij, financ in zaposlovalne politike.

Na začetku odpiranja Kitajske svetu so bile tuje investicije dovoljene le v posebnih ekonomskih območjih, ki so imela na začetku bistveno vlogo pri pritoku tujega kapitala in skokovitem razvoju kitajskega gospodarstva. Danes so ta območja še vedno zelo privlačna, vendar po mnenju g. Ulage nimajo več tolikšne vloge:

»Posebna ekonomska območja so zanimiva za močna kapitalna podjetja, ki delajo za svoj žep /.../v kolikor pa imaš zvezo s partnerjem, greš pač tja, kjer je on.«

Po prvih uspehih PEC so se sredi 80-ih let posebna ekonomska območja razširila na širšo Kitajsko. V skladu s tem so ustanovili še 14 odprtih priobalnih mest (OPM)⁵ z določenimi ugodnostmi za spodbujanje kitajsko-tujih skupnih naložb (Tatsuyuki, 2003: 131). Znotraj teh odprtih priobalnih mest so ustanovili ekonomske in tehnološke razvojne cone (ETRC). Leto kasneje so nastale še odprte ekonomske cone (OEC), kamor spadajo celotna delta reke Jangce [长江: *changjiang*], delta Biserne reke, južni Fujian, polotok Shandong [山东], polotok Liaodong [辽东] ter provinci Hebei in Guangxi. Skupaj tvorijo odprt ekonomski obalni pas.

---

⁵ Dalian, Qinhuangdao, Tianjin, Yantai, Qingdao, Lianyungan, Nantong, Shanghai, Ningbo, Wenzhou, Fuzhou, Guangzhou, Zhanjiang in Beihai

Leta 1990 se je kitajska vlada odločila odpreti še Shanghai Pudong [上海浦东] in 6 odprtih mest v porečju Jangceja⁶, dve leti kasneje pa je bilo ustanovila še 14 obmejnih ekonomskih območij (OEO)⁷ ob kitajskih mejah, 49 novih ETRC, ki jih je danes skupaj z že prej ustanovljenimi 56⁸.

Poleg že omenjenih posebna ekonomska območja obsegajo danes še 15 proizvodno izvoznih con (PIC)⁹, 12 prostotrgovinskih con (PTC)¹⁰ in 57 visokotehnoloških industrijskih razvojnih con (VTIRC).

Z nastankom teh območij je nastal poseben večnivojski sistem, ki je povezal razvito obalno Kitajsko z obmejnimi in notranjimi regijami. S stimulativnimi ekonomskimi politikami danes vlada aktivno spodbuja razvoj izvozno orientiranega gospodarstva, tujih naložb in uvoz novih tehnologij ter tako zagotavlja kontinuiran razvoj druge največje svetovne ekonomije.

Pomembne spodbude za tuje investitorje so nižja davčna stopnja davka na dobiček podjetij, nižje davčne stopnje DDV-ja, nizki investicijski stroški ali celo njihovo povračilo, poleg vsega tega pa vsi registracijski postopki potekajo preko posebnih organov in tujim investitorjem tako ni potrebno neposredno sodelovati s provincialnimi vladami. Celoten upravni postopek je na ta način hitrejši in učinkovitejši. Ena od prednosti je tudi dobro razvita infrastruktura, ki zagotavlja lahek dostop do transportnih sredstev, kanalizacije, vode, plina, elektrike, kurjave, telekomunikacijskih sredstev itd.

Ob vstopu v STO so nekateri elementi investicijskih politik izgubili težo. Primer za to so npr. uvozne carine za opremo in materiale, namenjene določeni dejavnosti, ki so bile zunaj posebnih

---

⁶ Chongqing, Wuhan, Jiujiang, Wuhu, Yueyang, Yichang

⁷ Heihe, Dandong, Bole, Ruili, Erlianhaote, Huichun, Yining, Pingxiang, Wanting, Suifenhe, Manzhouli, Tacheng, Dongxing, Hekou

⁸ Dalian, Yantai, Lianyungang, Shanghai Caohejing, Guangzhou, Kunshan, Fuqing Rongqiao, Harbin, Wuhan, Guangzhou Nansha, Beijing, Zhengzhou, Kunming, Nanchang, Yinchuan, Qinhuangdao, Qingdao, Shanghai Minghang, Ningbo, Zhanjiang, Yingkou, Dongshan, Changchun, Chongqing, Dayawan, Urumqi, Xi'an, Chansha, Shihezi, Suzhou, Tianjin, Nantong, Fuzhou, Shanghai Hongqiao, Wenzhou, Weihai, Shenyang, Hangzhou, Wuhu, Xiaoshan, Hefei, Chengdu, Guiyang, Huhhot, Shanghai Pudong, Shanghai Lujiuzui, Shanghai Jinqiao, Taiyuan, Nanjing, Hainan Yangpu, Xiamen Haicang, Lhasa, Lanzhou, Ningbo Daxiedao, Xining, Nanning.

⁹ Dalian, Yantai, Suzhou, Tianjin, Weihai, Shanghai Songjiang, Beijing Tianjin, Kunshan, Hangzhou, Xiamen Xinglin, Chengdu, Guangzhou, Shenzhen, Wuhan, Huichun

¹⁰ Shantou, Dalian, Shanghai Waigaoqiao, Zhuhai, Xiamen Xiangyu, Qingdao, Ningbo, Tianjin, Haikou, Zhanjiang, Fuzhou, Shenzhen

ekonomskih območij prej zelo visoke, s priključitvijo pa so se znižale ali povsem ukinile. Tudi sama Svetovna trgovinska organizacija je od Kitajske zahtevala določene spremembe investicijske politike, ki so naslednje:

- a. subvencije, ki vplivajo na izvoz in potrošnjo uvoženih dobrin so ukinjene;
- b. uvozne politike, ki veljajo za posebna ekonomska območja, se morajo v prihodnosti razširiti na celotno Kitajsko;
- c. investicijske politike za posamezna posebna ekonomska območja morajo biti transparentne in enotne;
- d. LRK je dolžna STO obveščati o vseh spremembah in dopolnilih, ki se nanašajo na zakonodajo in regulativo posebnih ekonomskih območij.

V nadaljevanju bom predstavila konkretne značilnosti PEC, ETRC, PIC, VTIRC, PTC in MEO. Pred tem bi rada opozorila, da se posamezne lokalne politike v nekaterih detajlih ali pa celo od primera do primera razlikujejo od uradne verzije, zato je priporočljivo, da se investitorji, preden se odločijo za določeno investicijsko lokacijo, še dodatno informirajo pri pristojnih lokalnih organih in se ne zanašajo le na širše dostopne informacije.

2.1 Oblike posebnih ekonomskih območij

2.1.1 PEC [特别经济区: *tebie jingji qu*]

PEC so imela v začetku 80-ih dve temeljni funkciji. Prva je bila, da so bila nekakšna »okna v svet«, saj so za Kitajsko predstavljala možnosti za vpogled na svetovna tržišča in dostop do naprednejše tuje tehnologije, po drugi strani pa so vsebovala mehanizme, ki so spodbujali tuje investicije, za katere so končno obstajale tudi nekoliko bolj dodelane pravne podlage. Poleg tega so bile PEC učinkovit vezni člen med podjetji, lociranimi znotraj teh con in podjetji v preostali Kitajski, saj je bilo leta 1985 ustanovljenih že 500 skupnih naložb, ki so vključevala kitajska podjetja iz dvajsetih različnih provinc (Knoth, 2000:31).

Na Kitajskem so PEC locirana v treh provincah. V Guangdongu Shantou, Shenzhen in Zhuhai, v provinci Fujian Xiamen, kot zadnjo pa so ustanovili posebno cono, ki pokriva celoten otok Hainan na skrajnem jugu države.

V PEC lahko obratujejo tako državna kot privatna kitajska podjetja, kitajsko-tuja naložbena podjetja in podjetja v popolni tuji lasti. Posebnost teh območij so razvojna podjetja. Pri tem gre za konglomerat državnih podjetij, ki imajo naslednje naloge:

- a. ustanavljanje skupnih naložb z domačimi ali tujimi partnerji;
- b. iskanje izvoznih trgov za ostala podjetja v PEC in zunaj njih;
- c. razvijanje infrastrukture z investicijami v gradbena podjetja in podjetja, ki se ukvarjajo z nepremičninami;
- d. posredovanje pri posojilih v tujih valutah.

2.1.2 ETRC [经济技术开发区: *jingji jishu kaifa qu*]

Prve ETRC so bile na Kitajskem ustanovljene leta 1984. Danes je njihov glavni namen vzpodbujanje mednarodnega ekonomskega sodelovanja in izmenjave razvite tehnologije ter tehnoloških znanj z naprednejšimi državami. Tako kot PEC, tudi te razvojne cone tujim investitorjem ponujajo ugodno okolje za razvoj njihove dejavnosti v LRK. Prednosti imajo seveda tehnološko naprednejša podjetja, ki lahko investirajo v obliki kitajsko-tujih skupnih naložb ali pa nastopajo samostojno, omejitve pa veljajo za tista podjetja, ki za svojo dejavnost uporabljajo zastarelo tehnologijo in opremo ali onesnažujejo okolje preko dovoljenih mej.

ETRC so locirane po celotni državi, vendar se jih največ še vedno nahaja na najbolj razvitem in dobro dostopnem obalnem delu Kitajske.

Slika 1.1: ETRC

Vir: <http://english.mofcom.gov.cn/table/cdz1.htm>

Prednostne dejavnosti v ETRC so povezane z informacijsko tehnologijo, proizvodnjo strojne opreme in rezervnih delov za avtomobile ter motorna kolesa, biotehnologijo, s proizvodnjo tekstila, živil, gospodinjskih aparatov in z modernejšimi načini kmetovanja. Poleg omenjenih panog se na teh območjih razvija storitveni sektor, ki vključuje logistiko, bančništvo, zavarovalništvo, turizem in pravne službe.

2.1.3 PIC [出口加工区: *chukou jiagong qu*]

Leta 2000 je vlada ratificirala 15 proizvodno izvoznih con. Kot pove že samo ime, so ta posebna ekonomska območja namenjena predvsem za proizvodnjo izdelkov, namenjenih izvozu. Razen Chengduja v Sichuanu in Wuhana v Hubeiu se vse ostale PIC nahajajo na vzhodnem obalnem pasu od province Heilongjiang pa vse do Guangdonga.

V PIC so zaželeno vse dejavnosti, vendar imajo prednost informacijska tehnologija, izdelava digitalnih in električnih naprav, letalska, avtomobilska ter kemična industrija.

2.1.4 VTIRC [高新技术开发区: *gao xin jishu kaifa qu*]

Visokotehnološke industrijske razvojne cone so del nacionalne strategije za razvoj visoke tehnologije. V teh conah se koncentrirajo predvsem dejavnosti, povezane z biotehnologijo, farmacevtsko industrijo, razvojem novih materialov ter elektroniko in informacijsko tehnologijo. Te panoge so deležne tudi najugodnejših davčnih olajšav, ki v glavnem vključujejo povrnitev DDV-ja in davka na dobiček podjetij.

2.1.5 OEO [边境经济合作区: *bianjing jingji hezuo qu*]

V okviru nacionalnega razvojnega programa je bilo od leta 1992 dalje na Kitajskem ustanovljenih 14 obmejnih ekonomskih con, ki so označene na sliki 1.3. Ta posebna območja so bistvenega pomena za gospodarski in tehnološki razvoj relativno zaostalih obmejnih predelov Kitajske in za ohranjanje dobrih odnosov s sosednjimi državami. Ker je v obmejnih območjih velika potreba po razvoju vseh vrst industrije, so v OEO dobrodošle prav vse dejavnosti.

Slika 1.2: OEO

Vir: <http://english.mofcom.gov.cn/table/cdz1.htm>

2.1.6 PTC [港保税区: *gang baoshui qu*]

Prostotrgovinske cone so posebna območja, ki se nahajajo izključno na vzhodnem obalnem pasu Kitajske. V conah je možno uskladiščiti neocarinjeno blago, tujim investitorjem pa so na voljo tudi ugodne uvozne in izvozne storitve ter ugodna trgovinska politika. Leta 1990 je bila ustanovljena prva PTC – Shanghai Waigaoqiao, ki se nahaja v ustju reke Jangce in pokriva 10 km² površine.

V PTC se spodbujajo investicije predvsem v mednarodno trgovino, v proizvodnjo, namenjeno izvozu, ter v storitve za skladiščenje in odpošiljanje tovorov iz LRK.

2.1.7 Shanghai Pudong [上海浦东: *shanghai pudong*]

Kot del strategije za razvoj kitajskega gospodarstva je bilo leta 1990 v samem osrčju Šanghaja ustanovljeno posebno ekonomsko območje Shanghai Pudong. Locirano je locirano med reko Huang Pu [黄浦] in rečnim ustju Jangceja [长江: *chang jiang*], kar predstavlja ugoden dostop za tovorni promet, poleg tega pa razpolaga še z dobro razvito infrastrukturo, ki vključuje moderno pristanišče, dve letališči ter zelo izpopolnjeno železniško in cestno omrežje.

Shanghai Pudong je investicijska lokacija, sestavljena iz visokotehnološkega parka Zhangjiang, prostotrgovinske cone Waigaoqiao, proizvodno izvozne cone Jinqiao in finančno- trgovinske cone Lujiazui, kjer se med drugim nahaja največja borza vrednostnih papirjev na Kitajskem.

Slika 1.3: Posebna ekonomska območja v Shanghai Pudong

Vir: <http://pudong.shanghaichina.org>

Na splošno so v Pudongu dobrodošla vsa podjetja, ki za izvajanje svoje dejavnosti uporabljajo visokotehnološko opremo in znanja, hkrati pa se pri vodenju podjetja poslužujejo novejših upravljalških sistemov in tehnik. Poleg tega so zelo zaželene vse dejavnosti, ki širijo izvozni trg in vidno prispevajo k modernizaciji in razvoju mesta Šanghaj. Omejitve veljajo za tehnologije, ki so v LRK že na voljo, prepovedane pa so investicije v tiste dejavnosti, ki ogrožajo nacionalno varnost ali družbeno blagostanje, onesnažujejo okolje preko dovoljenih mej ter so škodljive zdravju. Od konkretnih panog so investicije najbolj zaželene v informacijski tehnologiji, avtomobilski industriji, biotehnologiji in farmaciji, razvoju novih materialov, zaščiti okolja, infrastrukturi, za obnovitev mesta in v novejših načinih kmetovanja. V storitvenem sektorju je največja potreba po razvoju finančnih in trgovinskih institucij.

Shanghai Waigaoqiao PTC [上海外高桥港保税区: shanghai waigaoqiao gang baoshui qu]

Leta 1990 je Državni svet potrdil ustanovitev Shanghai Waigaoqiao, ki je danes najstarejša in največja PTC na Kitajskem. Območje je locirano na severovzhodnem rtu Šanghaja ob ustju reke Jangce, 20 km oddaljeno od mednarodnega letališča Shanghai Pudong in 28 km od mednarodnega letališča Hongqiao [虹桥机场: hongqiao jichang]. Dostop do Waigaoqiao je možen tudi iz samega središča mesta.

Trenutno se v tej PTC nahaja 3,582 različnih podjetij, katerih skupna letna proizvodnja znaša približno 6.32 mrd RMB, celotni investicijski kapital pa presega 4.63 mrd USD. Samo območje obsega 10 km² in ga poleg pristanišča sestavljajo še trije ločeni predeli: *Shanghai Waigaoqiao Free Trade Zone United Development Co., Ltd.*, *Shanghai Waigaoqiao Free Trade Zone 3-United Development Co., Ltd.* in *Shanghai Waigaoqiao Free Trade Zone Xin Development Co.*

Waigaoqiao je pomembna predvsem zaradi svoje strateške pozicije, saj se nahaja v neposredni bližini modernega in dobro organiziranega pristanišča in v Šanghaju, od koder se širi razvejana trgovska mreža.

Visokotehnološki park Zhangjiang [张江高科技园: zhangjiang gao keji yuan]

Da bi spodbudili razvoj novejših visokih tehnologij, so leta 1992 v Pudongu ustanovili visokotehnološki park Zhangjiang. Od ustanovitve dalje se je park v sedmih letih s površine 17 km² razširil še skoraj za polovico. Danes se na tem posebnem ekonomskem območju nahaja preko 3,000 podjetij, investicije pa presegajo 11 mrd USD. Vodilne industrije na tem območju so informacijska tehnologija, moderna biotehnologija in farmacevtska industrija.

Jinqiao PIC [金桥出口加工区: jinqiao chukou jiagong qu]

Jinqiao PIC se nahaja v centralnem delu Shanghai Pudong in obsega 20 km² površine. Na območju, ki je bilo ustanovljeno leta 1990, se koncentrirajo predvsem izvozno orientirane dejavnosti. Del cone predstavlja proizvodni predel, ki se nahaja na vzhodnem delu in zajema 15.6 km² celotne površine. Najmanjši je upravni predel s površino 0.4 km², na zahodni strani pa je zgrajeno še 4 km² veliko stanovanjsko naselje.

Jinqiao razpolaga z dobro razvito infrastrukturo in se nahaja na ugodni lokaciji, saj ga od pristanišča ločuje le 9 km, od mednarodnega letališča Pudong pa 15 km. Na območju je možno skladiščenje neocarinjenelega uvoženega blaga za proizvodnjo, namenjeno izvozu.

Finančna in trgovska cona Lujiazui [陆家嘴融中心区: lujiazui rong zhongxin qu]

Lujiazui je edina tovrstna posebna cona na Kitajskem, ki se danes razvija v največji finančni in trgovski center na Kitajskem oz. kar na celotnem Daljnem vzhodu. Nahaja se na ugodni lokaciji nasproti dobro znanega šanghajskega »Nabrežja« (The Bund) in razpolaga z dobro razvito infrastrukturo ter mnogimi preferencialnimi politikami. Lujiazui je prvo območje, kjer lahko tudi tuje banke poslujejo v domači valuti RMB in so nadvse dobrodošle, da tukaj odpirajo svoje nove podružnice.

3 PRAVNE PODLAGE, POLITIKE IN POSTOPKI ZA USTANOVITEV IN DELOVANJE OBLIK NEPOSREDNIH TUJIH INVESTICIJ

V obdobju gospodarskih reform je nastala velika potreba po nastanku novega pravnega sistema, ki bi spodbujal, ščitil, pa tudi reguliral tuje investicije in zagotavljal pravne podlage za ustanavljanje podjetij s tujim kapitalom na Kitajskem. Razvoj je potekal hitro in posledica je bila skokovit porast tujih investicij ter nastanek novih industrijskih sektorjev.

Pravni okvir za tuje investicije je danes sestavljen iz zakonodaje, regulative, ukrepov in raznih politik tako na državni kot tudi na lokalni ravni. Osnovan je na podlagi treh zakonov, ki jih je sprejel VZLP, in so sledeči: *Zakon o kitajsko-tujih lastniških skupnih naložbah*, *Zakon o kitajsko-tujih pogodbenih naložbah* in *Zakon o podjetjih v popolni tuji lasti*. Poleg omenjenih zakonov pravne podlage za tuje investicije vključujejo še davčno zakonodajo, okoljsko zakonodajo, delovno pravo, arbitražno pravo, pravo za zaščito intelektualne lastnine in ostala relevantna področja.

Od leta 1988 dalje so za odobritev investicijskih projektov, ki ne presegajo vrednosti 30 mio USD, pristojne lokalne vlade na provincialni oz. lokalni ravni, kar pomeni, da je pri določenih tujih investicijah lokalna zakonodaja ključna in je ne gre zanemarjati (Wang in Zhang, 1997: 277). Pri tovrstnih tujih naložbah je posredovanje centralne vlade obvezno le v naslednjih okoliščinah:

- a. podjetje želi prodajati proizvode znotraj Kitajske;
- b. podjetje želi investirati na območju, kjer je to sicer zakonsko omejeno;
- c. v primeru, da gre za podjetje, ki zagotavlja finančne storitve.

3.1 Pravnoorganizacijske oblike

Najpogostejše pravnoorganizacijske oblike NTI na kitajsko tržišče so tri: kitajsko-tuja pogodbeni skupna naložba [合资: *hezi*], kitajsko-tuja lastniška skupna naložba [合作: *hezuo*] in podjetje v popolni tuji lasti [外资: *waizi*]. Poleg teh treh oblik večina tujih podjetij na Kitajskem najprej odpre predstavništvo [代办所: *daibansuo*] kot neke vrste predhodno investicijo, preko katere ima možnost natančneje raziskati trg, spoznati potencialne poslovne partnerje in nenazadnje poskrbeti za lastno promocijo.

Med zgoraj naštetimi oblikami so kitajsko-tuje skupne naložbe in podjetja v popolni tuji lasti kitajske pravne osebe, medtem ko predstavništvo in pa tudi nekatere oblike pogodbene skupne

naložbe nimajo takšnega statusa. S tem so aktivnosti slednjih dveh omejene le na določene dejavnosti, podjetja, ki imajo status kitajske pravne osebe, pa so glede izvajanja svoje dejavnosti fleksibilnejše in se lahko vključujejo v neposredne poslovne aktivnosti.

Postopki ustanovitve pravnoorganizacijskih oblik NTI so sestavljeni iz številnih korakov, v katerih sodelujejo različni pristojni organi tako na državni kot tudi lokalni ravni. Najpomembnejšo vlogo imajo Ministrstvo za trgovino na državni ravni [中华人民共和国商务部: *zhonghua renmin gongheguo shangwu bu*], Urad za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje na provincialni ali lokalni ravni (UZTES), Uprava za trgovino in industrijo ter državna in lokalna davčna uprava. Od dejavnosti, višine investiranega kapitala in lokacije je odvisno, ali bodo za ustanovitev pristojni organi na državni ali lokalnih ravneh. Najvišji organ je Ministrstvo za trgovino, ki sta mu odgovorna tako UZTES kot Uprava za trgovino in industrijo na lokalnih ravneh. Za investicijske projekte, katerih vrednost je nižja od 30 mio USD, je pristojen UZTES. Tisti, ki presegajo to vrednost, potrebujejo še dodatno odobritev Ministrstva za trgovino. Izjema je le Shenzhen, kjer odobritveni postopek poteka nekoliko drugače. Tukaj investicijske projekte, ki spadajo v kategorijo spodbujanih ali dovoljenih in ne presegajo 30 mio USD, odobri Okrožni urad za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje in Okrožna uprava za trgovino in industrijo. Za investicije, večje od 30 mio USD, je pristojen Urad za trgovino in industrijo mestne uprave Shenzhen.

3.1.1 Predstavništvo [营业所: *yingyesuo*]

Po *Implementacijskih predpisih za odobritev in nadzor predstavništva tujega podjetja v LRK*, ki jih je leta 1995 izdalo Ministrstvo za trgovino, so aktivnosti predstavništva omejene na raziskovalne dejavnosti, marketing in vse ostale aktivnosti, ki olajšajo poslovanje na kitajskem trgu. Sodelovanje v kakršnikoli neposrednih poslovnih aktivnostih je zakonsko prepovedano, kar z drugimi besedami pomeni, da predstavništva ne smejo prejemati nobenih plačil za storitve in dobrine, izdajati račune, znotraj Kitajske prodajati in preprodajati uvoženo blago ter izvajati

storitve za katerokoli tretjo osebo, ki ni matično podjetje. Za nemoteno in učinkovito delovanje imajo predstavništva možnost:

- a. najeti prostor za izvajanje aktivnosti;
- b. določiti svoje vodstvo;
- c. zaprositi za vstopne vizume za zaposlene;
- d. neposredno zaposliti delovno silo iz matične ali druge države;
- e. zaposliti lokalno delovno silo preko posebnih kitajskih zaposlitvenih servisov;
- f. uvoziti pisarniško opremo in osebno lastnino zaposlenih;
- g. odpreti bančni račun in
- h. promovirati dejavnost, ki jo izvaja matično podjetje.

Čeprav je predstavništvom zakonsko prepovedano sodelovati v vseh neposrednih poslovnih aktivnostih, pa pristojni organi vseeno dovoljujejo nekatere aktivnosti, ki vodijo k dobičku [利润: *lirun*], vendar so te zelo nedoločene in odvisne od posameznega primera. V skladu s tem neformalnim pravilom je tovrsten dobiček ponavadi obdavčen po 10-odstotni stopnji, v nekaterih primerih pa je potrebno plačati tudi dodatne globe. Ker predstavništvo ni neodvisna pravna oseba, je matično podjetje odgovorno plačevati vse obveznosti, ki so nastale z njegovim delovanjem.

Ustanovitev predstavništva

Predstavništvo je lahko na Kitajskem ustanovljeno v štirih do osmih tednih od vloge prošnje, kar je v primerjavi z evropskimi državami relativno hitro. Čeprav gre v osnovi za zelo rutinski postopek, pa je čas trajanja večinoma še vedno odvisen od hitrosti dela pristojnih institucij in uspehov ali neuspehov pri pogajanjih z njimi, čeprav po besedah g. Ulage z Gospodarske zbornice Slovenije slovenska podjetja pri tem niso imela posebnih težav, za samo odprtje pa so v povprečju potrebovala le od 30 do 45 dni.

Z letom 2004 podjetja za ustanovitev predstavništva praviloma ne potrebujejo odobritve s strani Ministrstva za trgovino. V skladu s tem poenostavljenim postopkom mora podjetje na Upravi za

trgovino in industrijo zaprositi za »Registracijski certifikat za predstavništva tujih podjetij«. To stori tako, da Upravi za trgovino in industrijo predloži sledeče dokumente in referenčni material:

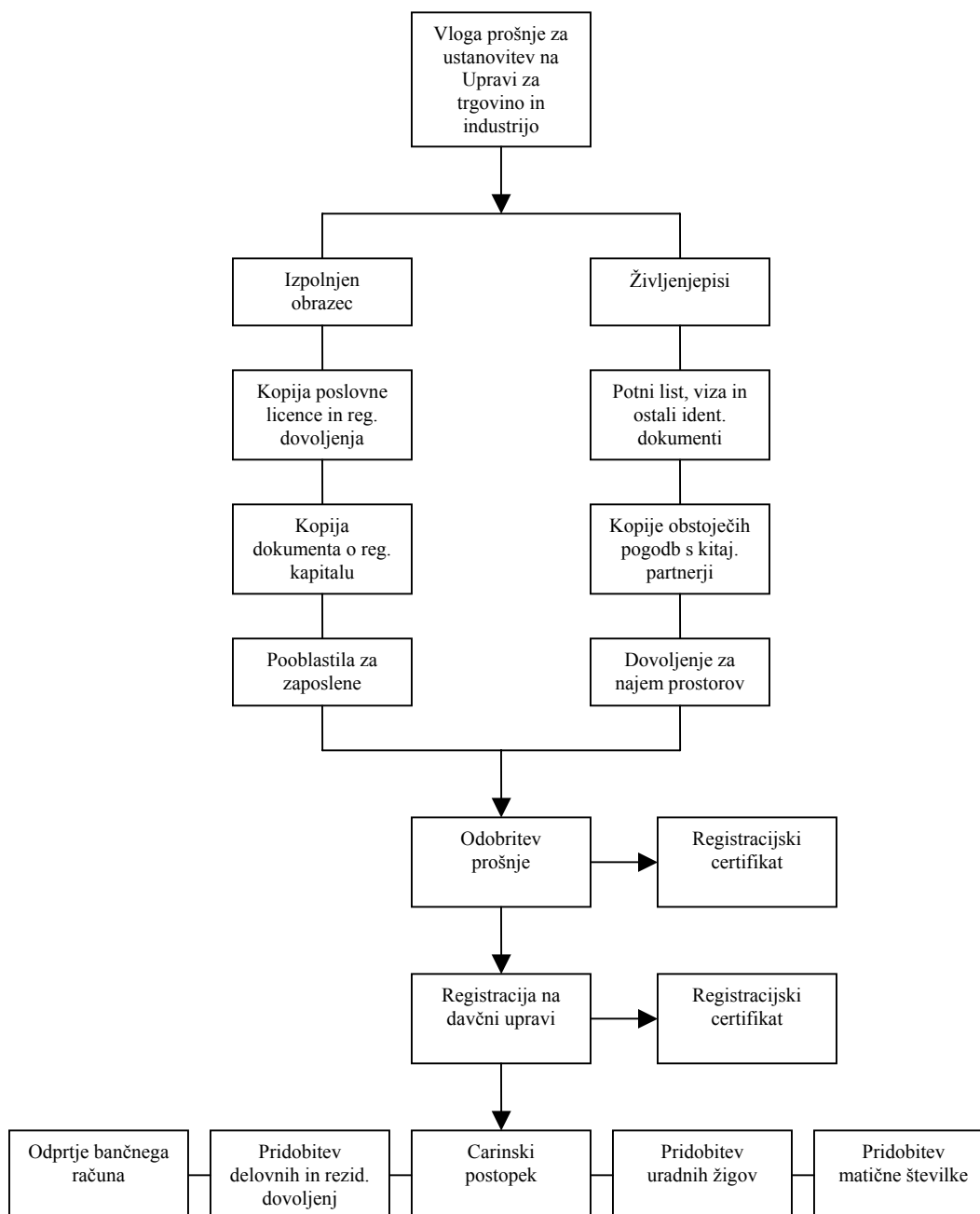
- a. izpolnjen obrazec za ustanovitev predstavništva;
- b. kopijo overjene poslovne licence in kopijo veljavnega registracijskega dovoljenja, ki sta bili izdani v državi, kjer se nahaja matično podjetje;
- c. originalno kopijo dokumenta o registriranem kapitalu, ki ga izda banka, s katero posluje podjetje;

Dokumenta pod točko c. in d. morata biti notarsko overjena v matični državi, nato še s strani ambasade LRK ter prevedena v kitajski jezik.

- d. pooblastila za zaposlene s podpisom generalnega direktorja in žigom podjetja;
- e. podrobni življenjepisi bodočih zaposlenih na predstavništvu, ki zajemajo šolanje od srednje šole dalje;
- f. potni list, vizo in ostale identifikacijske dokumente predstavnika predstavništva;
- g. kopije možnih obstoječih pogodb s kitajskimi podjetji;
- h. dovoljenje za najem prostorov.

Uprava za trgovino in industrijo mora nato v 30-ih delovnih dneh od prejema vloge prošnjo odobriti ali zavrniti in prosilcu podati pisno obvestilo ter izdati registracijski certifikat. Po zaključenih postopkih na Upravi za industrijo in trgovino se mora predstavništvo registrirati še na lokalni in državni davčni upravi, opraviti carinske postopke, pridobiti delovna in rezidenčna dovoljenja, odpreti bančni račun, naročiti žige in pridobiti matično številko predstavništva.

Slika 3.1: Postopek ustanovitve predstavništva

Registracijski certifikat za predstavništvo je veljaven tri leta in se lahko po preteku tega obdobja podaljšuje za 60 dni. Za podaljšanje obratovalnega obdobja predstavništva se pristojnemu ministrstvu ali delovni komisiji predložijo naslednji dokumenti:

- a. prošnja za podaljšanje, ki jo podpiše s generalni direktor podjetja;
- b. poročilo o poslovnih aktivnostih predstavništva;
- c. originalna kopija dokumenta o registriranem kapitalu, ki ga izda banka, s katero posluje podjetje;
- d. kopija overjenega obratovalnega dovoljenja in kopija veljavnega registracijskega dovoljenja, ki sta bila izdana v državi, kjer se nahaja matično podjetje;
- e. kopiji dovoljenja za ustanovitev predstavništva in registracijskega dovoljenja, ki sta bila izdana v LRK;
- f. izpolnjen obrazec za podaljšanje obratovalnega obdobja predstavništva.

Po prejemu dovoljenja za podaljšanje obratovanja predstavništva mora podjetje najkasneje v 30-ih dneh ponovno opraviti celoten registracijski postopek in ostale formalnosti na davčni upravi ter v finančnih institucijah.

V primeru kakršnih koli sprememb, npr. spremembe imena, števila zaposlenih, vodstva ali lokacije, je zopet potrebno podati pisno vlogo, ki jo mora podpisati generalni direktor matičnega podjetja. Izjema je le prošnja za spremembo lokacije, za katero zadostuje, da jo podpiše vodilni na predstavništvu. Prošnji je potrebno priložiti vso dokumentacijo, ki je povezana s spremembo, in izpolniti poseben obrazec, na katerem se navede zelena sprememba in razlogi zanjo. Po odobritvi se zopet izvede celoten registracijski postopek, ki mora biti zaključen najkasneje v 30-ih dneh.

30 dni pred potekom registracijskega dovoljenja ali v primeru, da želi podjetje že pred tem prekiniti z aktivnostmi predstavništva, je potrebno pisno obvestiti pristojni organ in poravnati vse nastale obveznosti in dajatve. Po vsem tem je potrebno opraviti še celoten postopek za prenehanje delovanja predstavništva in vrniti registracijski certifikat.

Predstavniška pisarna je gotovo najhitrejša in najpreprostejša pot, da si podjetje formalno zagotovi prisotnost na kitajskem tržišču (Devonshire-Ellis in Vettoretti, 2004: 443). Za ustanovitev ni zahtev po minimalnem kapitalu, edini pogoj je, da je matično podjetje registrirano najmanj eno leto (Devonshire-Ellis in Vettoretti, 2004: 444). Investiranje v določene dejavnosti je

na Kitajskem omejeno s predpisi o možnih oblikah NTI in glede tega veljajo za predstavništvo najmanjše omejitve. Primer za to so mediji in do nedavnega telekomunikacije, kjer je prisotnost tuje konkurence možna le v obliki predstavništva (Luo, 2000: 254). Postopki za ustanovitev in registracijo so nezapleteni in kratkotrajni, prav tako preprost je tudi postopek za zaprtje predstavništva. Poleg vseh naštetih prednosti pa so tuje predstavniške pisarne pravi magnet za sposoben kitajski kader, ki si želi novih izzivov na mednarodnem področju, kar zagotavlja kvalitetno in uspešno zaposlitveno strukturo. Kljub temu da je to najcenejši način vstopa na kitajski trg, pa morajo podjetja plačevati visoko najemnino za prostore, saj so predstavništva ponavadi locirana v priobalnih mestih, kjer je ta veliko višja kot drugod. Slabost je tudi ta, da mora večina predstavništev (z nekaterimi izjemami) od leta 2003 vseeno plačevati 7- do 10-odstotni davek na dobiček podjetij in davek na storitve.

3.1.2 Kitajsko-tuja skupna naložba [合资企业: *hezi qiye*]

Pri skupnih naložbah se formulira nova gospodarska organizacija, pri kateri aktivno sodelujeta oba partnerja in skupaj oblikujeta poslovne strategije ter sprejemata skupne odločitve. Skupne naložbe pripomorejo (Czinkota, Ronkainen in Moffett, 2005: 41):

- a. k znižanju in delitvi stroškov pri tveganjih in izvedbi tehnološko intenzivnih razvojnih projektov;
- b. k izvajanju dejavnosti, ki je možna le na globalni osnovi;
- c. k lažjemu dostopu do naprednih tehnologij in znanja;
- d. k večji konkurenčnosti v prihodnosti.

Po zakonu je v LRK mogoče ustanoviti dve obliki kitajsko-tujih skupnih naložb, ki lahko nastopajo kot družbe z omejeno odgovornostjo: kitajsko-tujo lastniško skupno naložbo in kitajsko-tujo pogodbeno skupno naložbo.

3.1.2.1 Kitajsko-tuja lastniška skupna naložba [股权式合营: *guquanshi heyingshi*]

Na Kitajskem je lastniška skupna naložba danes še vedno najpogostejša oblika skupne naložbe. Na začetku gospodarskih reform je bil to prvi in edini možni način za prisotnost tujega kapitala na trgu LRK, danes pa je takšna oblika NTI še vedno aktualna, saj so v mnogih podjetjih še vedno prepričani, da ima sodelovanje s kitajskim partnerjem številne prednosti.

Trenutno je lastniška skupna naložba dovoljena v naslednjih sektorjih: energetika, proizvodnja gradbenega materiala, kemična industrija, metalurgija, strojogradnja, elektronika, proizvodnja komunikacijske opreme, tekstilna industrija, medicinska oprema, embalažna industrija, prehrabena industrija, kmetijstvo, gozdarstvo, gojenje živali in rib, turizem in storitve.

Kitajsko-tuja lastniška naložba je pravna oseba in mora biti kot takšna registrirana v skladu z *Uredbo za registracijo kitajskih pravnih oseb*. Kot partner lahko v tej obliki skupne naložbe sodeluje tudi podjetje v popolni tuji lasti kot »kitajsko podjetje«, ker niti podjetniško pravo niti *Zakon o kitajsko tujih lastniških naložbah* [中华人民共和国中外合资经营企业法: *zhonghua renmin gongheguo zhongwai hezi jingying qiye fa*] ne izključujeta te možnosti. V takšnem primeru ima lahko skupna naložba celo večje prednosti in ugodnosti, kot pa podjetje v popolni tuji lasti (Wang in Zhang, 1997: 286).

Ustanovitev kitajsko-tuje lastniške skupne naložbe

Ustanovitev kitajsko tuje-lastniške skupne naložbe je sestavljena iz več korakov. Prvi korak, za katerega je ponavadi odgovoren kitajski partner, obsega predložitev prošnje za odobritev investicijskega projekta Ministrstvu za trgovino na lokalni ravni in po odobritvi tega še predložitev izvedbene študije, ki jo sestavita oba partnerja skupne naložbe. V primeru, da investicijski projekt spada v kategorijo spodbujanih in dovoljenih dejavnosti in presega 100 mio USD ali da spada v kategorijo omejenih dejavnosti in presega 50 mio USD, je potrebno prošnjo za odobritev in izvedbeno študijo predložiti tudi lokalni Komisiji za razvoj in reforme.

Ko ministrstvo odobri še izvedbeno študijo, se lahko med kitajskim in tujim partnerjem pričnejo pogajanja, ki se zaključijo s podpisano pogodbo, ki jasno definira vse pravice in dolžnosti obeh partnerjev ter organizacijo skupne naložbe.¹¹ Po sklenjenih pogajanjih in odobritvi pogodbe mora kitajska stran ministrstvu za izdajo dovoljenja za ustanovitev skupne naložbe predložiti naslednjo dokumentacijo:

- a. izpolnjeno prošnjo za ustanovitev kitajsko-tuje lastniške skupne naložbe;
- b. poročilo o izvedbeni študiji;
- c. dokument o odobritvi investicijskega projekta;
- d. overjeno pogodbo za ustanovitev lastniške skupne naložbe;
- e. seznam predsednika in podpredsednikov upravnega odbora;
- f. prošnjo za registracijo imena skupne naložbe, ki jo je odobrila Uprava za industrijo in trgovino na provincialni ali mestni ravni;
- g. pisne opombe različnih ministrstev, ki se nanašajo na zaščito okolja, zaščito zdravja, uporabo zemljišča ipd.;
- h. poslovne licence obeh partnerjev.

Po prejemu omenjenih dokumentov mora Ministrstvo za zunanjo trgovino v roku treh mesecev prošnjo odobriti oz. zavrniti. Velja opomniti, da ni nujno, da traja trimesečni rok točno 90 dni, saj je odvisen od tega, koliko dni šteje posamezen mesec (Wang in Zhang, 1997: 287), poleg tega pa lahko različne province, mesta pod neposredno centralno oblastjo in avtonomne regije omenjeni rok znotraj tega časovnega okvira poljubno spreminjajo. Za primer naj navedem Shenzhen in Guangzhou, kjer traja odobritveni postopek le 15 dni.

Potem ko pristojni organ odobri prošnjo za ustanovitev, morata partnerja skupne naložbe izpolniti prošnjo za poslovno licenco in jo v roku 30 dni predložiti pristojnemu ministrstvu. Po izdaji licence je potrebno odpreti še bančni račun, se registrirati na davčni upravi, skleniti zavarovanja, si priskrbeti uradne žige, pridobiti matično številko podjetja, opraviti carinske postopke itd.

---

¹¹ V Gungdongu se trenutno prakticira sistem, ki pospeši celoten postopek ustanovitve skupne naložbe, saj se prošnja za odobritev investicijskega projekta, izvedbena študija in sklenjena pogodba obravnavajo skupaj in ne ločeno, kot je opisano zgoraj.

Delovanje kitajsko-tuje lastniške skupne naložbe

V 4. členu *Zakona o kitajsko-tujih skupnih naložbah* je zapisano, da mora vložek tujega kapitalskega deleža [外资股份: *waizi gufen*] predstavljati vsaj 25 % osnovnega kapitala [基本资本: *jiben ziben*], za kitajskega partnerja pa tovrsten minimum ne velja. Določba preprečuje, da bi imela kitajska stran v skupni naložbi prevladujoči vpliv in nadzor. V prid temu je prav tako določeno, da je lahko predsednik upravnega odbora tako kitajski kot tudi tuji partner, kar je odvisno od dogovora med obema stranema.

Deleži [资本股份: *ziben gufen*] v skupni naložbi brez odobritve kitajske vlade niso prenosljivi, vlagatelji pa se v času trajanja iz nje tudi ne morejo umakniti. V primeru, da želi vlagatelj [投资者: *touzizhi*] spremeniti kapitalno strukturo [资本结构: *ziben jiegou*], mora to odobriti upravni odbor [董事会: *dongshihui*] in prošnjo predložiti vladnim organom.

Investicije so lahko denarne ali nedesarne v obliki opreme, intelektualne ali industrijske lastnine, zemljišča ali stavb. Ministrstvo za zunanjo trgovino ter Ministrstvo za finance [中华人民共和国财政部: *zhonghua renmin gongheguo caizhengbu*] sta oblikovala posebne standarde, ki določajo stvarne investicije. Tehnologija in oprema, ki jo prispeva tuji investitor, mora biti napredna in mora ustrezati kitajskim potrebam. V primeru škode, ki bi jo povzročilo podjetje v obliki skupne naložbe zaradi zastarele in neprimerne opreme, mora le-to zanjo odgovarjati in jo tudi poravnati (*Zakon o kitajsko-tujih skupnih naložbah*, 5. člen).

Razmerja med registriranim kapitalom naložbe in celotno investicijo se spreminjajo glede na vrednost naložbe (Wang in Zhang, 1997: 288):

- a. če celotna vrednost znaša manj kot 3 mio USD, mora registrirani kapital presegati 70 % celotne investicije;

- b. če se celotna vrednost giblje med 3 mio USD in 10 mio USD, mora registrirani kapital presegati 50 % celotne investicije;
- c. če se celotna vrednost giblje med 10 mio USD in 30 mio USD, lahko registrirani kapital znaša 40 % celotne investicije;
- d. če celotna vrednost presega 30 mio USD, lahko registrirani kapital znaša 33 % celotne investicije.

Skupna vsota naložbe se nanaša na vsoto vseh sredstev, ki se bodo uporabila za ustanovitev skupne naložbe in bodo predstavljala osnovni kapital. Zakon določa, da se o spremembi deležev v skupnih naložbah praviloma med trajanjem naložbe ni mogoče pogajati in jih brez odobritve ministrstva ni mogoče prenašati. Prav tako se med operativnim trajanjem ne sme zmanjšati registrirani kapital. V primeru, da želita vlagatelja spreminjati kapitalsko strukturo, se mora sklicati upravni odbor, ki nato svoje predloge predstavi organu, ki je odobril investicijski projekt (Zakon o kitajsko-tujih skupnih naložbah, 21. člen).

Eden od zahtevanih pogojev za odobritev lastniške skupne naložbe je ustanovitev upravnega odbora, ki razpolaga z največjo močjo in vplivom. Po zakonu morajo odbor sestavljati najmanj trije člani, njihova imena pa morajo biti zapisana tudi v sklenjeni pogodbi. Predsednik in podpredsedniki upravnega odbora morajo biti določeni v pogajanjih med obema partnerjema ali pa jih izvolijo ostali člani odbora. Vodstvo se ponavadi sestavi tako, da je moč porazdeljena, kar v praksi pomeni, da je predsednik določen s kitajske strani, podpredsednik(i) pa so tujci in obratno (Zakon o kitajsko-tujih skupnih naložbah, 6. člen). Mandat članov traja štiri leta. Odbor se sestaja najmanj enkrat letno, na zboru pa se odloča o pomembnejših zadevah, ki se tičejo delovanja in upravljanja skupne naložbe. Dosegajo se dogovori glede sprememb v sestavi vodstva, določa se o trajanju ali možnem razpustu skupne naložbe, o transferjih registriranega kapitala, razpravlja se o razvojnih planih, stroških in prihodkih, razdeljevanju dobička, plačah, določi pa se tudi generalni direktor in ostali managerski sestav. Prav tako se na zboru upravnega odbora spreminja oz. dopolnjuje obstoječa pogodba, vendar morajo biti zaradi pravnomočnosti vse spremembe nato potrjene še s strani pristojnega organa.

Za pravico do uporabe zemljišča je potrebno pridobiti dovoljenje lokalne vlade, ki po izdaji zaračuna najemnino v skladu s plačilno shemo, ki jo je izdala vlada. Če gre za dejavnost, ki ima za lokalno gospodarstvo pomembne koristi, so pri plačilu najemnine možne določene olajšave.

Davčne obveznosti lastniške skupne naložbe določa *Zakon o kitajsko-tujih lastniških skupnih naložbah* in *Davčna zakonodaja za podjetja s tujimi investicijami in tuja podjetja* [接受外资企业和外企业税收法: *jieshou waizi qiye he wai qiye shui fa*]. Davčne olajšave in spodbude se upoštevajo v skladu s splošnimi določbami za NTI v različnih dejavnostih in različnih investicijskih lokacijah.

Neto dobiček [纯利: *chunli*] lastniške skupne naložbe se razdeli po razmerju vloženega kapitala vsakega partnerja, potem ko se plača davek na dobiček podjetij in odštejejo stroški za plače ter prispevki za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje zaposlenih. Dobiček in dohodki zaposlenih se lahko prenesejo iz LRK v skladu s predpisi za devizni nadzor.

Trajanje kitajsko-tuje lastniške skupne naložbe

O trajanju investicijskega projekta se partnerja dogovorita sama, vendar je časovno obdobje odvisno tudi od dejavnosti. V primeru da gre za visoko tehnologijo, je lahko obdobje trajanja skupne naložbe neomejeno. Dejavnost določa tudi, ali mora biti trajanje skupne naložbe zapisano v pogodbi. Ponavadi se operativno trajanje lastniških skupnih naložb giblje med 30 in 50 let. Če rok trajanja skupne naložbe poteče in ga želita obe strani podaljšati, je potrebno najmanj šest mesecev pred potekom izpolniti prošnjo in jo predložiti pristojnemu ministrstvu. Ministrstvo se nato v roku enega meseca po prejemu prošnje odloči, ali bo prošnjo odobrilo ali zavrnilo (*Zakon o kitajsko-tujih lastniških naložbah*, 12. člen). Partnerja lahko prekineta pogodbo in prenehata z delovanjem skupne naložbe tudi pred pretekom dovoljenega obratovalnega roka. V primeru prenehanja delovanja ali odvzema poslovne licence zaradi kršitev, poteka postopek v skladu z likvidacijskimi predpisi za prenehanje delovanja gospodarske organizacije.

Reševanje sporov

Po zakonskih predpisih naj bi se vsi spori, ki nastanejo v kitajsko-tuji lastniški skupni naložbi, reševali s pogajanjem, posredovanjem tretjega, arbitražo ter preko sodišč, čeprav vlada sicer spodbuja, da se spori rešujejo predvsem z izvensodnimi mehanizmi (Wang in Zhang, 1997: 290).

Medtem ko za pogajanja in posredovanja tretjega ni posebnih pravil, pa mora arbitraža potekati v skladu z *Zakonom o arbitraži* [中菜法: *zhongcaifa*]. Pred letom 1998 je bila za NTI možna le »domača« arbitraža, amandma iz leta 1998 pa danes določa, da je v primeru nastalih sporov na področju NTI možna tudi mednarodna arbitraža, ki je v pristojnosti *Kitajske mednarodne komisije za arbitražo na gospodarskem in trgovinskem področju* [中国国际经济贸易仲裁委员会: *zhongguo guoji jingji maoyi zhongcai weiyuanhui*]. Za primer naj navedem, da je omenjena arbitražna komisija leta 2001 reševala 731 sporov, leta 2002 pa 684 – od tega je bilo 468 primerov povezanih z NTI, 216 pa je bilo »domačih« sporov (China International Economic and Trade Arbitration Commission, 2004).

Pri kitajsko-tuji lastniški skupni naložbi gre predvsem za vzajemno upravljanje skupnega podjetja, dobiček in tveganja pa se delijo na osnovi vloženega kapitala posameznega partnerja. Ena od prednosti takšne oblike NTI je ta, da zanjo obstajajo dodelane in izpopolnjene pravne podlage, saj je to prva dovoljena tuja naložba na Kitajskem. Za kitajsko vlado je to še vedno najsprejemljivejši način za prodor tujega kapitala in zato investicijska politika za lastniške skupne naložbe predvideva mnoge spodbude. V primerjavi s podjetjem v popolni tuji lasti imajo kitajsko-tuje skupne naložbe prednosti pri prodaji znotraj Kitajske, nabavljajo lahko po subvencioniranih cenah in se lahko vključujejo v letne plane za dodelitev surovin. Velika slabost, ki je dostikrat povezana s tem, da partnerja v skupni naložbi izhajata iz različnih sociokulturnih okolij, je ta, da so lahko pogajanja med obema stranema dolgotrajna, kar lahko povzroči ogromne nepredvidene stroške. Kot sem omenila že prej, se partnerja med trajanjem skupne naložbe iz nje ne moreta umakniti, kar prav tako predstavlja eno od slabosti tovrstne oblike NTI. Čeprav so pravne podlage za delovanje lastniške skupne naložbe najbolj izpopolnjene, pa sta trajanje skupne

naložbe in likvidacijski postopek večinoma še vedno odvisna od primera do primera in individualne presoje pristojnega organa na različnih ravneh ter različnih investicijskih območjih (Gross, 1995: 8).

3.1.2.2 Kitajsko-tuja pogodbeno skupna naložba [契约合营: *qiyue heyings*]

Kitajsko-tuja pogodbeno skupna naložba je osnovana na sporazumu, ki se sklene s pogodbo in se lahko oblikuje na dva načina. Prvi način je poslovno partnerstvo [合伙身分: *hehuo shenfen*], kjer akterja sodelujeta kot ločena pravna subjekta in pogodbene obveznosti izvajata brez skupnega vodstva. Lahko pa se na pogodbeni podlagi ustanovi samostojna pravna oseba s statusom družbe z omejeno odgovornostjo. V primeru, da ustanovljena pogodbeno skupna naložba ni pravna oseba, le ta v svojem imenu ne more izvajati poslovni aktivnosti in ne more odgovarjati za nastale dolgove. V *Zakonu o kitajsko-tuji pogodbeni skupni naložbi* [中华人民共和国中外合作经营企业法: *zhonghua renmin gongheguo zhongwai hezuo jingying qiye fa*] so nepravne osebe opisane v členih od 50 do 54, vendar po mnenju Wanga in Zhanga (1997) ne zagotavljajo zadostne pravne podlage za možne nejasnosti, ki izhajajo iz pravnega statusa omenjene skupne naložbe.

Med pogodbeno in lastniško skupno naložbo obstajata dve bistveni razliki. Prva je ta, da so pri slednji investicije možne le v denarni oz. stvarni obliki, pri pogodbeni skupni naložbi pa se kot investicija šteje tudi delovna sila. Druga razlika je v tem, da se dobiček deli na osnovi razmerja, ki je določen v pogodbi, in ni odvisen od vloženega kapitalskega deleža.

Ustanovitev kitajsko-tuje pogodbene skupne naložbe

Tako kot lastniško skupno naložbo, lahko tudi kitajsko-tujo pogodbeno skupno naložbo odobri le Ministrstvo za trgovino. Ministrstvo na lokalni ravni lahko projekt odobri le, če se investicijska vrednost giblje v okvirih pristojnosti lokalne uprave, če projekt ne zahteva vladnih posojil ali druge vladne podpore, če izvozni produkti niso omejeni s kvotami oz. izvoznimi dovoljenji in

kadar niso potrebne dodatne odobritve s strani relevantnih vladnih služb (Zakon o kitajsko-tuji pogodbeni skupni naložbi, 6. člen). Zaradi želje posameznih lokalnih vlad po več in večjih investicijah na njihovem območju, je ustanovitveni postopek na tej ravni veliko manj zapleten kot na državni ravni.

Postopka za ustanovitev pogodbene skupne naložbe in lastniške skupne naložbe sta si zelo podobna. Formalni prošnji za ustanovitev, ki se vložijo na Ministrstvo za trgovino, se priložijo naslednji dokumenti:

- a. overjena pogodba za ustanovitev pogodbene skupne naložbe;
- b. izvedbena študija;
- c. pravilnik oz. podoben dokument o delovanju in organizaciji skupne naložbe;
- d. dokument o odobritvi investicijskega projekta, ki ga je izdalo pristojno ministrstvo;
- e. dokumenti o pravnem statusu obeh partnerjev naložbe;
- f. seznam članov upravnega odbora, predsednika, podpredsednikov in managerjev;
- g. morebitni dokumenti, ki jih vlada zahteva zaradi posebnih okoliščin oz. specifičnih lastnosti investicijskega projekta.

Za razliko od lastniške skupne naložbe, kjer traja odobritveni rok tri mesece, ima ministrstvo v primeru pogodbene skupne naložbe od prejema prošnje le 45 dni časa, da prošnjo odobri ali zavrne. Najkasneje v 30-ih dneh od prejema odobritve za ustanovitev morata partnerja naložbo registrirati na lokalni Upravi za industrijo in trgovino, ki izda poslovno licenco. Le-ta ni časovno omejena, vendar lahko Ministrstvo za trgovino naknadno izda skrajni rok, do katerega morata partnerja izpolniti svoje pogodbene obveznosti. Če se to ne zgodi, vlada določi nov rok za izpolnitev obveznosti. Za ponovno neupoštevanje je predviden odvzem poslovne licence in prekinitve skupne naložbe. V 30-ih dneh od ustanovitve je potrebno pogodbeno skupno naložbo registrirati še na davčni upravi.

Strukturo pogodbe določa pogodbeno pravo, v *Zakonu o kitajsko-tuji pogodbeni skupni naložbi* pa je opredeljena v 12. členu, ki pravi, da mora ta vsebovati:

- a. imena, kraj registracije, sedež vključenih akterjev, imena, nazive in državljanstvo predstavnikov;
- b. vrednost celotne investicije, registriran kapital, kapitalski deleži posameznega partnerja oz. druge oblike sodelovanja;
- c. prenos investicij;
- d. delitev dobička, tveganj in izgub;
- e. strukturo upravnega odbora, razporeditev članov odbora in njihove odgovornosti, pogoje za rekrutiranje ali odpust generalnega direktorja in ostalega vodstvenega kadra;
- f. seznam opreme, proizvodnih tehnologij in virov;
- g. uredbe glede prodaje proizvodov skupne naložbe znotraj in zunaj LRK;
- h. uredbe glede dohodkov;
- i. trajanje, pravila za razpust in likvidacijo skupne naložbe;
- j. ostale obveznosti in odgovornosti partnerjev v primeru nespoštovanja pogodbe;
- k. načela za vodenje financ;
- l. določila za reševanje sporov;
- m. procedure za spreminjanje pogodbe.

Delovanje kitajsko-tuje pogodbene skupne naložbe

Partnerja lahko investirata v denarni obliki ali v obliki intelektualne lastnine [知识产: *zhishichan*], *know-how*, pravice do uporabe zemljišča, stavb, kot investicija pa se lahko štejejo tudi delovna sila in storitve. V 3. odst. 18. člena je zapisano, da tuj investicijski delež ponavadi ne sme biti manj kot 25 % za naložbe, ki imajo status pravne osebe. Za naložbe v obliki nepravne osebe določi minimalni delež Ministrstvo za trgovino. Pogodbena skupna naložba je glede kapitalskih deležev fleksibilnejša od lastniške, saj se lahko ti spreminjajo tudi med njenim trajanjem. Če je v pogodbi določeno, da po preteku trajanja skupne naložbe ves fiksni dobiček pripada kitajski strani, mora biti poleg tega tudi določeno, na kakšen način se lahko tujemu partnerju že med delovanjem skupne naložbe povrne vloženi kapital. In namen možnih sprememb kapitalskih deležev je ravno ta, da se tujemu vlagatelju omogoči hitrejša povrnitev naložbe, hkrati pa se kitajskemu partnerju njegov kapitalski delež povečuje. Potem ko je tuja stran izpolnila vse v

pogodbi določene obveznosti, lahko v skladu z zakonom pripadajoči dobiček in ostale dohodke po plačilu prenese nazaj v matično državo.

Pogodbeno skupno naložbo s statusom pravne osebe upravlja upravni odbor ali upravni komite. Sestavljena sta iz najmanj treh članov, ki jih partnerja lahko določita vsak zase ali skupaj, njihov mandat pa ne traja več kot tri leta. Predsednika in podpredsednike volita obe strani, in sicer po enakem principu kot v lastniški skupni naložbi – v primeru, da je predsednik Kitajec, so podpredsedniki tuji in obratno. Upravni odbor ponavadi zaseda enkrat letno, na zasedanjih, ki ga lahko skliče predsednik, podpredsedniki ali najmanj tretjina članov, pa morata biti prisotni najmanj dve tretjini odbora oz. komiteja. V navadi je, da se člane o datumu obvesti najmanj deset dni pred začetkom zasedanja, ki lahko poteka tudi v obliki telefonske konference (Wang in Zhang, 1997: 293). Upravni odbor odloča o dopolnitvah pogodbe, povečanju oz. zmanjšanju registriranega kapitala, hipotekah premoženja skupne naložbe, razrešitvah in razpustu skupne naložbe ter določa posameznike na vodilne položaje. Partnerja lahko upravljanje in delovanje pogodbene skupne naložbe zaupata tudi tretjemu akterju, kar mora najprej odobriti upravni odbor, nato pa še Ministrstvo za trgovino. Spremembo je potrebno registrirati na Upravi za industrijo in trgovino (Zakon o kitajsko-tuji pogodbeni skupni naložbi, 12. člen).

Skupno naložbo, ki nima statusa pravne osebe, v skladu s pogodbo upravlja in koordinira skupna uprava. Zakon določa, da lahko le-ta odloča o vseh pomembnejših zadevah, vendar ne sme prekoračiti svojih pristojnosti, ki so določene v pogodbi.

Ob predložitvi poslovne licence lahko pogodbeno skupna naložba odpre devizni bančni račun, partnerja pa lahko vsak posebej zaprosita za posojilo zunaj in znotraj LRK. V skladu s 15. členom *Zakona o kitajsko-tuji pogodbeni skupni naložbi* morata partnerja znotraj LRK skupaj odpreti računovodske knjige, ki jih preverjata pristojni finančni organ in davčna uprava. Ob neupoštevanju te določbe se zaračuna denarna kazen, v skrajnem primeru pa lahko Uprava za industrijo in trgovino odvzame poslovno licenco.

Partnerja naložbe skupaj oblikujeta proizvodne plane in se samostojno odločata o nakupih opreme, strojev, goriva, prevoznih sredstev in ostalih potrebščin na kitajskem ali drugem tržišču. Država spodbuja, da skupne naložbe prodajajo svoje proizvode na mednarodnih trgih. Uvoz

blaga in opreme, ki se šteje kot investicija v skupno naložbo, je oproščen uvoznih tarif in DDV-ja.

Trajanje kitajsko-tuje pogodbene skupne naložbe

Trajanje pogodbene skupne naložbe se določi v pogodbi, lahko pa je časovno obdobje omejeno tudi na podlagi splošnih določil pogodbenega prava. Pogodbena skupna naložba se predčasno prekine, če je bila storjena napaka, ki onemogoča nadaljnjo delovanje, če rešitev nastalega spora med kitajskim in tujim partnerjem ni mogoča, ali če prekinitev zahteva vlada oz. sodišče.

Če želita partnerja skupno naložbo podaljšati, morata najmanj šest mesecev pred potekom roka vložiti pristojnemu ministrstvu prošnjo, v kateri se jasno podajo razlogi za podaljšanje in nove obveznosti ter odgovornosti obeh strani. Ministrstvo mora prošnjo pregledati in podati odločitev v 30-ih dneh od datuma njene vloge. V primeru, da tuj partner v skladu s pogodbo svoj kapitalski delež umakne pred datumom, ki je določen za prenehanje delovanja skupne naložbe, podaljšanje ni več mogoče.

Pogodbena skupna naložba je lahko ustanovljena v kratkem času in prav tako v kratkem času razpuščena brez večjih pravnih omejitev, še posebej, če partnerja razpolagata vsak s svojim premoženjem.

Reševanje sporov

Tako kot pri lastniški se tudi pri pogodbeni skupni naložbi spori rešujejo na štiri načine: s pogajanjem med obema partnerjema, s posredovanjem tretjega, z arbitražo in sodnim procesom. 26. člen *Zakona o kitajsko-tuji pogodbeni skupni naložbi* pravi, da se v primeru obstoja arbitražne klavzule v pogodbi ali sklenitve poravnave na podlagi pisnega sporazuma, ki se nato predloži kitajskemu ali tujemu arbitražnemu organu, spor ne rešuje preko sodišča.

Tako kot za uspešno lastniško skupno naložbo je tudi za pogodbeno bistvenega pomena dobro zasnovana pogodba in pravila delovanja. Postopek ustanovitve je podoben, obstajajo pa med

tema dvema oblikama druge pomembnejše razlike. Lastniška skupna naložba je ustanovljena izključno kot družba z omejeno odgovornostjo [有限公司: *youxian gongsi*], pogodbeni naložba pa ima lahko status pravne osebe z omejeno odgovornostjo ali pa deluje kot nepravna oseba. V zadnjem primeru je odgovornost neomejena in na osnovi deleža vloženega kapitala razdeljena med oba partnerja. Razlike obstajajo tudi v vodstveni strukturi. Pri lastniški skupni naložbi je ta dvostopenjska, saj ima najvišjo moč upravni odbor, vendar je za dnevne poslovne aktivnosti odgovoren poseben vodstveni tim. Zakon o kitajsko-tujih pogodbenih skupnih naložbah ne določa posebej, da je za vodenje pogodbene skupne naložbe potreben še vodstveni tim, ampak o dnevnih zadevah prav tako odloča upravni odbor. V lastniški skupni naložbi se dobiček deli na osnovi vloženih kapitalskih deležev, v pogodbeni naložbi pa delitev dobička nanj ni vezana. Edina omejitev pri tem je, da tujemu investitorju ne sme pripadati več kot 50 % le-tega. Tako ima lahko tuj partner v primerjavi s kitajskim nižji delež, vendar mu še vedno pripada visok odstotek dobička (Devonshire-Ellis, 2003: 153). Pomembna prednost pogodbene skupne naložbe je tudi ta, da lahko tuj partner svoj delež kapitala umakne še med njenim trajanjem, kar pomeni, da nato celoten dobiček pripada kitajski strani.

Pri obeh oblikah kitajsko-tuje skupne naložbe kitajska stran običajno prispeva zemljišče, proizvodne prostore, razpoložljive stroje in drugo opremo, medtem ko tuji partner ponavadi na Kitajsko prenese napredno tehnologijo, nove proizvodne postopke in znanja, svoj *know-how* ter nove upravljalne metode in tehnike. Ena od prednosti, ki jih ima prisotnost lokalnega partnerja v skupni naložbi, je, da je ta pri pogajanjih z državnimi organi ali lokalnimi oblastmi gotovo uspešnejši, poleg tega pa ponavadi razpolaga še z znanjem o kitajskem pogajalskem vedenju in dobrimi *guanxi*, ki, kot sem že omenila, so v kitajskem poslovnem okolju med bistvenimi dejavniki uspeha. V kolikor je na takšen način pogajanje z oblastmi veliko lažje, pa se toliko pogosteje dogaja, da prihaja do težav v sklepanju kompromisov med samima partnerjema. Takšna pogajanja se lahko zavlečejo v nedogled, povzročijo ogromne stroške, med kitajsko in tujo stranjo pa se posledično širi nezaupanje. Večina kitajsko-tujih skupnih naložb je uspešnih, vendar pa lahko razpade ravno zaradi nezmožnosti soglasnega odločanja skupnega vodstva, ki izhaja iz dveh različnih okolij in zaradi slabo zasnovanih pogodb. Skupna naložba zahteva tesno sodelovanje med investitorjema, v čemer mnoga tuja podjetja vidijo problem, ker se bojijo, da bi dostop kitajskega partnerja do njihove tehnologije in *know-how*-a ogrozil njihovo dolgoročno

konkurenčnost (Czinkota, Ronkainen in Moffett, 2005: 43; povzeto po Dengu 2000). Pogosto je pri Kitajcih ravno dostop do neprecenljivega znanja glavni strateški cilj sodelovanja v skupni naložbi, tuji investitorji pa se sprašujejo, koliko znanja bo potemtakem potrebno deliti z njimi. Ključni faktor za delitev informacije je zaupanje, ki, kot vemo, v kitajski kulturi temelji predvsem na dobrih medosebnih odnosih, na Zahodu pa predvsem na pogodbi, kjer takšni odnosi niti ne igrajo bistvene vloge. Zato je pogosto zelo težko zgraditi zaupanje med dvema podjetjema, ki izvirata iz popolnoma drugačnih političnih, gospodarskih in kulturnih okolij. Czinkota, Ronkainen in Moffett (2005) so mnenja, da so različni strateški cilji in nerazumevanje kultur glavni vzroki za neuspešne skupne naložbe.

Nekatera podjetja se za skupno naložbo odločajo zaradi možnosti investiranja v dejavnosti, ki so drugače za tuj kapital omejene, spet drugi zaradi deljenja stroškov. To slednje je po mnenju Devonshire-Ellisa (2003) ena izmed največjih zmot. Prav tako meni, da tuji partnerji pogosto delajo veliko napako, ko prepuščajo celotno upravljanje kitajski strani. Po njegovem mnenju je zato najbolje, da se mesto predsednika upravnega odbora prepusti Kitajcem, mesto direktorja vodstvenega tima pa naj ostane v rokah tujega partnerja in se tako prepereči, da bi kitajska stran prevzela celoten nadzor nad poslovanjem skupne naložbe.

3.1.3 Podjetje v popolni tuji lasti [外资企业: *qiye waizi*]

Podjetja v popolni tuji lasti se ustanavljajo na podlagi *Zakona o podjetjih v popolni tuji lasti* [中华人民共和国外资企业法: *zhonghua renmin gongheguo waizi qiye fa*]. 2. člen omenjenega zakona opredeljuje podjetje v popolni tuji lasti kot podjetje, ki ga na Kitajskem ustanovijo izključno tuji investitorji z izključno tujim kapitalom v skladu z relevantno zakonodajo LRK.

Podjetje v popolni tuji lasti lahko pridobi status kitajske pravne osebe, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- a. ima upravo [企业管理: *qiye guanli*] in statut [企业法令: *qiye faling*];

- b. ima stalen poslovni naslov in potrebno opremo za izvajanje svoje dejavnosti;
- c. razpolaga z zadostnim kapitalom in primerno zaposlitveno strukturo;
- d. dejavnost, ki jo podjetje izvaja, je v skladu z relevantno zakonodajo, predpisi in politikami.

Leta 2000 je bil *Zakon o podjetjih v popolni tuji lasti* dopolnjen z amandmajem, ki določa, da za investiranje na Kitajskem ni več potrebno izpolnjevati dveh kvalitativnih standardov. Prvi je bil, da mora podjetje razpolagati z napredno tehnologijo in opremo ter biti sposobno razvijati nove in nadgrajevati obstoječe proizvode. Za izpolnjevanje drugega standarda bi morale podjetje v okviru načrtovanega investicijskega projekta izvoziti najmanj 50 % vseh proizvodov (Wang in Zhang, 1997: 283). Z vstopom Kitajske v STO pa so se sprostile tudi številne možnosti za investicije v dejavnosti, kjer je bilo prej to prepovedano.

Ponavadi se podjetje v popolni tuji lasti na Kitajskem ustanovi kot družba z omejeno odgovornostjo, čeprav 19. člen zgoraj omenjenega zakona pravi, da so možne tudi druge oblike. Te sicer niso pogoste, saj je od kitajske vlade težko pričakovati, da bo spodbujala investicije, nad katerimi bi imela minimalni nadzor (Wang in Zhang, 1997: 281). Razlika med podjetjem v popolni tuji lasti in predstavništvom je da slednje ni kitajska pravna oseba, ampak nosi status tuje pravne osebe. V primerjavi s skupno naložbo, podjetje v popolni tuji lasti samostojno upravlja in vodi izključno tuji investitor, zaradi česar je tovrstna oblika NTI primerna za tiste, ki želijo svoje podjetje upravljati v okviru svojega lastnega vodstvenega sistema.

Zahtevani minimalni registrirani kapital, ki je potreben za ustanovitev podjetja v popolni tuji lasti, je odvisen od dejavnosti in lokacije. Tako je npr. v Šanghaju v primerjavi s Shenzhenom ali Tianjinom ta višji.

Ustanovitev podjetja v popolni tuji lasti

Podjetje v popolni tuji lasti se ustanovi na podlagi *Zakona o podjetjih v popolni tuji lasti* in predpisov, ki jih je izdalo Ministrstvo za trgovino. Potem ko se je podjetje odločilo za ustrezen investicijski projekt in našlo na Kitajskem ustrezno lokacijo za izvajanje svoje dejavnosti, lahko

prične z ustanovitvenim postopkom, ki je v primerjavi s postopkom za ustanovitev skupne naložbe preprostejši in izvedljiv v krajšem času.

V prvem koraku tuje podjetje sestavi poročilo o investicijskem projektu, ki ga nato predloži Upravi za trgovino in industrijo. V poročilu morajo biti predstavljeni razlogi za ustanovitev podjetja v LRK, opredeljena mora biti dejavnost, proizvodi, uporabljena tehnologija in oprema, zemljišče, kjer se bo dejavnost izvajala, ter predvidena poraba vode, elektrike, plina in drugih virov. Po prejetju poročila mora pristojni organ v roku 30 dni podati prosilcu pisni odgovor na poročilo. Prosilec mora nato istemu upravnemu organu predložiti formalno prošnjo za ustanovitev podjetja v popolni tuji lasti v kitajskem jeziku, h kateri se predložijo še naslednji dokumenti:

- a. izvedbena študija;
- b. overjen prevod statuta podjetja v kitajskem jeziku, v katerem je navedeno ime podjetja, kraj, kjer se nahaja, registriran kapital, struktura podjetja in pravila upravljanja;
- c. seznam članov upravnega odbora, ki vključuje imena in državljanstvo;
- d. registracijski certifikat, če je podjetje že registrirano zunaj LRK;
- e. poročilo o premoženjskem stanju;
- f. seznam uvožene opreme, strojev, materialov,....;
- g. pisni odgovor pristojnega ministrstva na poročilo o investicijskem projektu ali kakršenkoli drug pisni odgovor s strani kateregakoli drugega organa na lokalni oz. državni ravni;
- h. prošnja za registracijo imena podjetja, ki jo je odobrila Uprava za industrijo in trgovino;
- i. komentarji posameznih vladnih služb glede zaščite okolja, požarne varnosti, zaščite zdravja, rabe zemljišč,....;
- j. v primeru, da sta vključena najmanj dva investitorja, je potrebno predložiti še kopijo pogodbe, ki sta jo sklenila;

Ker podjetje v popolni tuji lasti nima kitajskega partnerja, mora prošnjo in ostale dokumente sestaviti in predložiti sam. Podjetja se zato pogosto odločajo za storitve, ki jih ponujajo številne investicijske agencije ali pravne pisarne. Investitor lahko prav tako pooblasti posamezno vladno

organizacijo, podjetje ali fizično osebo, da v njegovem imenu sestavi in predloži formalno prošnjo.

Po prejemu le-te in vse ostale potrebne dokumentacije, jo mora Uprava za trgovino in industrijo najkasneje v 90-ih dneh pisno odobriti oz. zavrniti.¹² V primeru odobritve investitor prejme dovoljenje za ustanovitev podjetja v popolni tuji lasti. Po prejemu le-tega mora prosilec najkasneje v 30-dneh na provincialni ali mestni Upravi za industrijo in trgovino zaprositi še za izdajo poslovne licence in po njenem prejemu lahko začne podjetje na Kitajskem uradno obratovati. Ustanovitveni postopek se zaključi s prejemom uradnih žigov, odprtjem bančnega računa, z registracijo na davčni upravi, s carinsko deklaracijo, vzpostavitvijo tehnološkega nadzora, zavarovanj in ostalimi formalnostmi.

Podjetje v popolni tuji lasti se običajno ustanovi v 30-ih dneh, po izkušnjah slovenskega podjetnika Lemuta pa je to možno že celo v dveh tednih.

»/.../V posebnih industrijskih conah v okolici velikih mest na vzhodu države, kot so Šanghaj, Guangzhou in Peking, so postopki ustanovitve hitri, preprosti in pregledni/.../(Podjed po Mrak, 2005).«

Delovanje podjetja v popolni tuji lasti

Tako kot pri vseh oblikah NTI so lahko tudi tukaj investicije denarne ali nedendarne v obliki tehnologije, *know-how*-a, oprema, intelektualne lastnine itd. Za investicije v obliki tehnologije, *know-how*-a in intelektualne lastnine velja, da te ne smejo presegati 20 % celotnega registriranega kapitala, razen ko gre za visoko tehnologijo. V tem primeru lahko delež takšne investicije znaša do 35 %.

Za investicije veljajo časovne omejitve, ki določajo, da mora tuji investitor v treh mesecih od datuma ustanovitve podjetja v popolni tuji lasti investirati najmanj 15 % registriranega kapitala, za preostali delež pa so določeni sledeči časovni roki:

---

¹² V Shenzhenu in Guangzhouu je odobritveni rok iz 90 skrajšan na 15 delovnih dni.

- a. kadar je registrirani kapital manjši ali enak 500,000 USD, mora biti preostali delež investiran najkasneje v enem letu od datuma ustanovitve podjetja v LRK;
- b. kadar je registrirani kapital večji od 500,000 USD in manjši ali enak 1 mio USD, je potrebno preostali delež investirati najkasneje v letu in pol;
- c. kadar je registrirani kapital večji od 1 mio USD in manjši ali enak 3 mio USD, je potrebno preostali delež investirati najkasneje v dveh letih;
- d. kadar je registrirani kapital večji od 3 mio USD in manjši ali enak 10 mio USD, je potrebno preostali delež investirati najmanj v treh letih;
- e. kadar je registrirani kapital večji od 10 mio USD so časovni roki za investiranje preostalega deleža razlikujejo od primera do primera in jih določi pristojni organ.

Pri obeh oblikah skupne naložbe zakon zahteva, da se ustanovi upravni odbor, pri podjetju v popolni tuji lasti pa to ni nujno, vendar se vodstvo ponavadi iz praktičnih razlogov vseeno odloči za ustanovitev. Predsednik upravnega odbora nosi funkcijo predstavnika tujega podjetja na Kitajskem.

Prodajo, davčne obveznosti, zaposlovanje in pravice do uporabe zemljišč *Zakon o podjetjih v popolni tuji lasti* opredeljuje zelo splošno. Za dovoljenje o uporabi zemljišča investitor zaprosi pri pristojnem organu. V primeru, da podjetje na Kitajskem zamenja lastnika, se prenese tudi pravica do uporabe zemljišča. Če podjetje ni locirano v posebnem ekonomskem območju, plačuje davek na dobiček podjetjih po 33-odstotni stopnji. DDV se plačuje za proizvodne dejavnosti, storitve in uvoz ali prodajo blaga znotraj LRK. Pri tem je možna 0-odstotna, 6-, 13- ali 17-odstotna davčna stopnja, kar je odvisno od dejavnosti oz. blaga, s katerim se trguje. Podjetje mora voditi računovodske knjige ter predložiti fiskalna poročila davčnim in finančnim organom. Tuje podjetje lahko potrebne materiale, surovine, polproizvode, goriva in opremo nabavlja znotraj LRK ali na mednarodnih trgih. V primeru, da je zeleno blago dostopno tako na tujih trgih kot tudi na kitajskem, mora biti nakup na slednjem prioriteta.

Trajanje podjetja v popolni tuji lasti

Veljavni pravni okvir za tuje investicije trajanja podjetja v popolni tuji lasti časovno ne omejuje, kar pomeni, da je lahko operativni čas določen ali pa tudi ne. Želen operativni čas, ki ga predlaga investitor, mora odobriti Urad za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje ter se ponavadi giblje nekje med 10 in 30 let, odvisno od lokacije, dejavnosti ipd. V primeru, da želi investitor trajanje podjetja podaljšati, mora najmanj šest mesecev pred iztekom pogodbe vložiti ustrezno prošnjo na ministrstvo, ki nato v roku 30 dni obvesti investitorja o podaljšanju ali zavrnitvi podane prošnje.

Delovanje podjetja v popolni tuji lasti se lahko predčasno prekine, če se za to zaradi prevelikih izgub v poslovanju odloči investitor, kadar je bilo odkrito koruptivno dejanje ali če vlada zaradi določenih razlogov od podjetja zahteva, da prekine s svojo dejavnostjo.

Po prenehanju delovanja, mora podjetje izdati javno obvestilo in pričeti z likvidacijskim postopkom v skladu z zakonom. Pri razprodaji obstoječe opreme imajo prednost kitajski kupci (Wang in Zhang, 1997: 285).

Do nedavnega so bile kitajsko-tuje lastniške skupne naložbe najpogostejša oblika NTI. Danes se ta trend spreminja, saj se mnoga tuja podjetja odločajo za investicije, ki ne vključujejo kitajskih partnerjev. Tabela 3.1 kaže, kako se delež podjetij v popolni tuji lasti veča, medtem ko se deleža lastniških in pogodbenih skupnih naložb manjšata. Vzroki so potencialne prednosti podjetja v popolni tuji lasti v primerjavi s skupnimi naložbami. Prva med njimi je gotovo ta, da ima tuj investitor nadzor in vodenje takšnega podjetja v svojih rokah. Dolgotrajna in draga pogajanja s kitajskim partnerjem niso potrebna in tako je ustanovitev podjetja v popolni tuji lasti preprostejša in hitrejša, enako pa velja tudi za sprejemanje odločitev. Tudi tehnologija, znanje in intelektualna lastnina niso izpostavljene v tolikšni meri, kot pri skupni naložbi. Naslednji pomemben razlog za porast samostojnih tujih podjetij na Kitajskem je sprememba vladne politike do tovrstnih investicij. Za ustanovitev podjetja v popolni tuji lasti ni več potrebno ustrezati kvalitativnima standardoma, za tuje investicije pa so se sprostile tudi mnoge dodatne dejavnosti, kot npr. telekomunikacije in mediji. Seveda pa je to svetovni trend, ki se po besedah g. Ulage kaže

predvsem pri poslovnih strategijah globalnih, kapitalsko močnih podjetij. Za Slovenijo to ne velja, saj imamo na Kitajskem zaenkrat le eno samo podjetje v popolni tuji lasti. Večina slovenskih podjetij ima na Kitajskem še vedno odprta le predstavništva ali pa s kitajskim partnerjem sodeluje v obliki skupne naložbe. G. Ulaga pravi takole:

»Slovenska podjetja imajo premalo kapitala, so premalo močna, premalo smo tukaj (v Sloveniji, op. p.) samostojni /.../ za nas je še vedno najprimernejša joint venture /.../in to ne glede na svetovni trend.«

Tabela 3.1: Deleži posameznih oblik NTI

	Leto 2000	Leto 2001	Leto 2002	Leto 2003	Leto 2004
Podjetje v popolni tuji lasti v %	46.9	50.3	60.2	62.4	66.8
Lastniška skupna naložba v %	35.8	34.7	28.4	28.6	26.9
Pogodbena skupna naložba v %	15.9	12.9	9.6	7.2	5.2
Druge oblike v %	4.4	2.1	1.8	1.8	1.1

Vir: www.chinabusinessreview.com

Deleži v zgornji tabeli so dobljeni na podlagi NTI investicij na celotnem ozemlju LRK, vendar velja omeniti, da se podjetja v popolni tuji lasti koncentrirajo predvsem v razvitejšem vzhodnem delu države. Kitajska vlada sicer aktivno spodbuja investicije v zahodnih provincah, vendar so tamkajšnji vladni organi glede NTI veliko manj izkušeni, zato se večina tujih investitorjev v teh predelih Kitajske še vedno odloča za skupne naložbe z lokalnim partnerjem (Czinkota, Ronkainen in Moffett, 2005: 43; povzeto po Yan in Warner 2001).

Kakor vse do sedaj omenjene oblike NTI na trg LRK, ima podjetje v popolni lasti poleg prednosti tudi svoje potencialne slabosti. Za takšno obliko investicije npr. veljajo strožji odobritveni kriteriji in večje omejitve v samem operativnem okolju. Ustanovitveni postopek v skupni naložbi je ponavadi v rokah kitajskega partnerja, v podjetju v popolni tuji lasti pa je za logistiko odgovoren tuj investitor sam. Dostikrat je to lahko problem za tiste, ki s Kitajsko poslujejo prvič,

saj ponavadi še nimajo vzpostavljenih dobrih *guanxi*, še posebej z lokalnimi in raznimi upravnimi avtoritetami. Nekatera podjetja brez izkušenj in posebej za to kvalificiranih zaposlenih tega ne morejo doseči brez lokalnega partnerja in skupna naložba je v takšnem primeru verjetno boljša rešitev.

3.2 Davčni sistem [税制: *shuizhì*]

Na Kitajskem obstajajo za zbiranje davkov tri glavne institucije: davčni urad [税务局: *shuiwujū*] na državni ravni, davčni urad na lokalni ravni in carina. Državni davčni urad je odgovoren za zbiranje davka na dobiček podjetij [企业利润税: *qīyè lìrùn shuì*], DDV [从价税: *cóngjià shuì*] in trošarine, medtem ko je lokalni davčni urad pristojen predvsem za lokalni davek na dobiček podjetij, davek na storitve in dohodnino [人头税: *rén tóu shuì*]. Carina je zadolžena za uvozne dajatve.

3.2.1 Glavne davčne kategorije za neposredne tuje investicije in tujce v LR

Kitajski [税种: *shuizhǒng*]

DDV [价格补充税: *jiàgé bǔchōng shuì*]

Davek na dodano vrednost je večfazni davek, ki se aplicira v vseh fazah produkcijsko-distributivne verige (Stanovnik, 2002: 87). Davkoplačevalci [纳税人: *nàshuìrén*] za DDV so vse fizične in pravne osebe, ki so vključene v prodajo oz. uvoz blaga ali v zagotavljanje posameznih storitev na Kitajskem.

Obstajata dve stopnji [税率: *shuìlǜ*], in sicer 17-odstotna osnovna stopnja in nižja, 13-odstotna stopnja, po kateri je obdavčeno naslednje blago: žito, rastlinsko olje, pitna voda, kurjava,

klimatsko hlajenje, topla voda, premog in njegovi proizvodi za rabo v gospodinjstvih, plin, knjige, časopisi in revije, hranila, umetna gnojila, pesticidi, kmetijski stroji ipd. Proizvodi, namenjeni za izvoz, so obdavčeni po 0-odstotni davčni stopnji DDV-ja.

Trošarine

Trošarine se na Kitajskem plačujejo za tobak in tobačne izdelke, alkohol in alkoholne pijače, kozmetiko, nakit in drage kamne, pirotehnična sredstva, naftne derivate in manjša motorna vozila. Plačujejo se na osnovi prodajne vrednosti in referenčne količine po 25-ih različnih davčnih stopnjah, ki se gibljejo med 3 % in 50 % in so odvisne od vrednosti ter količine prodanega blaga. Dobrine, ki so namenjene izvozu, so običajno oproščene plačila trošarin.

Carine [关税: *guanshui*]

Ob uvozu blaga se uveljavljata osnovna in preferencialna carinska stopnja [特惠关税: *tehui guanshui*], ki velja za države, ki so s Kitajsko sklenile obojestranski tarifni sporazum. Trenutna povprečna uvozna carinska stopnja je 10.4 %.

Davek na storitve [营业税: *yingye shui*]

Davek na storitve je vrsta prometnega davka, ki se plačuje za dobiček, ki nastane pri zagotavljanju storitev na področju kulture, komunikacij, športa, prometa, pošte in telekomunikacij ter za prenos nesnovnih aktiv in prodaje nepremičnin znotraj Kitajske. Najnižja davčna stopnja za storitve na področju komunikacij in prometa je 3 %, najvišja pa 20 %.

Davek na dobiček podjetij [内部利润所得税: *neibu lirun suodeshui*]

Podjetja s tujimi naložbami in podjetja v popolni tuji lasti plačujejo na Kitajskem 33-odstotni davek na dobiček, ki je sestavljen iz 30 % osnovne davčne stopnje in 3 % lokalnega davka na dobiček podjetij. Davčna osnova je lastniški kapital, ki nastane pri proizvodnji in poslovnih

dejavnostih. 33-odstotna davčna stopnja velja za podjetja, ki imajo status kitajske pravne osebe, za nepravne osebe, ki znotraj LRK prav tako ustvarjajo dobiček, pa velja ponavadi 10-odstotna davčna stopnja.

Davek na dohodek podjetij temelji na letni osnovi in je plačljiv vnaprej po četrtletjih. Davčni zavezanci morajo davčne prijave oddati na davčnem uradu in plačati davek najmanj 15 dni pred iztekom četrtletja. Letne davčne prijave se izpolnijo skupaj s končnim računskim poročilom najmanj štiri mesece pred iztekom davčnega leta.

Dohodnina

Dohodnino na dohodke, ki nastanejo znotraj ali zunaj LRK, plačujejo fizične osebe, ki imajo v državi prijavljeno stalno prebivališče ali kadar brez tega na Kitajskem bivajo leto ali več. Fizične osebe, ki na Kitajskem nimajo stalnega prebivališča in tam prebivajo manj kot leto dni, so zavezane plačevati dohodnino le na dohodek, ki ga ustvarjajo znotraj LRK. Najpomembnejši vir dohodnine so plače, davek nanje je progresiven, davčne stopnje pa se gibljejo med 5 % in 45 %.

Tabela 3.2: Dohodninski davčni razredi

Davčni razred	Mesečni dohodek v RMB	Davčna stopnja
4	manj kot 500	5 %
2	500-2,000	10 %
3	2,000-5,000	15 %
4	5,000-20,000	20 %
5	20,000-40,000	25 %
6	40,000-60,000	30 %
7	60,000-80,000	35 %
8	80,000-100,000	40 %
9	100,000 in več	45 %

Vir: Guide to Doing Business in China, 2004, str. 331

Ostali pomembnejši davki so še davek na dobiček od prenosa pravic do uporabe zemljiške lastnine, davek na nepremičnine [房产税: *fangdi chanshui*] in kolkovina.

3.2.2 Davčna registracija

Davčna registracija je splošen izraz za vrsto postopkov, s katerimi davčni organi nadzirajo produkcijo in poslovne dejavnosti davkoplačevalca. Sem spada prijava poslovne dejavnosti, prijave sprememb v izvajanju dejavnosti, prenehanje ali podaljšanje delovanja in prijava dejavnosti zunaj LRK.

Po prejetju poslovne licence mora podjetje v 30-ih dneh davčni upravi v treh izvodih predložiti izpolnjen obrazec za davčno registracijo, ki mora biti opremljen z žigom podjetja in podpisom predstavnika na Kitajskem. Obrazcu mora biti priložena podporna dokumentacija, ki vključuje:

- a. kopijo dokumenta o odobritvi investicijskega projekta;
- b. kopijo dovoljenja za ustanovitev podjetja z NTI;
- c. original in kopijo poslovne licence;
- d. original in kopijo potnega lista predstavnika podjetja na Kitajskem;
- e. potrdilo o bančnem računi v LRK.

Pri davčni registraciji skupne naložbe se priloži še kopija pogodbe med partnerjema in kopija izvedbene študije, za predstavništvo pa se poleg naštetih dokumentov doda še kopija pooblastila za zaposlene s strani generalnega direktorja, kopija najemne pogodbe za obratovalne prostore in dokazilo o pravnem statusu podjetja v matični državi. Slednje se zahteva tudi pri registraciji podjetja v popolni tuji lasti. Davčna uprava mora nato v 30-ih dneh po prejemu celotne dokumentacije obravnavati primer in izdati dovoljenje za davčno registracijo.

Spremembe imena podjetja ali predstavništva, zamenjavo predstavnika, spremembo lastniške strukture, spremembo naslova podjetja, področja delovanja, operativnega trajanja, spremembo številke bančnega računa, prenehanje ali podaljšanje delovanja ipd. je potrebno v 30-ih dneh po odobritvi na upravi za industrijo in trgovino registrirati tudi na davčni upravi.

3.2.3 Davčne olajšave in oprostitve za podjetja s tujim kapitalom [投资税收减让: *touze shuishou jianrang*]

Davčne vladne politike za NTI so velik dejavnik za privabljanje tujega kapitala na kitajsko tržišče. Te preferencialne politike veljajo predvsem na posebnih ekonomskih območjih, ki so opisana v drugem poglavju drugega dela diplomske naloge in se nanašajo na vse pomembnejše dajatve, ki so povezane s tujimi investicijami.

Davek na storitve, DDV in carine

Uvožene surovine, pomožni materiali, rezervni deli, komponente, pripomočki in embalaže, ki so namenjeni proizvodnji produktov za izvoz, so oproščeni uvoznih dajatev. Podjetja, ki opravljajo dejavnost, ki v *Katalogu za tuje investicije po dejavnostih* spada v kategorijo spodbujanih, so upravičena do oprostitve celotnega DDV-ja pri nakupih opreme na domačem kitajskem trgu. Davka na storitve in davka na dobiček podjetij so oproščeni vsi s tujim kapitalom ustanovljeni razvojni in raziskovalni centri ter vsa tuja podjetja, ki pripomorejo k napredku visoke tehnologije na Kitajskem.

Za izvoz proizvodov se lahko uveljavlja šest različnih stopenj DDV-ja: 17-, 13-, 11-, 8-, 5- in preferencialna 0-odstotna. Za povračilo DDV-ja mora podjetje na davčni upravi najprej opraviti postopek registracije. Na lokalni davčni upravi je potrebno vložiti dokumente za odobritev registracije, ki jih izda Ministrstvo za trgovino. Tem je potrebno priložiti še kopijo poslovne licence, potrdilo o davčni registraciji, potrdilo o uvoznem in izvoznem dovoljenju in potrdilo o carinski registraciji. Za povračilo davka je potrebno izpolniti prošnjo in jo skupaj s potrdilom o carinski deklaraciji in spremnim listom za izvoz oddati na lokalni davčni upravi

Davek na dobiček podjetij

Osnovna davčna stopnja za davek na dobiček podjetij je 33-odstotna, v določenih ekonomskih območjih pa veljajo za NTI posebne davčne olajšave. Takšni davčni stopnji sta dve, in sicer 15-odstotna in 24-odstotna. 15-odstotna stopnja davka na dobiček podjetij je možno uveljaviti:

- a. v petih PEC (Shenzhen, Shantou, Zhuhai, Xiamen in Hainan);
- b. v ETRC in Shanghai Pudong za proizvodno usmerjene dejavnosti;
- c. za tehnološko zahtevne investicijske projekte v starih mestnih predelih PEC, ETRC in ostalih odprtih obalnih območjih, ki presegajo 30 mio USD in z dolgoročnim povračilom investicij;
- d. pri podjetjih, ki opravljajo dejavnosti, povezane s transportom, energetiko in gradnjami;
- e. v PIC;
- f. pri visokotehnoloških podjetjih v VTIRC.

24-odstotna stopnja se uveljavlja:

- a. za ostale dejavnosti v starih mestnih predelih PEC, ETRC in ostalih odprtih obalnih območjih, kjer 15-odstotna stopnja ni mogoča;
- b. v OPM, odprtih mestih ob reki Jangce, v osrednji Kitajski in v OEO;
- c. na območjih, kjer se razvija turizem.

Podjetja, ki so s pogodbo zavezana, da bodo na Kitajskem delovala več kot 10 let, so od prvega dobičkonosnega leta dalje upravičena do dvoletnega plačila davka na dobiček podjetij, v naslednjih treh letih pa se ta davek plačuje le po polovični, torej 7.5-odstotni ali 15-odstotni, stopnji. Podjetja, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, gozdarstvom in živinorejo ali izvajajo svoje dejavnosti na gospodarsko zaostalih področjih, lahko po preteku tega petletnega obdobja zaprosijo za dodatno 10-letno olajšavo. V takšnem primeru se 15-odstotni davek na dobiček podjetij lahko zniža za 15 %-30 %.

Kitajsko-tuje skupne naložbe, ki sodelujejo pri gradnji pristanišč in pripomorejo k izboljšanju pristaniške infrastrukture ter imajo pogodbeno razmerje podpisano za več kot 15 let, so v prvih petih dobičkonosnih letih prav tako oproščene davka, v naslednjih petih letih pa plačujejo le polovični davek. Enako velja za vse infrastrukturne projekte podjetja z NTI v kakršni koli obliki, ki prinašajo koristi zračnemu, železniškemu in cestnemu prometu, pristaniščem, rudnikom in vodnim zbirališčem.

Storitvena podjetja z več kot 5 mio USD tujega kapitala, ki so locirana v PEC, in imajo s pogodbo določeno obratovalno dobo več kot 10 let ter finančne institucije, katerih tuj kapital presega 10 mio USD in imajo obratovalno obdobje prav tako določeno za več kot 10 let, so oproščena davka na dobiček za prvo dobičkonosno leto, v drugem in tretjem letu pa so upravičena do plačila polovičnega davka.

Visokotehnološke skupne naložbe v ETRC z desetletno obratovalno dobo so prvi dve dobičkonosni leti prav tako oproščeni plačila celotnega davka.

Nižje davčne stopnje veljajo tudi za izvozno orientirana podjetja v tistem letu, ko njihova vrednost izvoza presega 70 % celotne produkcijske vrednosti.

V primeru, da se dobiček v podjetje reinvestira, ali se z njim v LRK ustanovi novo podjetje z najmanj petletnim operativnim obdobjem, obstaja možnost, da se z odobritvijo pristojnega organa povrne 40 % že plačanega davka na reinvestirani dobiček. V celoti pa je davek povrnjen, če se dobiček ponovno neposredno investira za ustanovitev izvozno orientiranih in visokotehnoloških podjetij.

Po preteku petletnega obdobja osnovnih davčnih olajšav, so tista podjetja, ki opravljajo dejavnost iz spodbujane kategorije in so locirana v zahodnem delu države, upravičena še za dodatna tri leta do plačevanja davka na dobiček po 15-odstotni stopnji.

3.3 Zaposlovanje

Na področju zaposlovanja in upravljanja trga delovne sile je kitajska vlada oblikovala vrsto predpisov. Temeljni pravni okvir za zaposlovanje v podjetjih s tujim kapitalom daje predvsem delovno pravo, ki se dopolnjuje s *Predpisi za upravljanje delovne sile v podjetjih s tujimi investicijami*. Glavni pristojni organ je Ministrstvo za delo in socialno varnost [劳动和社会保障部: *laodong he shehui baozhang bu*], ki oblikuje in nadzira izvedbe politik, planov, zakonov in predpisov ter preureja obstoječe programe, ki zadevajo zaposlovanje in socialno varstvo. Prav tako je odgovorno za upravljanje človeških virov in socialnega

zavarovanja ter ustanovitev pravnega sistema, ki ščiti pravice delavcev in delodajalcev na lokalni ravni (Guide to Doing Business in China, 2004: 489).

Kitajsko delovno pravo določa, da lahko podjetja svobodno zaposlujejo delavce, postavljajo svoje zahteve in pogoje ter se samostojno odločajo o številu zaposlenih. Zaposlovanje lahko poteka preko več različnih kanalov, najpogosteje pa preko *zaposlitvenih agencij*, ki spadajo pod Ministrstvo za delo in socialno varnost ali pa so v pristojnosti podjetij, določenih organizacij in posameznikov. Agencije pod vladno pristojnostjo razpolagajo s široko bazo kadrov, zato lahko podjetjem posredujejo želeno delovno silo za vse zaposlitvene nivoje. Tujim podjetjem olajšajo postopek zaposlovanja in urejajo zadeve, povezane s socialnim zavarovanjem. Opozoriti velja, da je dobro, če podjetje, preden se odloči za storitve določene zaposlitvene agencije, preveri njen pravni status in dovoljenje za opravljanje dejavnosti. Šele nato agenciji predloži krajšo predstavitev podjetja, kopijo poslovne licence, zahteve glede zaposlitvene strukture in potni list zadolženega za zaposlovanje v podjetju ali na predstavištvu na Kitajskem. S predhodnim dovoljenjem pristojnega ministrstva na lokalni ravni lahko podjetje prosta delovna mesta in zahteve po kadrih oglašuje tudi preko množičnih medijev, vedno popularnejši pa postajajo tudi nekakšni »zaposlitveni sejmi«, specializirani za zaposlovanje v podjetjih. Ponavadi jih organizirajo zaposlitvene agencije, podjetja pa na njih postavijo svoje stojnice in na takšen način iščejo potreben kader. Še preden se odločijo za sodelovanje na tovrstnem »sejmu«, je priporočljivo, da najprej preverijo kvaliteto organizacije dogodka in prepoznavnost organizatorja (Guide to Doing Business in China, 2004: 492).

3.3.1 Zaposlitveni postopek

Po delovnem pravu se lahko med delodajalcem in delojemalcem oz. delojemalci podpiše individualna ali kolektivna delovna pogodba, ki nato predstavlja osnovo za medsebojne odnose na delovnem mestu. Pred sklenitvijo delovnega razmerja ima delodajalec sicer možnost preveriti kandidatovo primernost za delovno mesto s poskusno delovno dobo, ki lahko traja največ šest mesecev. Pogodba, ki jo skleneta delojemalec in delodajalec, mora vključevati trajanje delovnega razmerja, pogoje za spreminjanje pogodbe, vzroke in postopke za njeno prekinitvev ali prenehanje

ter možne odškodnine. Pogodbo je nato potrebno v 30-ih dneh od dneva podpisa overiti pri lokalnem Uradu za delo, za kar se predložijo naslednji dokumenti:

- a. original in kopija pogodbe o delovnem razmerju;
- b. kopija poslovne licence;
- c. potni list predstavnika podjetja;
- d. dokazila o izobrazbi, zdravstveno poročilo, delovna knjižica in ostale relevantne informacije o delojemalcu.

Vso potrebno dokumentacijo in informacije o kitajskih delojemalcih običajno priskrbijo zaposlitvene agencije.

Zaposlovalna politika za tuje državljane je na Kitajskem v primerjavi z drugimi državami liberalnejša (Guide to Doing Business in China, 2004: 497). Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati, so polnoletnost, dobro zdravstveno stanje, zahtevano znanje in delovne izkušnje, nekaznovanost, veljavni potni list ter delovno in rezidenčno dovoljenje. Tujci se morajo za pridobitev delovnega dovoljenja registrirati na Zaposlitvenem centru za tujce. Predložiti morajo naslednje:

- a. kopijo poslovne licence;
- b. kopijo strani v potnem listu z osebniimi podatki in veljavnim vizumom;
- c. dva izvoda izpolnjene prošnje za zaposlovanje tujih državljanov;
- d. izpolnjen obrazec za registracijo zaposlitve tujih državljanov in dvema priloženima fotografijama za osebne dokumente;
- e. original pogodbe o delovnem razmerju;
- f. poročilo o zdravstvenem stanju.

Veljavnost delovnega dovoljenja je odvisna od trajanja pogodbe o delovnem razmerju, običajno pa velja eno ali dve leti. V primeru podaljšanja je priporočljivo, da se to stori najmanj mesec pred potekom dovoljenja, saj je poznejše podaljšanje po poteku bolj komplicirano, zamudnejše in nekoliko dražje. Za podaljšanje je potrebno predložiti:

- a. originalno delovno dovoljenje;
- b. kopijo poslovne licence;
- c. kopijo potnega lista in veljavne vize;
- d. kopijo pogodbe o delovnem razmerju.

3.3.2 Prekinitev pogodbe o delovnem razmerju

V skladu z delovnim pravom lahko delodajalec brez predhodnega obvestila in soglasja delojemalca prekine delovno pogodbo v primeru, da v poskusni delovni dobi slednji ni zadostil zahtevam, da je prišlo do resnih kršitev pravil podjetja ali povzročitve škode iz malomarnosti (Wang in Zhang, 1997: 469). S 30-dnevno predhodno obvestitvijo zaposlenega lahko delodajalec prekine pogodbo, če presodi, da zaposleni zaradi zdravstvenih razlogov določenega dela ne more opravljati ali kljub usposabljanju opravlja delo nezadovoljivo.

Za odpuščanja iz ekonomskih razlogov obstajajo za delodajalca strožji formalni predpisi in procedure. Vodstvo podjetja mora sindikat ali zaposlene 30 dni vnaprej seznaniti z razmerami in razlogi za odpuščanje ter predložiti plan odpuščanja. Plan se predloži tudi Uradu za delo [劳动局: *laodongju*], ki poda svoje mnenje, šele nato lahko steče postopek za prekinitev pogodb o delovnem razmerju. Kakorkoli, ti predpisi so predvsem formalnost, v praksi pa podjetja za odpuščanja delavcev niti ne potrebujejo zelene luči s strani sindikatov in delavcev, zato je po mnenju Wanga in Zhanga (1997) vprašljivo, v kolikšni meri ti predpisi pravzaprav preprečujejo, da bi npr. podjetje po odpustu stare delovne sile zaposlilo novo.

Delojemalec lahko pogodbo o delovnem razmerju takoj prekine med šestmesečno poskusno delovno dobo in v primerih, ko mu je bila na delovnem mestu kratena osebna svoboda ali pa je bil žrtev nasilja oz. groženj. Če želi pogodbo prekiniti zaradi kateregakoli drugega razloga, mora o tem obvestiti vodstvo najmanj 30 dni prej.

3.3.3 Plače in delovni čas

Pri oblikovanju plačnega sistema so podjetja dokaj neodvisna. Vodstvo na osnovi obstoječih povprečnih plač v sektorju samo določi višino mesečnih dohodkov zaposlenih in pogoje za njihovo povišanje. Plače se v večini primerov določijo letno in izplačujejo mesečno v zneskih, ki ustrezajo dvanajstini posamezne letne plače. Zaposleni na urni ali tedenski osnovi prejemajo plačilo dnevno oz. tedensko. Višina letnih plač se prilagaja spreminjajočim se makroekonomskim okoliščinam v LRK.

Plača je običajno sestavljena iz osnovne plače, dela plače za izjemno uspešno opravljeno delo, dodatkov in plačil za nadure ter ne sme biti nižja od minimalne zjamčene plače, ki jo je določil lokalni Urad za delo. Minimalna plača ne vsebuje plačila za nadure, plačila za nočno delo in plačila za delo v posebnih okoliščinah. Plačilo za nadure mora znašati najmanj 150 % osnovne urne postavke, plačilo za delo na dela prost dan pa 300 % osnovne urne postavke, ki mora biti določena s pogodbo. Zaposlenim, ki so od dela odsotni zaradi bolezni, mora delodajalec izplačati najmanj 80 % minimalne plače, čeprav velja, da Kitajci redko koristijo bolniški dopust, ker se bojijo, da bi zaradi tega izgubili delo (Pavlin po Murku, 2005).

Delovno pravo določa osemurni delovni dan [八小时工作制: *baxiaoshi gongzuozhi*] in v povprečju 40-urni delovni teden. Določeno je tudi, da morajo imeti zaposleni na vsakih sedem delovnih dni [工作日: *gongzuori*] najmanj en dela prost dan. Za nadure sicer velja mednarodni standard, ki določa največ eno dodatno uro dela na dan, vendar se tega v veliki meri držijo le v državnih podjetjih [国有企业: *guoyou qiye*], v privatnih podjetjih [私有企业: *siyou qiye*] pa se delovni čas podaljša tudi do sedem ur. Raziskave, narejene v podjetjih s tujim kapitalom, so pokazale, da je v provincah Guangdong in Fujian povprečen delovni dan dolg 11 ur, včasih pa celo 17 ur in brez prostega dneva v tednu (Wang in Zhang, 1997: 478). Takšen delovni ritem ponavadi letno nanese okrog 300 delovnih dni (Pavlin po Murku, 2005).

3.3.4 Socialno zavarovanje [社会保险: *shihui baoxian*]

Socialno zavarovanje se financira s prispevki delodajalcev in delojemalcev, participacija pri tem pa je obvezna, saj je pravica zavarovanca utemeljena zgolj z vplačanimi prispevki, brez posebnega ugotavljanja materialnega položaja zavarovanca (Stanovnik, 2002: 156). Na Kitajskem prispevke za pokojnine, zdravstveno zavarovanje in nezaposlenost plačuje tako delojemalec kot delodajalec, nadomestila za porodniško dobo in čas, ko je zaposleni od dela odsoten zaradi poškodbe pri delu, pa krije le delodajalec. Do vsakega petega dneva v mesecu mora podjetje pristojnim zavodom predložiti poročilo o socialnem zavarovanju in prispevkih, ki jih delodajalec odšteje od mesečnih bruto plač zaposlenih in jih mora nato najkasneje v treh dneh tudi nakazati.

3.3.5 Reševanje sporov

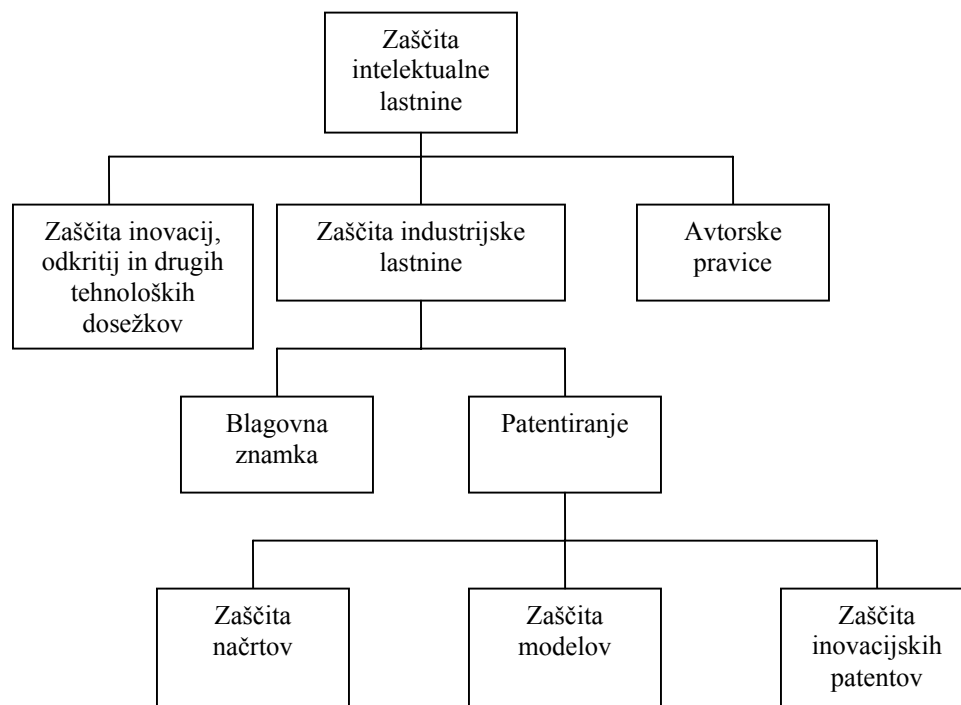
Predpisi za reševanje sporov v podjetjih v LRK so prešli v veljavo leta 1993. V skladu z njimi se lahko tudi nastali spori med delodajalcem in delojemalcem rešujejo s štirimi mehanizmi: pogajanje, posredovanjem, arbitražo ali s sodnim procesom.

Za reševanje sporov s posredovanjem se sestavi poseben komite, ki je sestavljen iz predstavnikov vodstva, predstavnikov delavcev in sindikata, ki ima vlogo posrednika. Wang in Zhang (1997) sta mnenja, da ima ta metoda sicer svoje prednosti, vendar pa poudarjata, da sindikat [工会: *gonghui*] ni neodvisna organizacije in se lahko v primeru, da gre za državno podjetje, nagiba k vodstvu. Enakega mnenja sta tudi za arbitražo, saj arbitražni komite prav tako sestavlja sindikat, predstavniki delavcev in poleg tega še predstavniki Urada za delo. Na tem mestu opozarjata, da mora v primeru nastanka spora v skupni naložbi med kitajskim državnim podjetjem in tujim investitorjem slednji to dejstvo upoštevati, preden se odloči za reševanje sporov s posredovanjem sindikata ali arbitražo.

3.4 Zaščita intelektualne lastnine

Politika odpiranja Kitajske svetu je povzročila tako v trgovini kot tudi na kulturnem področju velik porast aktivnosti, povezanih z intelektualno lastnino. Zaradi mednarodnega pritiska je Kitajska v dvajsetih letih reform storila velik korak naprej v zaščiti intelektualne lastnine, saj je na tem področju vzpostavila dvotirni sistem, ki vključuje administrativne ukrepe in pravne postopke. Na podlagi civilnega prava [民法: *gongminfa*] je vlada zagotovila učinkovitejšo pravno zaščito intelektualne lastnine, ki danes pokriva avtorske pravice [版权: *banquan*], patentne pravice [专利权: *zhuanliquan*] in zaščito blagovne znamke [商标: *shangbiao*].

Slika 3.2: Sistem zaščite intelektualne lastnine v LRK

Razmere na področju zaščite intelektualne lastnine so se izboljšale tudi z vstopom Kitajske v STO, nedvomno pa bo trajalo še dosti časa, preden bo to področje v celoti urejeno. Drago Lemut iz podjetja Le-Tehnika opozarja na neprijetnost, ki je po drugi strani pravzaprav zanimiv podatek, da so kitajski delavci pripravljene delati dvojni delovni čas, lahko bi rekli neke vrste »dnevno« in »nočno« izmeno:

.../kitajski delavci imajo to slabo lastnost, da ponoči marsikdaj na skrivaj organizirajo proizvodnjo za konkurenčno podjetje. Še posebno pogosto naj bi se to dogajalo v podjetjih s skupnim vlaganjem./.../Na vsakem vogalu prodajajo ponaredke ur *Rolex*, obutve *Nike* in srajc *Hugo Boss*, ki so izdelani tako dobro, da niti poznavalsko oko ne opazi, da ne gre za izvirnike. Nič čudnega, da tako dobro kopirajo, saj ponaredke mnogokrat izdelajo kar na istih strojih kot matično podjetje! (Podjed po Lemut, 2005)«.

3.4.1 Avtorske pravice

Leta 1990 je kitajska vlada na 15. zasedanju stalnega komiteja sprejela *Zakon o avtorskih pravicah* [版权法: *banquanfa*]. Ta v 8. členu določa, da je za uveljavljanje tega zakona pristojna

Državna uprava za zaščito avtorskih pravic [国家版权局: *guojia banquanju*]. Njene naloge so predvsem preiskovanje primerov kršenja avtorskih pravic, izvedba registracijskega postopka, ustanavljanje upravnih in arbitražnih agencij za reševanje sporov, vodenje nadzora nad avtorskimi pravicami v državni lasti in nadzora nad delovanjem uprav za zaščito avtorskih pravic na lokalnih ravneh.

Zakon o avtorskih pravicah ščiti pravice do izdajanja del, popravljajanja izdaj, reprodukcij, distribucije, zakupov, razstav, predstav, predvajanj, oddajanj, prevodov, kompilacij ipd.

Dela kitajskih pravnih oseb ali drugih organizacij so ne glede na objavo lahko zaščitena z avtorskimi pravicami, vendar šele po tem, ko je delo v celoti zaključeno. Enako velja za avtorske pravice tujih državljanov, vendar le v primeru, da je bilo delo objavljeno na Kitajskem. Med dela se štejejo vsa pisana in ustna dela, glasba, dramska dela, koreografije, fotografska dela,

kinematografija, skice, načrti, zemljevidi, sheme, modeli, software oprema in vsa ostala dela, določena z zakonom oz. predpisi.

3.4.2 Zaščita patentov

Za zaščito patentov je odgovorna Patentni urad [专利局: *zhuanliju*] in je del Državne pisarne za intelektualno lastnino [中华人民共和国知识产权局: *zhonghua renmin gongheguo zhishichanquan ju*]. Urad obravnava prispelne prošnje in v skladu z zakonom dodeljuje patentne pravice ter deluje v pristojnosti provincialnih vlad, vlad v avtonomnih regijah in v mestnih pod centralno oblastjo. Slednje so odgovorne za urejanje patentov registriranih v tujini. Prav tako so odgovorne za preiskovanje in pripisovanje kazni v primeru kršitve patentnih pravic, reševanje morebitnih sporov in uveljavljanje ter spoštovanje obstoječe zakonodaje.

Podjetja, ki želijo svoje patente zaščititi, lahko prošnjo sestavijo in predložijo uradu sami ali pa najamejo posebej za to specializiranega posrednika, ki mora imeti za opravljanje tovrstnih storitev posebno pooblastilo Patentnega urada. Vsi priloženi dokumenti morajo biti prevedeni v kitajski jezik. V primeru, da sta za pridobitev posamezne patentne pravice opredeljena najmanj dva prosilca in pri tem ne sodeluje posrednik, se kot nosilec šteje tisti, ki je v prošnji zapisan na prvem mestu, razen, če ta ne določa drugače. Patentnemu uradu se za pridobitev patentnih pravic priložijo naslednji dokumenti:

- a. prošnja, v kateri je podano ime inovacije, načrta oz. modela, ime inovatorja oz. oblikovalca, ime in naslov prosilca itd.;
- b. jasen opis modela, načrta oz. inovacije;
- c. seznam zahtev, ki jasno določajo, v katerih okoliščinah patentne pravice veljajo;

Za pridobitev patentnih pravic pri načrtih je potrebno priložiti še:

- d. skico ali fotografijo načrta, ki ne sme biti manjša od 3 cm x 8 cm in večja od 15 cm x 22 cm;
- e. prototip ali model izdelka, narejenega po načrtu.

Potem ko Patentni urad prejme vso potrebno dokumentacijo, mora najkasneje v 18-mesecih od datuma prejema izdati prosilcu registracijski certifikat in patentne pravice objaviti. Patentne pravice za inovacije veljajo največ 20 let, za modele in načrte pa največ 10 let. Lastnik patenta lahko patentira proizvode in postopke sam ali pa za to s koncesijo pooblasti nekoga drugega. V posebnih primerih lahko to stori tudi Patentni urad, vendar mora za to pridobiti dovoljenje lastnika licence, ki nato dobi ustrezno denarno plačilo. V primeru, da ta ni zadovoljen z odločitvami Patentnega urada, mora najkasneje v treh mesecih po predaji licence vložiti pritožbo na sodišče in primer se zaključi s sodnim postopkom.

Celotni postopek za pridobitev patentnih pravic za inovacijo traja na Kitajskem od 3 do 4 leta, za modele od 8 do 18 mesecev, najhitreje pa se zaključi postopek za patentiranje načrtov, in sicer najhitreje v 5-ih in najkasneje v 12-ih mesecih.

Inovacija ali model lahko prejme status patenta v primeru, da predstavlja novost, inovativnost in uporabnost. Koncept novosti pomeni, da noben podoben model oz. inovacija še ni bila predstavljena javnosti oz., da za isti proizvod še ni bila vložena prošnja za pridobitev patentnih pravic. Inovativnost se nanaša na to, da se mora patent od drugih podobnih proizvodov vidno razlikovati in mora biti na nek način tudi boljši. Uporaben patent pa je tisti, ki z uporabo prinese pozitivne rezultate (Wang in Zhang, 1997: 450).

3.4.3 Registriranje blagovne znamke

Registracija blagovne znamke je preprost administrativni postopek, ki ne zahteva večjih stroškov (Devonshire-Ellis, 2003: 158) in poteka v skladu z *Zakonom o blagovnih znamkah*, ki je bil implementiran leta 1983. V 1. členu je zapisano, da omenjeni zakon ščiti ekskluzivne pravice lastnika blagovne znamke za njeno uporabo in interese potrošnikov ter spodbuja razvoj socialističnega tržnega gospodarstva. Na Kitajskem poteka zaščita blagovne znamke po principu

»first to file«, kar pomeni, da ima pravico do uporabe blagovne znamke izključno tisti, ki jo prvi registrira in pri tem ni pomembno, ali je bila ta blagovna znamka že kdaj registrirana zunaj LRK.

Za uveljavljanje *Zakona o blagovnih znamkah* [商标法: *shangbiaofa*] in registracijo obstajajo številni administrativni organi. Med najpomembnejše spada Urad za blagovne znamke [商标局: *shangbiaojū*], ki je v neposredni pristojnosti Uprave za industrijo in trgovino in predstavlja vladno avtoriteto za registracijo blagovnih znamk. Urad za upravljanje z blagovnimi znamkami je pristojen za nadzor vseh zadev, povezanih z zaščito blagovnih znamk, podobno pa imajo tudi Direkcije za urejanje zadev, povezanih z blagovnimi znamkami, ki so locirane v vseh pomembnejših mestih. Za reševanje nastalih sporov na tem področju je odgovoren Upravni odbor za pregled in presojanje blagovne znamke. Na provincialni ravni so za zaščito pravic do uporabe registriranih blagovnih znamk in za preiskovanje kršitev pristojni Uradi za industrijo in trgovino.

Kot blagovna znamka se lahko registrirajo vsi vidni simboli, po katerih se določen proizvod oziroma storitev loči od drugega oziroma od druge in vključujejo posamezne črke, znake, diagrame, številke, 3-D znake, barve ali njihovo kombinacijo (Devonshire-Ellis, 2003: 188).

Tuja fizična oseba ali tuje podjetje lahko na Kitajskem za registracijo svoje blagovne znamke zaprosi na podlagi dogovorov med matično državo in LRK ali na podlagi relevantnih mednarodnih dogovorov, katere podpisnici sta obe državi. Podjetja s tujo naložbo lahko postopek za registracijo opravijo sama, podjetja v popolni tuji lasti pa lahko to storijo le s pomočjo za to specializiranega posrednika oz. agenta, ki ima za tovrstne storitve posebna vladna pooblastila.

Pri registraciji blagovne znamke na Uradu za blagovne znamke je potrebno predložiti sledeče dokumente:

- a. izpolnjeno prošnjo za registracijo blagovne znamke;
- b. pooblastilo;
- c. pet kopij reprodukcije blagovne znamke;
- d. prošnjo za »prednostno registracijo« v primeru, ko podjetje zanjo izpolnjuje vse pogoje.

Prevodi v kitajski jezik morajo biti priloženi skupaj z originalom. Če je prošnja v skladu z *Zakonom o blagovnih znamkah*, jo pristojni urad odobri in uradno objavi. Na odločitev urada se lahko najkasneje v treh mesecih od objave blagovne znamke pritoži kdorkoli, saj v tem obdobju blagovna znamka še ni intelektualna lastnina. V takšnem primeru mu Direkcija za urejanje zadev, povezanih z blagovno znamko, pošlje *»Obrazec za ugovor na odločitev urada glede odobritve blagovne znamke«*, ki ga mora nasprotna stran najkasneje v 30-ih dneh od prejema vrniti pošiljatelju, ki nato ponovno pregleda obe prošnji in na osnovi dejstev in dokazov poda novo odločitev. V primeru, da urad v treh mesecih po uradni objavi na sprejete odločitve ne prejme nobenih pritožb, lahko prosilcu izda registracijski certifikat, blagovno znamko pa ponovno uradno objavi. S pooblastitvijo se lahko pravica do uporabe registrirane blagovne znamke prenese tudi na drugo fizično oz. pravno osebo. Za pridobitev pooblastila morata odstopnik pravice in pooblaščenec Uradu za blagovne znamke skupaj predložiti *»Prošnjo za dodelitev pravice do uporabe registrirane blagovne znamke«*, nato pa slednji postopek nadaljuje sam.

Celoten postopek za pridobitev registracijskega certifikata traja v povprečju 18 mesecev, registrirana blagovna znamka pa je veljavna največ 10 let. Če želi lastnik njeno veljavnost podaljšati, mora najmanj v šestih mesecih pred potekom registracijskega certifikata, izpolniti potrebno prošnjo in jo predložiti uradu. V primeru, da urad v predpisanem roku ne prejme prošnje, se veljavnost blagovne znamke sicer podaljša za šest mesecev, vendar po preteku tega obdobja v primeru neodzivnosti lastnika blagovne znamke certifikatu veljavnost dokončno poteče.

Če je blagovna znamka zaščitena v matični državi, to nikakor ne pomeni, da je zaščitena tudi na Kitajskem oziroma kjerkoli drugod. Za mednarodno zaščito blagovne znamke veljajo posebni kriteriji, ki določajo, da se mora z njo poslovati v najmanj petih državah, kjer mora biti dobro prepoznavna in veljati kot mednarodni simbol (Devonshire-Ellis, 2003: 157).

Če registrirate blagovno znamko *»Red Rooster's Restaurant v Texasu*, še ne pomeni, da imate pravico preprečiti, da nekdo drug odpre restavracijo z identičnim imenom v Shenzhenu, razen če lahko dokažete, da je *»Red Rooster's Restaurant«* mednarodna veriga in, da nekdo v Shenzhenu samo koristi vaše ime.« (Devonshire-Ellis, 2003: 157)

Urad za blagovne znamke sprejema prošnje na podlagi Pariške konvencije in bilateralnih dogovorov [双边协定: *shuangbian xieding*] med državama. V povezavi s tem lahko tuja stran na Kitajskem registrira svojo blagovno znamko po principu »prednostne registracije«, kar v praksi pomeni, da če je bila blagovna znamka že registrirana v tujini, ima zagotovljeno prednost pred tistimi, ki svoje pravice prvič ščitijo na Kitajskem.

Zakon o blagovnih znamkah zagotavlja posebno zaščito znanim tujim blagovnim znamkam, saj preprečuje njihovo kopiranje, imitiranje in prevajanje z namenom zavajanja javnosti tudi če le-ta na Kitajskem ni registrirana. Kriteriji, ki določajo ali je blagovna znamka znana ali ne, so javno prepoznavanje, trajanje njene neprekinjene uporabe in razširjenost trženja blagovne znamke v globalnem smislu.

3.4.4 Ukrepi proti kršenju pravic, povezanih z intelektualno lastnino

Kitajska zakonodaja predvideva za intelektualno lastnino v primeru kršitev tako upravne kot sodne postopke. Upravni postopki vključujejo opozorila, ukaze za prenehanje kršenja intelektualne lastnine, zaplembo nezakonitih dobičkov, denarne kazni in odškodnine za storjeno škodo. Če se kršenje intelektualnih pravic sprevrže v spor, se ta lahko reši s posredovanjem, v primeru neuspešnosti pa se lahko spor prenese na sodišče in rešuje s sodnim postopkom. Kadar je oškodovana stran mnenja, da ji lahko nadaljevanje kršenja intelektualnih pravic povzroči nepopravljivo škodo, lahko zaprosi sodišče, da zamrzne kršiteljevo premoženje, še preden se primer sploh institucionalizira.

Oškodovanec lahko za pomoč pri reševanju nastalega spora zaprosi tudi relevantne upravne organe na okrožni ali višji ravni z območja, kjer je kršenje pravic intelektualne lastnine nastalo, ali pa reševanje prevzamejo za to specializirani agenti. Pri tem mora oškodovanec upravnemu organu predložiti pisno prošnjo, obstoječi dokaz o lastništvu intelektualnih pravic in dokaze o kršitvi. Po prejemu dokumentov se mora upravni organ najkasneje v 15-ih dneh odločiti, ali bo prošnji ugodil in o tem pisno obvestiti prosilca oziroma njegovega zastopnika. Kompetentni upravni organ lahko nato kršitelju naloži denarno kazen v višini, ki jo zahteva oškodovanec.

Višina odškodnine za kršenje avtorskih pravic se izračuna na osnovi neposredne storjene škode in stroškov, nastalih zaradi preprečevanja kršitve. Pri kršenju pravic, povezanih z blagovno znamko in patenti, pa se ta znesek določi glede na dobiček, ki ga je kršitelj pridobil zaradi kršitve, ali pa na osnovi stroškov, ki so nastali zaradi povzročene škode. V primeru, da je lastnik pravic do intelektualne lastnine nezadovoljen z odločitvami upravnega organa, lahko v 15-ih dneh od prejema obvestila pri višjem upravnem organu ali lokalni vladi vloži pisni zahtevek o ponovni preučitvi primera. Če je zahtevek upravičen, pristojni organ v dveh mesecih primer ponovno preuči in o tem zopet pisno obvesti lastnika pravic, ki se lahko nato v primeru vnovičnega nestrinjanja pritoži na ljudsko sodišče.

Kljub dejstvu da se zakonodaja in nadzor na področju zaščite intelektualne lastnine na Kitajskem neprestano nadgrajujeta in izpopolnjujeta, pa zaradi velikosti kitajskega ozemlja in njenega prebivalstva centralna vlada še vedno s težavo preprečuje številne piratske aktivnosti in ostale kršitve, zato se nadzor in uveljavljanje zakonodaje v veliki meri selita predvsem na lokalno raven. V ta namen je vlada leta 1993 v vseh večjih mestih ustanovila posebna ljudska sodišča, ki so pristojna izključno za reševanje zadev, povezanih z intelektualno lastnino. Čeprav je bil to velik korak proti vzpostavitvi boljšega pravnega sistema, pa je uresničevanje le-tega še vedno relativno neučinkovito in nedosledno. Zaradi pomanjkanja sredstev in primernih kadrov ter nepredvidljivosti sodnih postopkov ostaja reševanje sporov preko sodišč tvegan in drag odgovor na kršenje pravic, povezanih z intelektualno lastnino (Spierer, 1999).

3.5 Zemljiška zakonodaja

Na Kitajskem se zemlja deli na državno in kolektivno. V 9. členu kitajske ustave je zapisano, da so »vse zemeljske surovine, vodovja, gozdovi, gorovja, obdelovalne in neobdelane površine ter obale v lasti države in vseh državljanov LRK, razen surovin, vodovij, gorovij, gozdov, obdelovalnih in neobdelanih površin ter obale, ki je v kolektivni lasti«. Vsa zemlja v mestih je, kot to določa 10. člen, le v državni lasti. Država lahko zemljo dodeli v uporabo posameznim enotam, ki so v kolektivni lasti ali pa v lasti vseh kitajskih državljanov, na osnovi pogodbe pa tudi domačim in tujim pravnim oziroma fizičnim osebam. *Zakon o upravljanju zemlje* določa, da je zemlja na podeželju in v predmestjih kolektivna, razen tiste, ki je po zakonu v državni lasti, kar

pravzaprav pomeni, da je v državni lasti v bistvu vsa. Dodeljevanje zemlje je v pristojnosti provincialnih vlad in nosilec pravic do uporabe mora dodeljeno zemljo uporabljati izključno za namene, določene v sklenjeni pogodbi. Po njenem preteku se zemljišče zopet vrne pod državno oziroma kolektivno last.

3.5.1 Pravice do uporabe zemljiške posesti

Ker je država ekskluzivna lastnica zemljiške posesti, se ta ne more prosto prodajati, lahko pa se prodajajo pravice do uporabe, ki se pridobijo na dva načina, in sicer z odobritvijo ali dodelitvijo. Pri prvi se pravice do uporabe zemlje pridobijo za točno določeno obdobje, v drugem primeru pa je najem zemljišča časovno neomejen. Pravice do uporabe se odvzamejo v primeru, da je podjetje s svojo dejavnostjo prenehalo ali je le-to preselilo drugam, v primeru, da se je namembnost zemljišča zaradi druge planske sheme spremenila ali da zemljiška posest ni bila koriščena za namene, določene v pogodbi.

Zemlja je prenosljiva na dva načina. Prvi način je prenos pravic do uporabe državne zemlje na pravno ali fizično osebo in se imenuje »dodelitev pravic« [出让: *chu rang*], drugi način pa je prodaja zemljišča ene pravne oziroma fizične osebe drugi in gre za neke vrste »ponovno dodelitev pravic« [转让: *zhuan rang*], vendar se tudi tukaj namembnost zemljišča ne spreminja in ostaja ista, kot je določeno v prvotni pogodbi (Wang in Zhang, 1997: 547). Prodaja zemljiške posesti drugi pravni oziroma fizični osebi pa je prepovedana v naslednjih okoliščinah:

- a. če je v skladu z zakonom pravica do uporabe preklicana;
- b. če je lastnik udeležen v kakršnemkoli sporu;
- c. če v primeru skupne naložbe za prodajo ni soglasja vseh partnerjev;
- d. če zemljiška posest ni registrirana v skladu z zakonom in zanjo ne obstaja registracijski certifikat;
- e. če sta sodišče ali pristojni upravni organ pravice do uporabe zemljiške posesti zamrznila.

Pravice za uporabo zemljiške posesti se lahko pridobijo za različna časovna obdobja, kar je odvisno predvsem od dejavnosti oz. namena uporabe. Tako se lahko najemno razmerje z možnostjo podaljšanja sklene za največ:

- a. 70 let za rezidenčne namene;
- b. 60 let za tehnološke, znanstvene, izobraževalne, medicinske in kulturne investicijske projekte;
- c. 40 let za industrijske in komunikacijske projekte;
- d. 30 let za finančne institucije, turistične projekte, poljedelstvo, živinorejo in ribištvo;
- e. 20 let za ostale komercialne in storitvene dejavnosti.

3.5.2 Pravne podlage za prenos pravic do uporabe zemljiške posesti

Od leta 1978 dalje so bili še posebej v južni Kitajski in priobalnih mestih izpeljani številni investicijski projekti, katerih glavni cilj je bil predvsem razvoj zemljiških posesti, kar je lokalne vlade prisililo k oblikovanju novih predpisov, ki bi regulirali to področje. Že leta 1986 je tako mestna vlada v Šanghaju oblikovala posebno politiko za razvoj trga nepremičnin oz. zemljiške posesti. Leto kasneje je ta vlada razglasila še *Metode za dodelitev pravic do uporabe zemljišč*, leta 1988 pa je bil k sami ustavi dodan amandma, ki je določal, »da je pravica do uporabe zemlje prenosljiva v skladu z zakonom«, in vse od leta 1949 je bilo to v LRK prvič sploh dovoljeno. Prva posledica ustavne spremembe je bila, da so postale zemljiške posesti tržno blago in tako se je na Kitajskem razvil trg nepremičnin. Druga posledica pa je bila, da se je med lokalnimi vladami razvila določena mera tekmovalnosti v tem, katera bo najbolj oblikovala in implementirala politike za razvoj zemljiških posesti in s tem povezanega trga. Zaradi tovrstnih dogodkov je začela centralna vlada strožje nadzirati delovanje lokalnih vlad na južnem in obalnem delu Kitajske, sočasno pa so domači in tuji investitorji začeli od centralne vlade zahtevati boljšo pravno zaščito na tem področju in kritizirati nenadne spremembe v politikah centralnih vlad. Poleg vsega se je pojavil problem pregrevanja državnega gospodarstva in vlada se je tako odločila, da v priobalnih mestih in provinci Guangdong nekoliko upočasni prehitel razvoj (Wang in Zhang, 1997: 549). To je storila z dopolnitvijo obstoječe zemljiške zakonodaje in s številnimi novimi predpisi glede prenosa oz. prodaje pravic do uporabe zemljiške posesti, ki

vključujejo *Zakon o upravljanju z nepremičninami*, *Predpise za dodeljevanje zemljiških posesti*, *Zakon Ljudske republike Kitajske o upravljanju zemljiških posesti* in *Ukrepe za razvoj in upravljanje zemljiških posesti s tujimi naložbami*.

Za izvajanje nepremičninskih poslov *Zakon o upravljanju z nepremičninami* predvideva ustanavljanje posebnih podjetij za razvoj zemljiških posesti, ki morajo za izvajanje svoje dejavnosti od Uprave za industrijo in trgovino prejeti poslovno licenco. Takšno »razvojno podjetje« se lahko ustanovi v obliki podjetja v popolni tuji lasti ali v obliki skupne naložbe in nato izvaja razvojne projekte. V primeru, da določen razvojni projekt zahteva 2000 *mu*¹³ ali manj zemljiške posesti in vrednost investicije ne presega mej, za katere so odgovorne lokalne vlade, ga lahko odobri relevantni upravni organ na lokalni ravni. Za odobritev investicijskega projekta, ki presega 2000 *mu*, pa je pristojna centralna oblast.

Pridobitev odobritve za razvojni investicijski projekt je za tuje investitorje pomembna procedura, za katero so pristojni organi na različnih ravneh kitajske javne uprave, kar je seveda odvisno od vrednosti investicije. Pred začetkom izvedbe mora investitor pridobiti naslednje dokumente:

- a. dovoljenje za uporabo zemljišča, ki ga izda Zemljiški urad;
- b. dovoljenje za prenos pravic do uporabe zemljišča;
- c. odobritev Urada za javno varnost;
- d. odobritev Urada za varstvo okolja;
- e. odobritev Ministrstva za gradnje;
- f. dovoljenje za domačo prodajo;
- g. odobritev Urada za planiranje;

Ponekod, npr. v Dongguanu in Shenzhenu, lokalne oblasti zahtevajo, da morajo biti vsi zgoraj omenjeni dokumenti overjeni s strani notarja, drugače nimajo pravne vrednosti. Wang in Zhang (1997) sta ugotovila, da ta predpis ni v skladu s pogodbenim pravom, ki določa, da je overitev dokumentov neobvezna, v praksi pa je to odvisno od mesta do mesta in od province do province.

---

¹³ Mu [亩] je kitajska enota za površino, ki je enaka 0.0667 hektarja.

Kadar želi podjetje s tujim kapitalom pridobiti pravice do uporabe določene zemljiške posesti v državni lasti, mora prošnjo vložiti na Zemljiški urad. Ta po pregledu preda celotno zadevo na Urad za planiranje, ki določi kraj oz. prostor, in izda dovoljenje za uporabo zemljišča. Dovoljenje je veljavno eno leto in se lahko najmanj 10 dni pred potekom podaljša za največ pol leta. V primeru kitajsko-tuje skupne naložbe postopek pridobitve pravic do uporabe zemljiške lastnine ponavadi izpelje kitajski partner. Za najem državne zemlje se plačuje najemnina, ki je lahko nižja, ali pa je podjetje plačila v celoti oproščeno, če gre za razvojne projekte na področju kmetijstva, živinoreje, gozdarstva ali ribištva, če gre za skupne naložbene projekte v sodelovanju s kitajskimi občinskimi podjetji ali če gre za gradbene projekte, povezane z transportom, infrastrukturo in energetiko.

3.5.3 Davki

Davki, povezani z lastništvom in prenosom pravic do uporabe zemljiške posesti, se na Kitajskem razlikujejo od regije do regije. Osnovna davka sta davek na dobiček od prenosa pravic do uporabe zemljiške posesti in davek na nepremičnine.

Davek na dobiček od prenosa pravic do uporabe zemljiške posesti

Kot že samo ime pove, je davčna osnova tega davka dobiček, ki nastane pri prenosu pravic do uporabe zemljiške posesti in ostalih nepremičnin v državni lasti. Davčni zavezanci so vse fizične in pravne osebe, ki prenesejo te pravice na drugo fizično ali pravno osebo in s tem pridobijo dobiček. Pri prenosu pravic do uporabe se dobiček izračuna tako, da se od prodajne vrednosti odštejejo vsi prvotni stroški, povezani s pridobitvijo teh pravic, stroški, povezani z razvojem zemljišča, vsi davki, povezani s prenosom zemljišča, ter ostali stroški, ki jih določi Ministrstvo za finance. Davek je progresiven in se glede na dobljeni dobiček izračunava po štirih davčnih stopnjah.

Tabela 3.3: Davčne stopnje davka na dobiček od prenosa pravic do uporabe zemljiške posesti

Dobiček	Davčna stopnja
če ne presega 50 % vsote vseh odšteti stroškov	30 %
če je enak ali večji od 50 % in manjši od 100 % vsote vseh odšteti stroškov	40 %
če je enak ali večji od 100 % in manjši od 200 % vsote vseh odšteti stroškov	50 %
če je enak ali večji od 200 % vsote vseh odšteti stroškov	60 %

Vir: Guide to Doing Business in China, 2004: 322

Davek na nepremičnine [房产税: fangdichanshui]

Davek na nepremičnine se deli na davek, ki se na nepremičnine plačuje na podeželju in na davek, ki se na nepremičnine plačuje v mestih. Najnižja davčna stopnja se pri prvem giblje med 1 do 5 RMB na m², najvišja pa od 2 do 10 RMB na m². Pri drugi obliki davka na nepremičnine so davčni zavezanci vsi, ki razpolagajo s pravicami do uporabe zemlje ali pa so lastniki kakršnekoli druge nepremičnine v večjih in manjših kitajskih mestih ali industrijskih območjih. Davek se določi na osnovi kvadrature površine določene nepremičnine in lokacije, kjer se ta nahaja. V večjih mestih zanaša letni davek na m² od 0.5 do 10 RMB, v srednje velikih mestih od 0.4 do 8 RMB, v manjših mestih od 0.3 do 6 RMB, v majhnih mestih in industrijskih središčih pa od 0.2 do 4 RMB.

4 SKLEP

Skupaj z rastjo kitajskega gospodarstva in nadaljnjim odpiranjem države, se na kitajskem trgu spreminjajo tudi priložnosti za multinacionalna podjetja. V več kot 25-ih letih neprekinjenega reformiranja gospodarstva je Kitajski uspelo obdržati visoko rast BDP in izboljšati investicijsko okolje. Razvita infrastruktura, boljše kvalificirana delovna sila, najrazličnejše vladne politike in izpopolnjene pravne podlage so razlogi, da je postala Kitajska trg, privlačen tako za večja kot

manjša podjetja, ki želijo znižati proizvodne stroške in izboljšati svojo konkurenčnost na regionalni in globalni ravni. Vse to so razlogi, zaradi katerih se za investicije na Kitajsko odloča vedno več slovenskih podjetij. Po podatkih Gospodarske zbornice Slovenije je na Kitajskem trenutno preko petindvajset slovenskih podjetij. Veliko od teh ima odprta le predstavništva, eno samo je podjetje v popolni tuji lasti, ostala pa skupaj s kitajskim partnerjem delujejo v obliki skupnih naložb. Čeprav si je večina od teh podjetij že nabrala dragocene izkušnje, pa verjetno obstaja še mnogo takšnih, ki Kitajsko še »tipajo« in tehtajo slabosti in prednosti, ki bi jih prinesle investicije na to daljnovzhodno tržišče. Še posebej pa se mi zdi tema za slovenska podjetja relevantna zato, ker velika večina vlaga na tržišča, ki so nam tako geografsko kot tudi kulturno blizu in nekatera se niti ne zavedajo, da se poslovne prakse drugod od teh bistveno razlikujejo, kar še posebej velja za arabske in azijske države.

Kljub visoki gospodarski rasti ostaja Kitajska zelo neenakomerno razvita in tako se večina tujih naložb koncentrira na najrazvitejšem in najbolj dostopnem vzhodnem obalnem delu države, kar ta prepad še povečuje. Da bi v zahodni in osrednji Kitajski spodbudila tuje naložbe, je vlada sicer oblikovala posebne razvojne politike, vendar se po besedah g. Ulage zaradi nerazvite infrastrukture za takšne lokacije odločajo le redka podjetja. Kot posledica razvitosti in pestrosti trga se je na vzhodu Kitajske oblikovala zahtevna potrošniška družba, ki v več pogledih postaja podobna zahodni, vendar še vedno vsebuje elemente, ki jo od te tudi ločujejo. Pri trženju proizvodov, namenjenih kitajskemu trgu, je zato potrebno upoštevati specifične lastnosti kitajskega potrošnika, ki so na nek način še vedno v tesnem stiku s tradicionalno kitajsko kulturo in mentaliteto, vsekakor pa na njegovo vedenje vplivajo tudi posebne vladne politike, kot npr. »politika enega otroka«. Poleg *guo qing* je za poslovni uspeh potrebno upoštevati in se seznaniti s posebnostmi kitajskega pogajalskega vedenja, v katerem lahko zaznamo vse temeljne prvine konfucianizma: hierarhijo, kolektivizem, ohranjanje »obraza« ter spoštovanje tradicije in starosti. Posebno mesto pri tem imajo tudi *guanxi*, ki temeljijo na sistemu recipročnosti in predstavljajo enega pglavitnih ključev do uspeha, saj Kitajcem dobri medosebni odnosi, ki gradijo zaupanje, dostikrat pomenijo veliko več, kot podpisana pogodba. Vse to so pomembni sociokulturni faktorji, ki po izkušnjah mnogih poslovnežev, tudi slovenskih, pomembno vplivajo tako na kratkoročne kot tudi dolgoročne poslovne uspehe in učinkovitost pri doseganju zastavljenih ciljev. Tako lahko potrdim hipotezo H1, ki pravi, da na Kitajskem sociokulturni faktorji

pomembno vplivajo na poslovne uspehe, kajti Kitajska je *kultura z visokim pomenom konteksta*, kamor lahko prištevamo sociokulturne komponente kot npr. *guanxi*, upoštevanje *guo qing* in »obraz«. Poleg sociolukturnih faktorjev pa ne smemo pozabiti, da je kitajsko zavest oblikovala tudi ideologija in številne politike, ki so se vrstile od ustanovitve Ljudske republike dalje, zato političnega vpliva nikakor ne smemo zanemariti.

Najpogostejše pravnoorganizacijske oblike za NTI na Kitajskem so štiri: predstavništvo, kitajsko-tuja lastniška skupna naložba, kitajsko-tuja pogodbeno skupna naložba in podjetje v popolni tuji lasti. Za spoznavanje kitajskega okolja, oblikovanje *guanxi*, raziskovanje tržišča in lastno promoviranje je predstavništvo kot začetna investicija zagotovo dobra in vsekakor najcenejša rešitev, saj se za ustanovitev ne zahteva minimalni vloženi kapital. V svetovnem merilu se za podjetja v popolni tuji lasti odloča vedno več podjetij. Skupna naložba sicer ima svoje prednosti, še posebej za manjša podjetja, vendar je upravljanje tam, kjer sodelujeta dva partnerja, ki povrhu izhajata iz različnih sociokulturnih okolij, to vedno težje. Potrebna so usklajevanja, reševanje nastalih sporov, sklepanje kompromisov in pogajanja, saj sprejemanje odločitev ne poteka enostransko. To seveda zahteva čas in povzroča nepredvidene stroške. Ob neučinkovitem in razvijajočem pravnem sistemu, predstavlja velik problem tudi nespoštovanje pogodbe in kršenje pravic do intelektualne lastnine, ki je v skupni naložbi veliko bolj izpostavljena. Tudi postopek ustanovitve podjetja v popolni lasti je v primerjavi s postopkom ustanovitve skupne naložbe nekoliko preprostejši in se lahko izvede v krajšem času. Po predložitvi in odobritvi izvedbene študije Upravi za trgovino in industrijo na lokalni ravni, so v primeru skupne naložbe nujna še pogajanja, ki se zaključijo s podpisom pogodbe med partnerjema. Podpisano pogodbo je potrebno nato zopet predložiti v potrditev Upravi za trgovino in industrijo, ki jo mora potrditi najkasneje v 30-ih dneh od prejema. Šele po tem koraku se predložijo vsi potrebni dokumenti, ki so potrebni za ustanovitev. Tega koraka pri ustanovitvi podjetja v popolni tuji lasti seveda ni, zato lahko postopek steče hitreje, po izkušnjah g. Lemuta je lahko končan celo v dveh tednih. Tako lahko zaključim, da se podjetje v popolni tuji lasti v primerjavi s kitajsko-tujo skupno naložbo res hitreje ustanovi in nato tudi lažje upravlja in s tem potrdim zastavljeno hipotezo H2. Vse to seveda ob predpostavki, da postopka potekata brez nepredvidenih problemov ter z enakim odzivnim časom vseh pristojnih služb in podjetij. Podjetje v popolni tuji lasti je po številnih avtorjih najvišja oblika NTI, ko podjetje v tuji državi deluje popolnoma samostojno in same po

sebi se nam vsiljujejo predstave, da je takšno podjetje na tujih tleh brez pomoči lokalnega partnerja težje ustanoviti in težje upravljati. Kot kaže, na primeru Kitajske ni tako. Ko se enkrat premostijo vse začetne težave, ki so povezane s pomanjkanjem izkušenj, nepoznavanjem pravnih podlag in upravnih postopkov ter z jezikovnimi in kulturnimi barierami, je samostojno vodenje podjetja v državi, kjer poslovanje temelji bolj na osebnih odnosih kot pogodbah, gotovo lažje.

Skozi pregled ustanovitve in delovanja tujih naložb, sistema zaposlovanja in zemljiške zakonodaje lahko ugotovimo, da ima država pri poslovanju podjetij še vedno veliko vlogo, saj so njeni organi in državne službe prisotne na vsakem koraku. Lep primer za to so zaposlitvene agencije s široko bazo razpoložljive delovne sile, preko katere morajo tuja podjetja zaposlovati kitajske delavce. Drug primer je npr. zemljiška posest, ki je v celoti državna last in pravna oziroma fizična oseba lahko le-to koristi na način, da zakupi le pravice do uporabe zemljiške posesti. Spet tretji primer je izdaja *Kataloga za tuje investicije po dejavnostih*, s katerim vlada v gospodarstvu regulira pritok tujih investicij v različne panoge in še bi lahko naštevali. Po pregledu vloge države pri privabljanju in reguliranju NTI ter predstavitvijo odobritvenih in ustanovitvenih postopkov za tuje naložbe, lahko zaključim, da rastoči privatni sektor tako še vedno ostaja pod budnim očesom države in poslovanje preko te zaenkrat ni mogoče. S tem potrjujem še zadnjo hipotezo H3. Kitajska je spoznala, da je za gospodarsko rast in razvoj države potreben privatni kapital in svobodnejše gospodarstvo, ki zahteva manjše vmešavanje države. Kitajci so takšen sistem poimenovali socializem s kitajskimi posebnostmi, za katerega je značilno, da ima v gospodarstvu država še vedno primarno vlogo, ki jo dopolnjuje trg. To razmerje se danes vztrajno spreminja in zdi se, da se celotna situacija morda bolj nagiba h »kapitalizmu s kitajskimi posebnostmi«.

5 POVZETEK V KITAJSKEM JEZIKU [中文总结]

进入在中华人民共和国市场的战略

我毕业证书的题目是"进入在中华人民共和国市场的战略".我学习的时候Gorenje,d.d.给了我奖学金,所以我要选一个题目对他们来说有好处.进入新市场的时候会出现很多问题.选哪个战略?找到地方合股人或是创办自己的企业?创办手续怎么样?费用多不多?选哪一个办法卖我们的产品?选哪个投资环境?毕业证书的目的是回答这些问题.要进入中国市场我们可以用不同的办法.这些办法其中每个都有自己的好处和坏处.好处和坏处常常依赖法律和国家的环境是情况.

在毕业证书里面最重要的学说是Dunning的学说.除了这个另外我还用Hymer,Kindle-berger,Caves和Vernon的学说.

毕业证书有两个部分.在第一部分我用PEST分析介绍政治,经济,社会,文化和工艺环境.虽然我把中国环境介绍很普遍,我觉对一个要进入中国市场的企业来说,认识中国环境或是情况非常重要.在政治的部分里面我先介绍中央机关,党派,中央政府机构和地方政府机构.在第二部分我介绍新的利率制度.中国把它改了.是WTO和美国越来越高的生意.在第三部分我介绍社会和文化情况.在各个方面最重要是中国消费者和中国交易磋商.在这儿我成为第一个前提H1.它在中国社会和文化因素对企业成功有很大的影响.Hall在世界上有两个文化.在第一个语言比概念更重要,在第二个除了语言另外概念也很重要.概念的意思比如是宗教,社会准则,习俗,教育,政治思想,等等.西方国家都在第一群,中国在第二群,所以概念比语言重要.在斯洛文尼的境达到成功,我要及文化和社会.这个题目斯洛文尼企业来非常有意思.是因最后的研究表斯洛文尼的

理很少主 个方面.可能的 是因 他 最多投 在比 近的市 ,想以前的南斯拉夫或
是 欧洲.我分析有 的文学和斯洛文尼 理的 以后,我 了在中国达到企
成功特 要主 国情, 系和中国交易磋商 格.在中国交易磋商我 特 要主 票面价 ,
社会等 ,人 和 ,整体 念和中国人的吃苦耐 .

在 的第二部分我先介 鼓励国外投 的 略.在 儿我又用Dunning的学 .它
企 成功依 三个条件.它 其中有地方的有利条件.在中国政府用鼓励的 略,鼓励的政策
自己 造 地方的有利条件. 些 略和政策特 杰出在特 地区,象特 区, 技
 区,出口加工区,高薪技 区, 境 合作区,港 税区,等等.

主要的部分介 不同的投 模型,税制,土地法, 法和知 .在中国最后一个 是比
大的 ,所以很多外国投 者宁可**选外资企业**.

外国投 法包括三个投 模型:股 式合 ,契 合 和外 .我 会 所也是一 投 ,
可是不能参加直接企 活 . 所的目的是研究市 ,市 运,等等.在 儿我比 的手
和不同投 模型的活 ,所以我可以正是第二个前提H2. 个前提 外 企 比
 合 企 快,然后管理外 企 比管理合 企 . 国 企 学 都 外 企 是最
后一个 段. ,很多人会 , 个 段也是一个最 的:没有地方合股人帮助你,在外
国 和管理企 比 .在中国不是 . 合 企 的 候,外国企 和中国企 要
先准 契 .准 契 的时候,两个企 要 判,所以需要比 多 . 也比 多 .合 企 当
然也有好 ,可是如果两个企 是从不同文化世界来的,管理 的合 是比 .在中国
法制度 不太无效的,所以 反契 或是知 也是比 大的 .

在中国私有 本越来越多.中国 了私有 本跟直接国外投 会恢 国家 .可是, 然
政府刺激国外投 ,它还很影响 活 , 事 和 气候.我以前已 了政府用鼓励
的 略,鼓励的政策 造地方的有利条件,可是它 很控制市 .一个好的例子是**外商投**

▪ 指 ▪ 目 ▪ .按照Ball和McCulloch的学 ▪ 中国 ▪ 是LDC社会主 ▪ 国家.意思是国家私有认识
▪ 本的好 ▪ ,它才 ▪ 国外投 ▪ .

LITERATURA IN VIRI

Monografske publikacije

Ball, D., McCulloch, W. (1999): *International Business: The Challenge of Global Competition*. Boston: The McGraw-Hill Companies, Inc.

Bohinc, R. (1993): *Upravljanje gospodarskih družb*. Ljubljana: Lege artis

(2003) *China 2003*. Peking: New Star Publishers

(2004) *China 2004*. Peking: New Star Publishers

(2004) *China Facts and Figures*. Peking: New Star Publishers

(1982) *The Constitution of the People's Republic of China: adopted on December 4, 1982 by the Fifth National People's Congress of the People's Republic of China of its Fifth Session*, Peking: Foreign Language Press

Czinkota, M. R., Ronkainen, I. A., Moffett, M. H. (2005): *International Business, 7th Edition*. Thomson: South Western

Daniels, J. D., Radebaugh, L. H. (1995): *International Business: Environments and Operations*. New York: Addison – Wesley Publishing Company, Inc.

Della Porta, D. (2003): *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia

Devonshire-Ellis, C., ur. (2003): *2004 Business Guide to Shanghai and the Yangtze River Delta*. Hong Kong: China Briefing Media Ltd.

Devonshire-Ellis, C., Vettoreti, A., ur. (2004): *Guide to the Greater Pearl River Delta*. Hong Kong: China Briefing Media Ltd.

Ferfila, B., Kovač, P. (2000) *Javne politike in javna ekonomika*. Ljubljana: FDV

(2004) *Guide to Doing Business in China*. Hong Kong: Guangdong Research Institute of Foreign Trade Relations

(2004) *Harvard Business Review on Doing Business in China*. Boston: Harvard Business School Publishing Corporation

Jaklič, A., Svetličič, M. (2003): *Enhanced Transition Through Outward Internationalization: Outward FDI by Slovenian Firms*. Aldershot, Burlington (VT): Ashgate

Jing, X., ur. (2004): *China in Diagrams*. Peking: China Intercontinental Press

Jovičić, M. (1984): *Veliki ustavni sistemi: elementi za jedno uporedno ustavno pravo*. Beograd: Svetozar Marković

Kenda, V., Bobek, V. (1997): *Osnove mednarodnih ekonomskih odnosov*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta Maribor

Keijzer, A.J. De (1995): *China: Business strategies for the '90s*. Berkeley (CA): Pacific View Press

Krušič, M., ur. (1994): *Indokitajski polotok: Srednja in vzhodna Azija*. Ljubljana: Mladinska knjiga

Li, J.-P. (1987): *Tax Considerations when Investing in China*. Norfolk: Old Dominion University

Luo, Y. (2000): *Multinational Corporations in China*. Copenhagen: Business School Press,

- Natek, K., Perko, D., Žalik Huzjan, M. (1993): *Države sveta 1993*. Ljubljana: DZS
- Seymour, J.D. (1987): *China's Satellite Parties*. New York: M. E. Sharpe
- Stanovnik, T. (2002): *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta
- Wang, M. (2004): *China's Economy*. Peking: China Intercontinental Press
- Wang, Y. (1998): *Business Culture in China*. Singapur: Reed Academic Publishibg Asia
- Wang, C., Zhang, X., ur. (1997): *Introduction to Chinese Law*. Hong Kong: Sweet & Maxwell Asia
- (1996) *成都投资指南*. 成都: 成都市外商投资管理报务中心

Članki iz serijskih publikacij

- Avberšek, A.: Kitajska na pohodu. *Podjetnik*, januar 2005, 22-25
- Bertoncelj Popit, V.: Zmaj se prebuja. *Gospodarski vestnik*, 3.-10. november 2003, 12-18
- Chinese Puzzles. *The Economist*, 13.-21. avgust, 2005, 62-63
- A Great Banking Gamble: Reforms of China's Banking System Have not Gone Nearly Far Enough. *The Economist*, 29. oktober - 4. november 2005, 77-79
- How Far Will It Go? *The Economist*, 23.-30. julij 2005, 67-68
- Humar Dekleva, B.: Večina slovenskih družb še tipa »zmaja«. *Finance*, december 2003, 9
- Ilić, P.: Bo Kitajska prehitela ZDA? *Večer*, 19. november 2005 št. 268, 11
- Kaučič, P.: Iti moraš na trg, ki raste. *Podjetnik*, september 2003, 22-23
- Pavlin, B.: Slovenske izkušnje na Kitajskem. *Gospodarski vestnik*, 17.-23. januar 2005, 37-38
- Podjed, D.: Eksplozivna zmes komunizma in kapitalizma. *Manager*, januar 2005, 24-27
- Rudmann, B.: Bogati tujci, ki jih je treba ožeti. *Izvoznik*, marec 2004, 8-11
- A Woman's Right to Sue. *The Economist*, 3.- 9.september 2005, 50-60
- What's to Stop India and China? *The Economist*, 29. oktober - 4. november, 13
- The Yuan Winners and Losers. *Cabinet Maker*, 29. julij 2005, 10

Avtorski članki na internetu

Braunstein, E., Epstein, G. (2002): *Bargaining Power and Foreign Direct Investment in China: Can 1.3 Billion Consumers Tame Multinationals?*. Dostopno na <http://www.newschooledu/cepa/publications/workingpapers/archive/cepa200213.pdf> (5. september 2005)

Chapman, A. (2001): *Pest Market Analysis Tool*. Dostopno na <http://www.businessballs.com/pestanalysisfreetemplate.htm> (23. februar 2005)

Economy, E. (2003): *China's Environmental Challenge: Political and Economic Implications*. Dostopno na <http://www.cfr.org/publication.html?id=5573> (9. marec 2005)

Folta, P. H.: *Cooperative Joint Ventures*. Dostopno na <http://www.chinabusinessreview.com/public/0501/folta.html> (13. september 2005)

Gross, A. (1995): *China Market Entry Strategies*. Dostopno na http://www.pacificbridgemedical.com/publications/China_Market_Entry_Strategies.pdf (7. julij 2005)

Hu, A. G. Z., Jefferson, G. H. (2002): *Science and Technology in China*. Dostopno na www.chass.utoronto.ca/~brandt/Science&Tech_29Oct2004.pdf (17. marec 2005)

Huang, X. (2002): *WTO Entry's Influence on Export*. Dostopno na http://www.tdctrade.com/report/indprof/indprof_020202.htm (14. november 2005)

Knoth, C. (2000): *Special Economic Zones and Economic Transformation: The Case of the People's Republic of China*. Dostopno na <http://www.ub.uni-konstanz.de/v13/volltexte/2000/501/pdf/> (22. september 2005)

Li, H.: *Men Outnumber Women, Population Structure Worries China*. Dostopno na http://www.nzexpats.com/Topic.asp?TOPIC_ID=1169 (7. avgust 2005)

Li, Y. (2004): *Brand Effect on Consumer Behaviour in China*. Dostopno na http://www.fibtex.lodz.pl/46_06_10.pdf (19. avgust 2005)

Lorenz, A. (2001): *Business Negotiations in Asia: Greater China as a Business Area*. Dostopno na <http://www.htw-dresden.de/~s3103/projekte/CABA2002.pdf> (3. avgust 2005)

Saluja, J. (2005): *»How to Find the Perfect Location for Your China Manufacturing Operation«*. Dostopno na <http://www.theautochannel.com/news/2005/03/11/009747.html> (4. september 2005)

Spiegel, M. M. (2005): *A Look at China's New Exchange Rate Regime*. Dostopno na <http://www.frbsf.org/publications/economics/letter/2005/el2005-23.pdf> (15. november 2005)

Spierer, J.C. (1999): *Intellectual Property in China: Prospectus for New Market Entrants*. Dostopno na <http://www.fas.harvard.edu> (3. oktober 2005)

Tatsuyuki, O. (2003): *Industrial Policy in Transitional Economy: The Role of China's Special Economic Zone in Economic Development (Part I)*. Dostopno na http://www.mng.toyo.ac.jp/publicat/keieironshu/g200303c/12_ota.pdf (13. avgust 2005)

Wu, G., Li, X. (2002): *Regional Technological Characteristic Types in China*. Dostopno na http://www.cata.ca/files/PDF/Resource_Centres/china/ (17. marec 2005)

Wong, C. (2003): *Taxation of a Representative Office in China*. Dostopno na <http://www.accaglobal.com/publications/studentaccountant/professional/> (10. september 2005)

Ostali internetni viri

Bilateral Trade Relations (2004). Dostopno na http://europa.eu.int/comm/trade/issues/bilateral/index_en.htm (13. november 2005)

Foreign Trade Law of the People's Republic of China (12. maj 1994). Dostopno na <http://www.chinatoday.com/law/a07.htm> (11. marec 2005)

China: A Perspective on International Arbitration. Dostopno na http://www.hunton.com/files/tbl_s47Details/FileUpload265/144/Int_Arb_Newsletter_winter2003-04.pdf (14. november 2005)

China Copyright Law (7. september 1990). Dostopno na http://www.most.gov.cn/English/Polocys/copyright_law.htm (13. oktober 2005)

China's Trade Performance (2004). Dostopno na <http://www.uschina.org/> (11. avgust 2005)

Chinese Mainland's Trade Deficit with Taiwan Set to Rise (2004). Dostopno na <http://english.people.com.cn/>

Detailed Rules on the Implementation of the Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Joint Cooperative Ventures (4. september 1995). Dostopno na <http://english.enorth.com.cn/system/2001/06/01/000002037.shtml> (14. september 2005)

Detailed Rules of the Ministry of Foreign Trade and Economic Co-operation (MOFTEC) on the Approval and Control of Resident Representative Offices of Foreign Enterprises (13. februar 1995). Dostopno na <http://www.china.org.cn/english/features/investment/36746.htm> (16. september 2005)

Foreign Participation in China's Financial Sector (2004). Dostopno na <http://www.uschina.org/> (11. avgust 2005)

2004/2005 Global Retail & Consumer Study from Beijing to Budapest (2005). Dostopno na <http://www.pwcglobal.com/ar/spa/pdf/ExecutiveSummary.pdf> (11. avgust 2005)

Gospodarske novice iz kitajske regije (2003), št. 12. Dostopno na <http://www.gzs.si> (2. marec 2005)

Gospodarske novice iz kitajske regije (2004), št. 14. Dostopno na <http://www.gzs.si> (2. marec 2005)

»*How to Establish an Equity Joint Venture in China?*« (2004). Dostopno na <http://english.sohu.com/2004/07/04/81/article220848126.shtml> (18. september 2005)

»*How to Set Up a Cooperative Joint Venture in China?*« (2004) Dostopno na <http://english.sohu.com/2004/07/04/81/article220848124.shtml> (18. september 2005)

Interim Provisions Certain Policies Concerning National High and New Technology Industry Development zone. Dostopno na <http://www.edu.cn/20010101/22691.shtml> (28. avgust 2005)

Law of the People's Republic of China on Wholly Owned Enterprises (12. december 2001). Dostopno na <http://english.sohu.com/2004/07/04/78/article220847841.shtml> (17. september 2005)

Measures Concerning Land Use Administration for Sino-Foreign Joint Equity Enterprises in Shanghai Municipality (30. oktober 1986). Dostopno na http://www.novexcn.com/shanghai_land_use_admin_eq.html (5. september 2005)

New Legal Protection for Chinese Woman (2003). Dostopno na <http://www.ccpit.org/vhosts/english/guide%20cate.htm> (14. november 2005)

Provisional Regulations on the Setting Up of Offices by Foreign Law Firms within the Territory of China Co-issued by the Ministry of Justice and the State Administration for Industry and Commerce (26. maj 1992). Dostopno na http://www.doj.gov.hk/eng/topical/pdf/setup_law_firm_e.pdf (5. september 2005)

Regulations for the Administration of the Tianjin Economic and Technological Development Zones (20. julij 1985). Dostopno na http://www.novexcn.com/tianjing_sec_administrat.html (28. avgust 2005)

Regulations of the Dalian Economic and Technological Development Zone on Technical Preferential Treatment (15. oktober 1984). Dostopno na http://www.novexcn.com/dalian_pref_treat.html (28. avgust 2005)

Regulations on Special Economic Zones in Guangdong Province (26. avgust 1980). Dostopno na http://www.novexcn.com/guangdong_regs_on_sez.html (28. avgust 2005)

Rules for the Administration of Employment of Foreigners in China (22. januar 1996). Dostopno na <http://www.chinatoday.com/law/labor.htm> (9. marec 2005)

Schedule CLII – People's Republic of China. Dostopno na <http://www.ita.doc.gov/td/tic/tariff/china.pdf> (12. avgust 2005)

Setting Up a Representative Office in China (2003). Dostopno na <http://www.gthk.com.hk/eng/home.asp> (1. september 2005)

Sino-Foreign Contractual Joint Venture Law of the PRC (13. april 1988). Dostopno na <http://www.chinajnbook.com/business/sfejv.htm> (14. september 2005)

Sino-Foreign Equity Joint Venture Law of the PRC (4. april 1990). Dostopno na <http://www.chinajnbook.com/business/sfejv.htm> (14. september 2005)

Soaring High-Tech and Other Imports from China, Sharply Higher Oil Prices Drive Trade Deficit to New Record (2005). Dostopno na <http://www.epi.org/subjectpages/govt.cfm?CFID=444762&CFTOKEN=11816675> (13. november 2005)

Supplementary Regulations for the Implementation of the Sino-Foreign Equity Joint Venture Labour Management Regulations in Beijing Municipality (20. marec 1986). Dostopno na http://www.novexcn.com/beijing_supp_regs_imp_sino.html (16. september 2005)

Tariff Reduction & Trade Deficit (2004). Dostopno na www.china.org.cn (13. november 2005)

Trade in Goods (Imports, Exports and Trade Balance) with China (2005). Dostopno na <http://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>

World Trade Organization: Report of the Working party (2001). Dostopno na <http://docsonline.wto.org/DDFDocuments/t/WT/ACC/CHN49C1.doc> (13.11.2005)

<http://www.indexmundi.com/china/> (6. avgust 2005)

<http://www.ccpit.org/vhosts/english/guide%20cate.htm> (3. april 2005)

<http://www.apecsec.org/> (5. avgust 2005)

<http://english.mofcom.gov.cn/> (21. avgust 2005)

<http://pudong.shanghaichina.org/> (30. avgust 2005)

<http://www.shme.com/zone/other/jinqiao.htm> (30. avgust 2005)

<http://www.chinability.com/GDP.htm> (8. avgust 2005)

<http://www.chinapage.com/map/province-english.jpg> (23. julij 2005)

<http://www.capitals.com/geos/ch.html> (2. avgust 2005)

http://www.iiasa.ac.at/Research/LUC/ChinaFood/index_m.htm (2. avgust 2005)

<http://www.pwchk.com/home/eng/index.html> (13. avgust 2005)

<http://www.chinabusinessreview.com> (19. september 2005)

Seminarska gradiva

Globalna konkurenčnost-kje je Slovenija?, Slovenski poslovni teden, Gospodarska zbornica Slovenije, april 2005

Intervju

Intervju z g. Ljubom Ulago z Oddelka za mednarodno sodelovanje Gospodarske zbornice Slovenije, 5.10.2005

PRILOGI

PRILOGA P1

Katalog za tuje investicije po dejavnostih

Guide Catalogue of Industries for Foreign Investment

(1) Catalogue of Encouraged Foreign Investment Industries

I. Farming, Forestry, Animal Husbandry and Fishery Industries

1. Improvement of low and medium yielding field;
2. Planting technology, without social effects of pollution, of vegetables (including edible fungus and melon-watermelon), fruits, teas and serial development and production of these products;
3. Development and production of new breed varieties (excluding those gene-modified varieties) of fine quality, high- yielding crops such as sugar-yielding crops, fruit trees, flowers and plants, forage grass and related new techniques;
4. Production of flowers and plants, and construction and operation of nursery base;
5. Reusing in fields and comprehensive utilization of straws and stalks of crop, development and production of resources of organic fertilizers;
6. Cultivation of traditional Chinese medicines (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
7. Planting of forest trees (including bamboo) and cultivation of fine strains of forest trees;
8. Planting of caoutchoucs, sisals and coffees;
9. Breeding of quality varieties of breeder animals, breeder birds and aquatic offspring (excluding precious quality varieties peculiar to China);
10. Breeding of famous, special and fine aquatic products, as well as cage culture in deep water;
11. Construction and operation of ecological environment protection projects preventing and treating desertification and soil erosion such as planting trees and grasses, etc.

II. Mining and Quarrying Industries

- *1. Venture prospecting and exploration of petroleum, natural gas;
- *2. Exploitation of oil and gas deposits (fields) with low osmosis;
- *3. Development and application of new technologies that can increase the recovery factor of crude oil;
- *4. Development and application of new technologies for prospecting and exploitation of petroleum, such as geophysical prospecting, well drilling, well-logging and downhole operation, etc.;
5. Prospecting and exploitation of coal and associated resources;

6. Prospecting and exploitation of coal-bed gas;
7. Exploration and beneficiation of gold mines with low quality or difficult to beneficiate (equity joint ventures or contractual joint ventures only, wholly foreign-owned enterprises are permitted in west regions);
8. Prospecting, exploration, and beneficiation of iron ores and manganese ores;
9. Prospecting and exploitation of copper ores, plumbum ores and zinc ores (equity joint ventures or contractual joint ventures only, wholly foreign-owned enterprises are permitted in west regions);
10. Prospecting and mining of aluminum ores (equity joint ventures or contractual joint ventures only, wholly foreign-owned enterprises are permitted in west regions);
11. Mining and beneficiation of chemical mines including sulfur ores, phosphate ores, kalium ores, etc.

III. Manufacturing Industries

1. Food Processing Industry

- 1.1 Storage and processing of food, vegetables, fruits, fowl and livestock products
- 1.2 Aquatic products processing, seashell products cleansing and processing, and development of function food made from seaweed;
- 1.3 Development and production of drinks of fruits, vegetables, albumen, teas and coffees;
- 1.4 Development and production of food for babies and agedness, as well as function food.
- 1.5 Production of Dairy Products
- 1.6 Development and production of biology feeds and albumen feeds.

2. Tobacco Processing Industry

- 2.1 Production of secondary cellulose acetate and processing of tows;
- 2.2 Production of tobacco slices in the way of paper making.

3. Textile Industry

- 3.1 Production of special textiles for engineering use;
- 3.2 Weaving and dyeing as well as post dressing of high-grade loomage face fabric.

4. Leather, Coat Products Industry

4.1 Processing of wet blue skin of pig, cow and sheep with new technology;

4.2 Post ornament and processing of leather with new technology.

5. Lumber Processing Industry and Bamboo, Bine, Palm, Grass Products Industry

5.1 Development and production of new technology and products for the comprehensive utilization of "sub-quality, small wood and fuel wood" and bamboo in the forest area.

6. Paper Making and Paper Products Industry

6.1 Construction and operation of integrated engineering of raw material base with an annual production capacity of over 300 thousand tons of chemical wood pulp or an annual production capacity of over 100 thousand tons of chemical mechanical wood pulp (CTMP, BCTMP, APMP) (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

6.2 Production of high-quality paper and cardboard (excluding news paper).

7. Petroleum Refining and Coking Industry

7.1 Deep processing of needle coke and coal tar;

7.2 Production of hard coke and dry coke quenching;

7.3 Production of heavy traffic road asphalt;

8. Chemical Raw Material and Products Manufacturing Industry

8.1 Production of alkene through catalyzing and cracking of heavy oil;

8.2 Production of ethylene with an annual production capacity of 600 thousand tons or over (the Chinese partners shall hold relative majority of shares);

8.3 Comprehensive utilization of ethylene side-products such as C5 - C9;

8.4 Mass production of corvic (in the way of ethylene);

8.5 Production of organochlorine serial chemical industrial products (excluding high-residual organochlorine products);

8.6 Comprehensive utilization of basic organic chemical industrial raw materials: the derivatives of benzene, methylbenzene, (para-, ortho-, or meta-) dimethylbenzene;

8.7 Production of supporting raw materials for synthesized materials (bisphenol-A, 4,4'-diphenylmethane, diisocyanate ester, and vulcanization toluene);

8.8 Production of synthetic fibre raw materials: precision terephthalic acid, vinyl cyanide, caprolactam and nylon 66 salt;

8.9 Production of synthetic rubber (liquid butadiene styrene rubber by butadiene method, butyl rubber, isoprene rubber, butadiene neoprene rubber, butadiene rubber, acrylic rubber, chloroprene rubber);

8.10 Production of engineering plastics and plastic alloys;

8.11 Fine chemistry industry: new products and technology for catalytic agent, auxiliary and pigment; processing technology for the commercialization of dye (pigment); production of high-tech chemicals for electronics and paper-making, food additives, feed additives, leather chemical products, oil-well auxiliaries, surface active agent, water treatment agent, adhesives, inorganic fibre, inorganic powder stuffing and equipment;

8.12 Production of auxiliary agent, preparation agent, and dye-stuff for textile and chemical fibre ladder;

8.13 Production of purifier of automobile tail gas, catalyzer and other assistant agents;

8.14 Production of natural spices, synthetic spices and single ion spices;

8.15 Production of high capability dope;

8.16 Production of chloridized titanium white;

8.17 Production of chlorofluorocarbon substitution;

8.18 Production of mass coal chemical industrial products;

8.19 Development and production of new technology and products for the forestry chemicals;

8.20 Production of ion film for caustic soda;

8.21 Production of biologic fertilizers, high-density fertilizers (potash fertilizer, phosphate fertilizer) and compound fertilizers;

8.22 Development and production of new varieties of effective, low poison and low residual agriculture chemicals and pesticides;

8.23 Development and production of biology agriculture chemicals and pesticides;

8.24 Development and production of inorganic, organic and biologic films for environment protection;

8.25 Comprehensive utilization and disposal of exhaust gas, discharge liquid, waste residue;

9. Medicine Industry

9.1 Production of material medicines under patent and administrative protection in our country or chemical material medicines which we have to import;

9.2 Vitamins: production of niacin;

9.3 Amino acid: production of serine, tryptophan, histidine, etc.;

9.4 Production of analgesic-antipyretic medicines with new technique and new equipment;

9.5 Production of new variety of anticarcinogen medicines, as well as cardiovascular and cerebrovascular medicines;

9.6 Production of new, effective and economical contraceptive medicines and devices;

9.7 Production of new variety of medicines which are produced by means of biological engineering technology;

9.8 Production of vaccine through genic engineering technology (vaccine against AIDS, vaccine against type-C hepatitis, contraceptive vaccine, etc.);

9.9 Development and production of medicines made from allopathics;

9.10 Production of diagnostic reagent for AIDS and radioimmunity diseases;

9.11 Medicines and pharmaceuticals: production of new products and new dosage forms adopting new techniques such as slow release, control release, target preparation and absorbed through skin;

9.12 Development and applications of new variety of adjuvant medicines;

9.13 Processing and production of traditional Chinese herb medicines, products which distill from traditional Chinese herb medicines and Chinese patent medicines (excluding preparing technique of traditional Chinese medicines in small pieces ready for decoction);

9.14 Production of biological medical materials and products:

9.15 Production of antibiotic material medicines used for animals (including antibiotics and chemical synthesis medicines);

9.16 Development and production of new products and new dosage forms of antibiotic medical, anthelmintic, insecticide, anti-coccidiosis medicines used for animals;

10. Chemical Fibre Manufacturing Industry

10.1 Production of differential chemical fibre and high, new technological fibre such as aromatic synthetic fibre, amino synthetic fibre and carbon fibre;

10.2 Production of chemical fibre of environmental protection variety such as direct viscose and asepsis spinning, etc.;

10.3 Production of polyester used for fibre and non-fibre with a daily production capacity of 400 tons or over;

11. Plastic Products Industry

11.1 Production of polyimide film which can keep fresh;

11.2 Development and production of new products and new technologies for agricultural films (photolysis film, multi-functional film and the raw materials, etc.);

11.3 Reutilization and counteraction of waste and old plastic.

12. Non-metal Mineral Products Processing Industry

12.1 Production of fine-quality floating glass with a daily melting capacity of 500 tons or over (only in mid-west region of China);

12.2 Production of new type dry process cement of clinker with a daily output capacity of 2,000 tons or over (only in mid-west region of China);

12.3 Production of glass fibre (product line with technology of wire drawing in tank furnace) and glass fibre reinforced plastic products with an annual capacity of 10,000 tons or more;

12.4 Production of high level sanitation porcelain with an annual production of 500,000 pieces or over;

12.5 Standardization refine of ceramic material and production of high-level decorative materials used for ceramics;

12.6 Production of high-level refractory material used in furnaces for glass, ceramics and glass fibre;

12.7 Production of inorganic, non-metal materials and products (artificial crystal, high-capability complex materials, special kind of glass, special kind of ceramics, special kind of airproof materials and special kinds of cementation materials);

12.8 Production of new type of building materials (light-weight high-intensity and multi-function materials for wall, high-level environment protecting decorating and finishing materials, high quality water-proof and airproof materials, and effective thermal insulation materials);

12.9 Deep processing of non-metal mineral products (super-thin comminution, high level pure, fine production, modification).

13. Ferrous Metallurgical Smelting and Rolling Processing Industry

13.1 Production of broad and thick armor plate;

13.2 Production of aluminium-zincum alloy plates and clad plates which are zincification and corrosion proof;

13.3 Production of direct and fusion reduced iron;

13.4 Processing of steel scrap.

14. Non-Ferrous Metallurgical Smelting and Rolling Processing Industry

14.1 Production of alumina with an annual production of 300,000 tons or more;

14.2 Smelting of gold mines with low quality or difficult to beneficiate (equity joint ventures or contractual joint ventures only, wholly foreign-owned enterprises are permitted in west regions);

14.3 Production of hard alloy, tin compound and antimony compound;

14.4 Production of non-ferrous composite materials, new type of alloy materials;

14.5 Utilization of rare-earth.

15. Metal Products Industry

15.1 Design and manufacturing of non-metal products molds;

15.2 Design and manufacturing of car and motorcycle molds (including plunger die, injection mold, moldingdie, etc.) and chucking appliances (chucking appliances for welding, inspection jig, etc.);

15.3 Development and production of high-grade hardware for construction, hot-water heating equipment and hardware parts.

16. General Machine-building Industry

16.1 Manufacturing of numerically controlled machine tools, digital control system and servomechanism installations which exceed triaxiality linkage;

16.2 Manufacturing of high performance welding robot and effective welding and assembling production equipment;

16.3 Production of high temperature resistant and insulation material (with F, H insulation class), as well as insulation shaped parts;

16.4 Production with techniques of proportional, servo- hydraulic pressure, low-power pneumatic control valve and stuffing static seal;

16.5 Production of precision plunger dies, precision cavity molds and standard components of molds;

16.6 Manufacturing of precision bearings and all kinds of bearings used specially for principal machines;

16.7 Manufacturing of casting and forging workblanks for cars and motorcycles.

17. Special Equipment Manufacturing

17.1 Development and manufacturing of new technology and equipment for the storage, preservation, classifying, packing, drying, transporting and processing of food, cotton, oil, vegetables, fruits, flowers, pastura plants, meat and aqua- products;

17.2 Manufacturing of facility agriculture equipment;

17.3 Manufacturing of new technical agriculture and forestry equipment;

17.4 Design and manufacturing of engines for tractors, combine harvesters, etc.;

17.5 Manufacturing of equipment for reusing in fields and comprehensive utilization of straws and stalks of crop;

17.6 Manufacturing of equipment for comprehensive utilization of waste agriculture products and waste fowl and livestock products which are bred in scale;

17.7 Manufacturing of water-saving irrigation equipment with new technique;

17.8 Manufacturing of earthwork for wet land and desilting machines;

17.9 Technology of hydrophilic ecological system for protecting environment and equipment manufacturing;

17.10 Manufacturing of equipment for scheduling system which is used in long-distance transmitting water engineering;

17.11 Manufacturing of special machines and equipment for flood prevention and emergency rescue;

17.12 Manufacturing of key equipment in food industry such as high-speed aseptic canning equipment and brander equipment, etc.;

17.13 Production technology and key equipment manufacturing of aminophenol, zymine, food additive;

17.14 Manufacturing of complete set equipment with a hourly feed processing capacity of 10 tons or more and key spare parts;

17.15 Manufacturing of multi-color offset press for web and folio of paper or larger size;

17.16 Manufacturing of equipment with new technique for post ornament and processing of leather;

17.17 Manufacturing of high-tech involved special industrial sewing machines;

17.18 Manufacturing of complete set of equipment of new type of knitting machines, new type of paper (including pulp) making machines;

17.19 Design and manufacturing of new type of mechanical equipment for highways and ports;

17.20 Manufacturing of equipment for highways and bridges maintenance, automatic detection;

17.21 Manufacturing of equipment for operation supervisory control, ventilation, disaster prevention and rescue system of highway and tunnels;

17.22 Design and manufacturing of large equipment for railway construction and maintenance;

17.23 Manufacturing of equipment for garden machines and tools with new technique;

17.24 Manufacturing of special equipment for cities' sanitation and environment work;

17.25 Manufacturing of machines for road milling and overhauling;

17.26 Manufacturing of tunneling diggers, equipment of covered digging for city metro;

17.27 Manufacturing of city sewage-disposal equipment with capacity of 80,000 tons/day or more, industrial sewage film treatment equipment, up-flow anaerobic fluidized bed equipment, and other biological sewage disposal equipment, recycling equipment for waste plastics, desulphurization and denitration equipment for industrial boiler, large high-temperature resistant, acid resistant bag dust remover, incinerating equipment for rubbish treatment;

17.28 Manufacturing of turbine compressors and combined comminutors of the complete set equipment with an annual production capacity of 300,000 tons or over of synthetic ammonia, 480,000 tons or over of urea, 450,000 tons or over ethylene;

17.29 Technique for desulfurization of thermal power station and equipment manufacturing;

17.30 Manufacturing of sheet coticasters;

17.31 Deep processing technique and equipment manufacturing of plate glass;

17.32 Manufacturing of equipment for downhole trackless mining, loading and transporting, mechanical power-driven dump trucks for mining of 100 tons or over, mobile crushers, 3,000 m³/h or over bucket excavator, 5 m³ or larger mining loader, full-section tunneling machines;

17.33 Design and manufacturing of new instruments and equipment for prospecting and exploitation of petroleum;

17.34 Manufacturing of cleaning equipment for electromechanical wells and production of medical;

17.35 Manufacturing of electronic endoscopes;

17.36 Manufacturing of medical X-ray machines set with high-frequency technique, direct digital imagery processing technique and low radiation (80kW or over);

17.37 Manufacturing of equipment for high magnetic field intensity and superconduct(MRI);

17.38 Manufacturing of machines for collecting blood plasm only;

17.39 Manufacturing of equipment for auto elisa immuno system (including the functions of application of sample, elisa photo meter, wash plate, incubation, data post treatment, etc.);

17.40 New techniques of quality control of medicine products and new equipment manufacturing;

17.41 New analytical techniques and extraction technologies, and equipment development and manufacturing for the effective parts of traditional Chinese medicines;

17.42 Producing and manufacturing of new packing materials, new containers for medicine, and advanced medicine producing equipment.

18. Communication and Transportation Equipment Industries

*18.1 Manufacture of complete automobiles and complete motorcycles;

18.2 Manufacture of engines for automobiles and motorcycles;

18.3 Manufacture of key spare parts for automobiles: complete brakes, complete driving rods, gearboxes, steering knuckles, fuel pumps of diesel engine, filters (3 filtering), even speed cardan joints, shock absorber, compound meters, car fastener;

18.4 Production of electron-controlled fuel-oil injecting systems, electronic controlled brake and locking-prevention systems, safety aerocysts and other electronic equipment;

18.5 Manufacture of key spare parts for motorcycles: carburetors, magnetors, starting motors, disc brakes;

18.6 Manufacture of vehicles for special-purpose in petroleum industry: vehicles for deserts, etc.;

18.7 Technology and equipment for railway transportation: design and production of locomotives and main parts, design and production of equipment for railways and bridges, related technology and equipment production for rapid transit railway, production of equipment for communicational signals and transportation safety monitoring, production of electric railway equipment and instrument;

18.8 Equipment for urban rapid transit track transportation: design and manufacture of set of powered car and main parts for metro, city light rail;

18.9 Design and manufacture of civil planes (Chinese partner shall hold the majority of shares);

18.10 Production of spares parts for civil planes;

18.11 Design and manufacture of civil helicopters (Chinese partner shall hold the majority of shares);

18.12 Design and manufacture of aeroplane engines (Chinese partner shall hold the majority of shares);

18.13 Design and manufacture of civil air-borne equipment (Chinese partner shall hold the majority of shares);

18.14 Manufacture of light gas-turbine engine;

18.15 Design and manufacture of crankshafts of low-speed diesel engine for vessel;

18.16 Repairing, design and manufacture of special vessels, high-performance vessels (the Chinese party shall hold the relative majority of shares);

18.17 Design and manufacture of the equipment and accessories of high-speed diesel engines, auxiliary engines, radio communication and navigation for vessels (the Chinese party should hold relative majority shares);

18.18 Manufacture of fishing boats and yachts made of glass fibre reinforced plastic;

19. Electric Machinery and Equipment Industries

19.1 Thermal power plant equipment: manufacture of super critical units of 600,000kW or over, large gas-turbine, gas-steam combined cycle power equipment, coal gasification combined cyclic (IGCC) technique and equipment, pressure boost fluidized bed (PFBC), large air-cooling power units of 600,000kW or over (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

19.2 Hydropower plant equipment: manufacture of large pump-storage power units of 150,000kW and over, large tubular turbine units of 150,000kW or over (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

19.3 Nuclear-power plant equipment: manufacture of power units of 600,000kW or over (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

19.4 Power transmitting and transforming equipment: manufacture of super high-voltage Dc power transmitting and transforming equipment of 500 kilovolts or over (equity joint ventures or contractual joint ventures only).

20. Electronic and Telecommunications Industries

20.1 Manufacture of digital television, digital video camera, digital record player, digital sound-playing equipment;

20.2 Manufacture of new type plate displays, medium and high resolution color kinescope and glass shielding;

20.3 Manufacture of digital audio and visual coding or decoding equipment, digital broadcasting TV studio equipment, digital cable TV system equipment, digital audio broadcast transmission equipment;

20.4 Design of integrated circuit and production of large scale integrated circuit with a line width of 0.35 micron or smaller;

20.5 Manufacture of medium- and large-sized computers, portable microcomputers, high-grade server;

20.6 Development and manufacture of drivers of high capacity compact disk and disk and related parts;

20.7 Manufacture of 3-dimension CAD, CAT, CAM, CAE and other computer application system;

20.8 Development and manufacture of software;

20.9 Development and production of materials specific for semi-conductor and components;

20.10 Manufacture of electronic equipment, testing equipment, tools and moulds;

20.11 Manufacture of new type electronic components and parts (slice components, sensitive components, sensors, frequency monitoring and selecting components, hybrid integrated circuit, electrical and electronic components, photoelectric components, new type components for machinery and electronics);

20.12 Manufacture of hi-tech green batteries: non-mercury alkali-manganese batteries, powered nickel-hydrogen batteries, lithium-ion batteries, high-capacity wholly sealed maintenance- proof lead-acid accumulators, fuel batteries, pillar-shaped zinc- air batteries;

20.13 Development and manufacture of key components for high-density digital compact disk driver;

20.14 Manufacture of recordable compact disk (CD-R, CD- RW, DVD-R, DVD - ARM);

20.15 Design and manufacture of civil satellites (Chinese partner shall hold the majority of shares);

20.16 Manufacture of civil satellites effective payload (Chinese partner shall hold the majority of shares);

20.17 Manufacture of spare parts for civil satellites;

20.18 Design and manufacture of civil carrier rockets (Chinese partner shall hold the majority of shares);

20.19 Manufacture of telecommunication system equipment for satellites;

20.20 Manufacture of receiving equipment of satellite navigation and key components (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

20.21 Manufacture of optical fibre preformrod;

20.22 Manufacture of serial transmission equipment of digital microwave synchronization of 622 MB/S;

20.23 Manufacture of serial transmission equipment of phototiming synchronization of 10 GB/S;

20.24 Manufacture of equipment for cut-in communication network with broad bond;

20.25 Manufacture of optical cross-linking equipment (OXC);

20.26 Manufacture of ATM and IP data communication system;

20.27 Manufacture of mobile communication systems (GSM, CDMA, DCS1800, PHS, DECT, IMT 2000): mobile telephone, base station, switching equipment and digital colonization system equipment;

20.28 Development and manufacture of high-end router, network switchboard of gigabit per second or over;

20.29 Manufacture of equipment for air traffic control system (equity joint ventures or contractual joint ventures only).

21. Machinery Industries for Instrument and Meter, Culture and Office

21.1 Development and production of digital cameras and key components;

21.2 Development and manufacture of precision on-line measuring instrument;

21.3 Manufacture of new technical equipment for safe production and environment protection detecting instrument;

21.4 Manufacture of new-tech equipment of water quality and fume on-line detecting instrument;

21.5 Manufacture of instrument and equipment for hydrological data collecting, processing, transmitting and flood warning;

21.6 Production of new type of meters spare parts and materials (mainly new switches and function materials for meters such as intelligent sensors, socket connector, flexible circuit board, photoelectric switches and proximity switches.);

21.7 Manufacture of new type printing devices (laser printers, ink-jet printers);

21.8 Maintenance of precision instrument and equipment, post-sale services.

22. Other Manufacture Industries

22.1 Development and utilization of clean-coal technical product (coal gasification, coal liquefaction, water-coal, industrial lump-coal);

22.2 Coal ore dressing by washing and comprehensive utilization of powered coal (including desulphurized plaster), coal gangue.

IV. Production and Supply of Power, Gas and Water

1. Construction and management of thermal-power plants with a single unit installed capacity of 300,000kW or above;

2. Construction and management of power plants with the technology of clean coal burning;

3. Construction and management of heat power plants;

4. Construction and management of power plants with natural gas;

5. Construction and management of hydropower stations with the main purpose of power generating;

6. Construction and management of nuclear-power plants (Chinese partner shall hold the majority of shares);

7. Construction and management of new energy power plants (solar energy, wind energy, magnetic energy, geothermal energy, tide energy and biological mass energy, etc.);

8. Construction and management of urban water plants.

V. Water Resources Management Industry

1. Construction and management of key water control projects for comprehensive utilization (the Chinese party shall hold the relative majority of shares).

VI. Communication and Transportation, Storage, Post and Telecommunication Services

1. Construction and management of grid of national trunk railways (Chinese partner shall hold the majority of shares);
2. Construction and management of feeder railways, local railways and related bridges, tunnels and ferry facilities (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
3. Construction and management of highways, independent bridges and tunnels;
4. Construction and management of public dock facilities of ports;
5. Construction and management of civil airports (the Chinese party shall hold the relative majority of shares);
6. Air transportation companies (Chinese partner shall hold the majority of shares);
7. General aviation companies for agriculture, forest and fishery (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
- *8. International liner and tramp maritime transportation business;
- *9. International containers inter-model transportation;
- *10. Road freight transportation companies;
11. Construction and management of oil (gas) pipelines, oil (gas) depots and petroleum wharf;
12. Construction and management of the facilities of coal delivery pipelines;
13. Construction and management of storage facilities relating to transportation services.

VII. Wholesale and Retail Trade Industry

- *1. Wholesale, retail and logistic distribution of general goods.

VIII. Real Estate Industry

1. Development and construction of ordinary residential houses.

IX. Social Service Industry

1. Public Facility Service Industries

- 1.1 Construction and management of urban access-controlled roads;
- 1.2 Construction and management of metro and city light rail (Chinese partner shall hold the majority of shares);

1.3 Construction and management of treatment plants for sewage, garbage, the dangerous wastes (incineration and landfill), and the facilities of environment pollution treatment.

2. Information, Consultation Service Industries

2.1 Information consulting agencies of international economy, science and technology, environmental protection;

*2.2 Accounting and auditing.

X. Public Health, Sports and Social Welfare Industries

1. Service agencies for the elderly and the handicapped.

XI. Education, Culture and Arts, Broadcasting, Film and TV Industries

1. Higher education institutes (equity joint ventures or contractual joint ventures only).

XII. Scientific Research and Poly-technical Services Industries

1. Biological engineering technique and bio-medical engineering technique;

2. Isotope, irradiation and laser technique;

3. Ocean and ocean energy development technology;

4. Seawater desalting and seawater utilization technology;

5. Oceanic monitoring technology;

6. Development of energy-saving technology;

7. Technology for recycling and comprehensive utilization of resources;

8. Technology for environment pollution treatment and monitoring;

9. Technology for preventing from desertification and desert improvement;

10. Application technique of civil satellite;

11. Research and development centers;

12. Centers for hi-tech, new products developing, and incubation of enterprises.

(2) Catalogue of Restricted Foreign Investment Industries

I. Farming, Forestry, Animal Husbandry and Fishery Industries

1. Development and production of grain (including potatoes), cotton and oil-seed (Chinese partner shall hold the majority of shares);
2. Processing of the logs of precious varieties of trees (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

II. Mining and Quarrying Industries

1. Exploring and mining of minerals such as wolfram, tin, antimony, molybdenum, barite, fluorite (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
2. Exploring and mining of precious metals (gold, silver, platinum families);
3. Exploring and mining of precious non-metals such as diamond;
4. Exploring and mining of special and rare kinds of coal (Chinese partner shall hold the majority of shares);
5. Mining of szaibelyite and szaibelyite iron ores;
6. Mining of celestine.

III. Manufacturing Industries

1. Food Processing Industry

- 1.1 Production of millet wine and spirits of famous brands;
- 1.2 Production of soda beverage of foreign brand;
- 1.3 Production of synthetic sweet agent such as saccharin;
- 1.4 Processing of fat or oil.

2. Tobacco Processing Industry

- 2.1 Production of cigarettes and filter tips.

3. Textile Industry

- 3.1 Wool spinning, cotton spinning;
- 3.2 Silk reeling .

4. Printing and Record Medium Reproduction Industry

4.1 Printing of publications (Chinese partner shall hold the majority of shares except printing of package decoration).

5. Petroleum Processing and Coking Industries

5.1 Construction and management of refineries.

6. Chemical Raw Material and Products Manufacturing Industry

6.1 Production of ionic membrane caustic soda;

6.2 Production of sensitive materials;

6.3 Production of benzidine;

6.4 Production of chemical products from which narcotics are easily made (ephedrine, 3, 4-idene dihydro phenyl-2-acetone, phenylacetic acid, 1-phenyl-2-acetone, heliotropin, safrole, isosafrole, acetic oxide);

6.5 Production of sulphuric acid basic titanium white;

6.6 Processing of baron, magnesium, iron ores;

6.7 Barium salt production.

7. Medical and Pharmaceutical Products Industry

7.1 Production of chloramphenicol, penicillin G, lincomycin, gentamicin, dihydrostreptomycin, amikacin, tetracycline hydrochloride, oxytetracycline, medemycin, kitasamycin, ilotylin, ciprofloxacin and ofloxacin;

7.2 Production of analgin, paracetamol, Vitamin B1, Vitamin B2, Vitamin C, Vitamin E;

7.3 Production of immunity vaccines, bacterins, antitoxins and anatoxin (BCG vaccine, poliomyelitis, DPT vaccine, measles vaccine, Type-B encephalitis, epidemic cerebrospinal meningitis vaccine) which included in the State's Plan;

7.4 Production of material medicines for addiction narcotic and psychoactive drug (Chinese partner shall hold the majority of shares);

7.5 Production of blood products;

7.6 Production of non-self-destructible expendable injectors, transfusion systems, blood transfusion systems, blood bags.

8. Chemical Fibre Production Industry

8.1 Production of chemical fibre drawnwork of conventional chipper;

8.2 Production of viscose staple fibre with an annual single thread output capacity of less than 20,000 tons ;

8.3 Production of polyester and spandex used for fibre and non-fibre with a daily production capacity of less than 400 tons.

9. Rubber Products

9.1 Cross-ply and old tire recondition (not including radial tire), and production of industrial rubber fittings of low- performance.

10. Non-Ferrous Metal Smelting and Rolling Processing Industry

10.1 Smelting and separation of rare earth metal (equity joint ventures or contractual joint ventures only).

11. Ordinary Machinery Manufacturing Industry

11.1 Manufacture of containers;

11.2 Manufacture of small and medium type ordinary bearings;

11.3 Manufacture of truck cranes of less than 50 tons (equity joint ventures or contractual joint ventures only);

12. Special Purpose Equipment Manufacturing Industry

12.1 Production of low or middle class type-B ultrasonic displays;

12.2 Manufacture of equipment for producing long dacron thread and short fibre;

12.3 Manufacture of crawler dozers of less than 320 horsepower, wheeled mechanical loaders of less than 3 cubic meter (equity joint ventures or contractual joint ventures only).

13. Electronic and Telecommunication Equipment Manufacturing Industry

13.1 Production of satellite television receivers and key parts.

IV. Production and Supply of Power, Gas and Water

1. Construction and operation of conventional coal-fired power plants whose unit installed capacity is less than 300,000kW (with the exception of small power grid).

V. Communication and Transportation, Storage, Post and Telecommunication Services

1. Road passenger transportation companies;
- *2. Cross-border automobile transportation companies;
- *3. Water transportation companies;
- *4. Railway freight transportation companies;
5. Railway passenger transportation companies (Chinese partner shall hold the majority of shares);
6. General aviation companies engaging in photographing, prospecting and industry (Chinese partner shall hold the majority of shares);
- *7. Telecommunication companies.

VI. Wholesale and Retail Trade Industries

- *1. Commercial companies of commodity trading, direct selling, mail order selling, Internet selling, franchising, commissioned operation, sales agent, commercial management companies, and wholesale, retail and logistic distribution of grain, cotton, vegetable oil, sugar, medicines, tobaccos, automobiles, crude oil, capital goods for agricultural production;
- *2. Wholesale or retail business of books, newspaper and periodicals;
- *3. Distributing and selling of audiovisual products (excluding movies);
4. Commodity auctions;
- *5. Goods leasing companies;
- *6. Agencies (ship, freight forwarding, tally for foreign vessels, advertising);
- *7. Wholesaling product oil, and construction and operation of gasoline stations;
8. Foreign trade companies.

VII. Banking and Insurance Industries

1. Banks, finance companies, trust investment companies;
- *2. Insurance companies;
- *3. Security companies, security investment fund management companies;

4. Financial leasing companies;
5. Foreign exchange brokage;
- *6. Insurance brokage companies.

VIII. Real Estate Industry

1. Development of pieces of land (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
2. Construction and operation of high-ranking hotels, villas, high-class office buildings and international exhibition centers.

IX. Social Service Industry

1. Public Facility Service Industries
  - 1.1 Construction and operation of networks of gas, heat, water supply and water drainage in large and medium sized cities (Chinese partner shall hold the majority of shares).
2. Information, Consultation Service Industries
  - 2.1 Legal consulting.

X. Public Health, Sports and Social Welfare Industries

1. Medical treatment establishments (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
2. Construction and operation of golf courts.

XI. Education, Culture and Arts, Broadcasting, Film and TV Industries

1. Education establishments for senior high school students (equity joint ventures or contractual joint ventures only);
2. Construction and operation of cinemas (Chinese partner shall hold the majority of shares).

XII. Scientific Research and Poly-technical Services Industries

1. Mapping companies (Chinese partner shall hold the majority of shares);
- *2. Inspection, verification and attestation companies for imported and exported goods.

(3) Catalogue of Prohibited Foreign Investment Industries

I. Farming, Forestry, Animal Husbandry and Fishery Industries

1. Cultivation of China's rare precious breeds (including fine genes in plants industry, husbandry and aquatic products industry);
2. Production and development of genetically modified plant seeds;
3. Fishing in the sea area within the Government jurisdiction and in in-land water.

II. Mining and Quarrying Industries

1. Exploring, mining and dressing of radioactive mineral products;
2. Exploring, mining and dressing of rare earth metal.

III. Manufacturing Industry

1. Food Processing Industry

- 1.1 Processing of green tea and special tea with China's traditional crafts (famous tea, dark tea, etc.).

2. Medical and Pharmaceutical Products Industry

- 2.1 Processing of traditional Chinese medicines that have been listed as the State protection resources (musk, licorice, jute, etc.);
- 2.2 Application of preparing technique of traditional Chinese medicines in small pieces ready for decoction, and production of the products of secret recipe of traditional Chinese patent medicines.

3. Non-Ferrous Metal Smelting and Rolling Processing Industry

- 3.1 Smelting and processing of radioactive mineral products.

4. Manufacture of Weapons and Ammunition

5. Other Manufacturing Industries

- 5.1 Ivory carving;
- 5.2 Tiger-bone processing;
- 5.3 Production of bodiless lacquerware;

5.4 Production of enamel products;

5.5 Production of Xuan-paper (rice paper) and ingot-shaped tablets of Chinese ink;

5.6 Production of carcinogenic, teratogenic, mutagenesis and persistent organic pollutant products.

IV. Production and Supply of Power, Gas and Water

1. Construction and operation of power network.

V. Communication and Transportation, Storage, Post and Telecommunication Services

1. Companies of air traffic control;

2. Companies of postal services.

VI. Finance, Insurance Industries

1. Futures companies.

VII. Social Service Industry

1. Development of wild animal and plant resources protected by the State;

2. Construction and operation of animal and plant natural reserves;

3. Gambling (including the racecourse for gambling);

4. Pornographic services.

VIII. Education, Culture and Arts, Broadcasting, Film and TV Industries

1. Educational institutes for basic education (compulsory education);

2. Business of publishing, producing, master issuing, and importing of books, newspaper and periodical;

3. Business of publishing, producing, master issuing and importing of audio and visual products and electronic publications;

4. News agencies;

5. Radio stations, TV stations, radio and TV transmission networks at various levels (transmission stations, relaying stations, radio and TV satellites, satellite up-linking stations, satellite receiving stations, microwave stations, monitoring stations, cable broadcasting and TV transmission networks);
6. Companies of producing, publishing, issuing and playing of broadcast and TV programs;
7. Companies of films producing and issuing;
8. Companies of video tape showing.

IX. Other Industries

1. Projects that endanger the safety and performance of military facilities.

Note: The items marked "*" are related to the commitment of China's accession to WTO. Please see the Appendix for details.

I. Notes for Catalogue of Encouraged Industries:

1. Prospecting and exploitation of oil and natural gas: In cooperation with Chinese partner only.
2. Exploitation of oil deposits (fields) with low osmosis: In cooperation with Chinese partner only.
3. Development and application of new technologies that can increase recovery factor of crude oil: In cooperation with Chinese partner only.
4. Development and application of new technologies for prospecting and exploitation of petroleum, such as geophysical prospecting, well-drilling, well-logging and downhole operation, etc.: In cooperation with Chinese partner only.
5. Manufacturing of automobile and motorcycle: The proportion of foreign investments shall not exceed 50%.
6. International liner and tramp maritime transportation business: The proportion of foreign investments shall not exceed 49%.
7. International container multi-modal transportation: The proportion of foreign investments shall not exceed 50%. Foreign majority ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2002. Wholly foreign ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2005.
8. Road freight transportation companies: Foreign majority ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2002. Wholly foreign ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2004.
9. Wholesale, retail and logistic distribution of general goods: As described in No. 5 of Notes for Catalogue of Restricted Industries of the Appendix.
- 10 Accounting and auditing: In cooperation with Chinese partner and in the form of partnership only.

II. Notes for Catalogue of Restricted Industries:

1. Cross-border automobile transportation companies: Foreign majority ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2002. Wholly foreign owned enterprises will be permitted no later than Dec. 11, 2004.
2. Water transportation companies: The proportion of foreign investment shall not exceed 49%.
3. Rail freight transportation companies: The proportion of foreign investment shall not exceed 49%. Foreign majority ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2004. Wholly foreign owned enterprises will be permitted no later than Dec. 11, 2007.

4. Telecommunication Companies

4.1 Value-added services and paging services in basic telecommunication services: Foreign investments are permitted no later than Dec. 11, 2001 with the proportion of foreign investment not exceeding 30%. The proportion of foreign investment in joint venture shall not exceed 49% no later than Dec. 11, 2002, and shall be allowed to reach 50% no later than Dec. 11, 2003.

4.2 Mobile voice and data services in basic telecommunication services: Foreign investments are permitted no later than Dec. 11, 2001 with the proportion of foreign investment not exceeding 25%. The proportion of foreign investment in joint venture shall not exceed 35% no later than Dec. 11, 2002, and shall be allowed to reach 49% no later than Dec. 11, 2004.

4.3 Domestic and international services in basic telecommunication services: Foreign investments will be permitted no later than Dec. 11, 2004 with the proportion of foreign investment not exceeding 25%. The proportion of foreign investment in joint venture shall not exceed 35% no later than Dec. 11, 2006 and shall be allowed to reach 49% no later than Dec. 11, 2007.

5. Commodities trade, direct selling, mail-order selling, Internet selling, sales agent, franchising, commercial management; whole sale, retail and logistic distribution of grain, cotton, vegetable oil, sugar, pharmaceutical products, tobacco, automobile, crude oil, capital goods for agricultural production; whole sale and retail of books, newspapers, periodicals; whole sale of product oil, construction and operation of gasoline station

5.1 Commission agents' services and wholesale trade services (excluding salt, tobacco): Foreign invested enterprises are permitted no later than Dec. 11, 2002 with foreign investment not exceeding 50%, but can not engage in the distribution of books, newspapers, magazines, pharmaceutical products, pesticides, mulching films, chemical fertilizers, processed oil and crude oil. Foreign majority ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2003. And wholly foreign-owned enterprises will be permitted no later than Dec. 11, 2004, and can engage in the distribution of books, newspapers, magazines, pharmaceutical products, pesticides, mulching films. The distribution of chemical fertilizers, processed oil and crude oil are permitted no later than Dec. 11, 2006.

5.2 Retailing services (excluding tobacco): Foreign invested enterprises are permitted but can not engage in the distribution of books, newspapers, magazines, pharmaceutical products, pesticides, mulching films, chemical fertilizers, processed oil. The proportion of foreign investment can reach 50% no later than Dec. 11, 2002, and can engage in the distribution of books, newspapers and magazines. Foreign majority ownership will be permitted no later than Dec. 11, 2003. And wholly foreign-owned enterprises will be permitted no later than Dec. 11, 2004, and can engage in the distribution of pharmaceutical products, pesticides, mulching films, and processed oil. The distribution of chemical fertilizers are permitted no later than Dec. 11, 2006. Foreign investors can not take majority ownership of a Chain-store that has over 30 branch stores and engages in the distribution of automobiles (the limitation will be lift no later than Dec. 11, 2006), books, newspapers, magazines, pharmaceutical products, pesticides, mulching films, processed oil, chemical fertilizers, grain, vegetable oil, sugar, tobacco, cotton.

5.3 Franchising and wholesale or retail trade services away from a fixed location: Foreign invested enterprises are permitted no later than Dec. 11, 2004.

6. The distribution of audiovisual products (excluding movies): Foreign investments shall be permitted no later than Dec. 11, 2004.

7. Goods leasing companies: Foreign majority ownership shall be permitted no later than Dec. 11, 2002. Wholly foreign owned enterprises shall be permitted no later than Dec. 11, 2004.

8. Agencies

8.1 Ship agencies: The proportion of foreign investment shall not exceed 49%.

8.2 Freight forwarding agencies (excluding those services specially reserved for Chinese postal authorities): The proportion of foreign investment shall not exceed 50% (not exceed 49% in the case of courier services). Foreign majority ownership shall be permitted no later than Dec. 11, 2002. Wholly foreign owned enterprises shall be permitted no later than Dec. 11, 2005.

8.3 Cargo handling for foreign vessels: In forms of equity joint ventures or contractual joint ventures only

8.4 Advertising agencies: The proportion of foreign investment shall not exceed 49%. Foreign majority ownership shall be permitted no later than Dec. 11, 2003. Wholly foreign owned enterprises shall be permitted no later than Dec. 11, 2005.

9. Insurance

9.1 Non-life insurance companies: The proportion of foreign investments shall not exceed 51%. Wholly foreign owned enterprises shall be permitted no later than Dec. 11, 2003.

9.2 Life insurance companies: The proportion of foreign investments shall not exceed 50%.

10. Securities company, securities investment fund management companies

10.1 Securities companies: Foreign investments shall be permitted no later than Dec. 11, 2004 with the proportion of foreign investment not exceeding 1/3.

Securities investment fund management companies: The proportion of foreign investment shall not exceed 33%. The proportion of foreign investment shall be allowed to reach 49% no later than Dec. 11, 2004.

11. Insurance brokage companies: The proportion of foreign investment shall not exceed 50%. The proportion shall be allowed to reach 51% no later than Dec. 11, 2004. Wholly foreign owned enterprises shall be permitted no later than Dec. 11, 2006.

12. Companies of inspection, verification, attestation for imported and exported goods: Foreign majority ownership shall be permitted no later than Dec. 11, 2003. Wholly foreign owned enterprises shall be permitted no later than Dec. 11, 2005.

Vir: <http://www.ccpit.org/vhosts/english/guide%20cate.htm>

PRILOGA P2

Vprašanja, ki so predstavljala izhodišča polstrukturiranemu intervjuju z g. Ljubom Ulago iz Oddelka za mednarodno sodelovanje na Gospodarski zbornici Slovenije, dne 5.10.2005

---

1. Ali so slovenska podjetja pri ustanavljanju katerekoli pravnoorganizacijske oblike NTI na Kitajskem naletela na kakršnekoli težave oz. omejitve?
2. Koliko časa so slovenska podjetja v povprečju potrebovala za ustanovitev predstavništva?
3. Katere se vam zdijo prednosti tega, da podjetje kot neke vrste začetno investicijo najprej ustanovi predstavništvo?
4. Na kakšen način slovenska podjetja ustanavljajo predstavništva? S pomočjo pravnih pisarn, kitajskih posrednikov, posebnih agencij ali pa se tega lotevajo kar sami?
5. Kaj je vzrok temu, da je trenutno na Kitajskem le eno podjetje v popolni tuji lasti, ostali pa se raje odločijo za partnerstvo s kitajskim partnerjem?
6. Kaj menite, katere prednosti in slabosti skupnih naložb in podjetij v popolni tuji lasti veljajo v kitajskem okolju?
7. Je bilo morda katerokoli slovensko podjetje kdajkoli zainteresirano za investicije v zahodni oz. osrednji Kitajski?
8. Večinoma se govori o pozitivnih vidikih vlaganj na kitajski trg. Katere pa so negativne strani?